

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**BABALIK ROL ALGISININ BABA KATILIMI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE EŞ DESTEĞİNİN ARACILIK
ROLÜNÜN İNCELENMESİ**

Pınar Melike UZUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Devlet ALAKOÇ PİRİR

KONYA-2019

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BABALIK ROL ALGISININ BABA KATILIMI
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE EŞ DESTEĞİNİN ARACILIK
ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Pınar Melike UZUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Devlet ALAKOÇ PİRPIR

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Pınar Melike UZUN	
	Numarası	154238031001	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi/ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktor ☐
Tezin Adı	Babalık Rol Algısının Baba Katılımı Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracılık Rolünün İncelenmesi		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Pınar Melike UZUN
	Numarası	154238031001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi/ Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktor ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğretim Üyesi Devlet ALAKOÇ PİRİR
Tezin Adı	Babalık Rol Algısının Baba Katılımı Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracılık Rolünün İncelenmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Babalık Rol Algısının Baba Katılımı Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracılık Rolünün İncelenmesi başlıklı bu çalışma 19/08/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Dr. Öğretim Üyesi	Devlet ALAKOÇ PİRİR	
Prof. Dr.	Kezban TEPELİ	
Doç. Dr.	Sema BÜYÜKTAŞKAPU SOYDAN	

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında büyük bir sabır ile beni yönlendiren, motive eden; bilgi, birikim ve tecrübelerini benimle paylaşan ve bana destek olan tez danışmanım, değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Devlet ALAKOÇ PİRİR'e, değerli katkıları için hocam Prof. Dr. Ramazan ARI'ya ve Sayın Prof. Dr. Kezban TEPELİ'ye, çalışmamda bilgi ve deneyimi ile desteğini esirgemeyen değerli hocam Sayın Doç. Dr. Sema BÜYÜKTAŞKAPU SOYDAN'a, verilerin analizinde tecrübelerini bizimle paylaşan değerli hocam Arş. Gör. Savaş GAYAKER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Birçok kişi ve kurumun yardımı ve işbirliği olmadan bu tezin tamamlanması mümkün olmazdı. Selçuk Üniversitesi'ne bu çalışmayı olanaklı ve elverişli bir öğrenme ortamında desteklediği için teşekkürü bir borç bilirim. Veri toplama sürecinde bana destek olan babam ve eşime teşekkür ediyorum.

Çalışmamın uygulanmasında katılımcılara ulaşmamı sağlayarak bana yardımcı olan anaokulu, ilkokul, ortaokul yöneticileri ve öğretmenlerine; emeği geçen, samimiyetle çalışmaya katkı sağlayan tüm babalara teşekkür ediyorum.

Araştırmamın başladığı andan itibaren benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ailemin her bir ferdine, özellikle annem Asiye DEMİRALAY'a sonsuz teşekkür ediyorum.

Bu tezi, bana ve kardeşime güzel bir çocukluk yaşatan babam **Bayram DEMİRALAY**'a, oğlumahoş anıların yer aldığı bir çocukluk yaşatacağına inandığım eşim **Mustafa UZUN**'a ve canım oğlum **Mehmet Akif UZUN**'a armağan ediyorum.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Pınar Melike UZUN		
	Numarası	154238031001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi / Çocuk Gelişimi ve Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Devlet ALAKOÇ PİRİR		
	Tezin Adı	Babalık Rol Algısının Baba Katılımı Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracılık Rolünün İncelenmesi		

ÖZET

Bu araştırma, babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünü ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların baba katılımlarının çocuklarının demografik özellikleri (çocuğun yaşı ve cinsiyeti) ve ailenin demografik özelliklerine (ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, babanın ilk baba olma yaşı) göre farklılaşım farklılaşmadığı incelenmiştir.

Araştırma genel tarama modelinde olup, araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3-6 yaş grubundaki 659 çocuğun babaları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında; araştırmanın çalışma grubunu meydana getiren babaların demografik özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla “Kişisel Bilgi Formu” 3-6 yaş grubu çocuğu bulunan babaların babalık rolü algılarını belirlemek amacıyla “Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)”, babaların eşlerinden algıladıkları desteği belirlemek amacıyla “Eş Destek Ölçeği (EDÖ)”, babaların

çocuklarıyla birlikte ne tür etkinliklere ne kadar sıklıkta katılım sağladıklarını belirleyebilmek amacıyla “Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)” kullanılmıştır.

Araştırmada eş desteğinin aracı rolünü analiz etmek amacıyla aracı etki analiz yöntemi kullanılmıştır. Aracı değişkenin etkisini değerlendirmesi PROCESS ile yapılmış, elde edilen etki miktarının anlamlılığını ölçmek için Sobel testi ve bootstrap güven aralığı kullanılmıştır. Ayrıca, babaların baba katılımlarının çocuklarının cinsiyetleri ve eşlerinin çalışma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi; çocuklarının yaşı, ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu ve babanın ilk baba olma yaşına göre farklılaşıp farklılaşmadığı ise, tek yönlü varyans analizi tekniği ile belirlenmiştir. Varyans analizi sonucunda ortaya çıkan anlamlılık düzeyinde, grupların belirlenmesinde, ortaya çıkan bu farklılığın hangi grubun lehine olduğunu saptamak amacıyla ‘Shefe Testi’ uygulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinin 0.934 olduğu ancak modele aracı değişken olan eş desteği dahil edildiğinde babalık rol algısının baba katılım üzerindeki etkisinin 0.816’ya düştüğü ve bu kat sayıların anlamlı olduğu; bu sonuçlara göre eş desteğinin kısmi aracılık rolü olduğu saptanmıştır. Babalık rol algısı puanlarındaki artışın, eş desteği puanlarında .188 birimlik artışa yol açmakta olduğu ve bu artışın .623’ü baba katılımına aktarılmakta olduğu, bu sonuçlara göre eş desteğinin kısmi aracılık rolü olduğu saptanmıştır. Ayrıca 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılımlarının; çocuklarının cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu ve ilk baba olma yaşı değişkenleri açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı, çocuğun yaşı değişkenine göre ise anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba Katılımı, Babalık Rol Algısı, Eş Desteği

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Pınar Melike UZUN		
	Numarası	154238031001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi / Çocuk Gelişimi ve Eğitimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Devlet ALAKOÇ PİRPIR		
Tezin İngilizce Adı	An Analysis of the Mediating Role of Spouse Support on the Effects of the Perceived Fathering Role on Father Involvement			

SUMMARY

This research aims to find out about the mediating role of spouse support on the effects of the perceived fathering role on father involvement. Within the scope of the research, whether or not father involvement in fathers with 3-6-year-old children differs according to their children's demographic features (child's age and gender) and their families' demographic features (the number of children in family, father's age, father's educational level, mother's educational level, mother's employment status, the first age of becoming a father) were analyzed.

The research was designed with the general survey model, and the correlational survey model among other general survey models was used. The sample group of the research consisted of 659 fathers with 3-6-year-old children currently enrolled in pre-school educational institutions. Within the scope of the research, "Personal Information Form" was used in order to determine the demographic features of fathers in the sample group, "Perceived Fathering Role Scale" was used in order to find out about the fathers' perceived fathering roles with 3-6-year-old children, "Spouse Support Scale" was used in order to examine the

support fathers had from their spouses, and “Father Involvement Scale” was used to find out about the kind of activities fathers got engaged with their children and its frequency.

To examine the mediating role of spouse support, the mediation analysis was used. The PROCESS was used in order to examine the effect of the mediating variable, and the Sobel test and the bootstrap confidence interval were used in order to measure the significance of the data obtained. In addition, the t test was used to examine whether or not the father involvement of fathers with 3-6-year-old children enrolled in pre-school educational institutions varied according to child’s gender and spouse’s employment status; and the one-way analysis of variance was used to determine whether or not it varied according to the child’s age, the number of children in family, father’s age, father’s educational level, mother’s educational level, and the first age of becoming a father. The Scheffe Test was used in order to determine which group was favored by the difference at the level of significance as a result of the variance analysis.

According to the findings of the research, it was seen that the perceived fathering role had an effect of 0.934 on father involvement, that it went down to 0.816 when the spouse support as the mediating variable was added to the model, that the coefficients were significant, and that the spouse support had a partial mediating role. It was also found out that the increase in the scores of the perceived fathering role increased the spouse support scores by .188, and .623 of the increase was transferred to father involvement, and that the spouse support had a partial mediating role. Furthermore, it was determined that the father involvement in fathers with 3-6-year-old children significantly differed according to the child’s gender, age, the number of children in family, father’s age, father’s educational level, mother’s educational level, wife’s employment status, and the first age of becoming a father, and that there was not any significant difference according to the child’s age.

Keywords: Father Involvement, Perceived Fathering Role, Spouse Support

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.5. Tanımlar.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL VE KAVRAMSAL TEMELİ	10
2.1. Ailenin Tanımı ve Çocuğun Gelişiminde Ailenin Rolü	10
2.2. Baba Kavramı	12
2.2.1. Babanın Önemi ve Çocuğun Gelişimindeki Rolü	14
2.2.1.1. Babanın Çocuğun Zihinsel Gelişimi Üzerindeki Rolü	15
2.2.1.2. Babanın Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimi Üzerindeki Rolü	16
2.2.1.3. Babanın Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimi Üzerindeki Rolü ..	18
2.2.1.4. Babanın Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Rolü.....	20
2.2.1.5. Babanın Çocuğun Dil Gelişimi Üzerindeki Rolü	21
2.3. Baba Katılımı.....	22
2.3.1. Baba Katılım Modelleri	24
2.3.1.1. Lamb Tarafından Geliştirilen “Baba Katılım” Modeli	24
2.3.1.2. Belsky Tarafından Geliştirilen “Süreç Modeli”	26
2.3.1.3. Grossman, Pollack ve Golding Tarafından Geliştirilen “İnteraktif Sistem Yaklaşımı”	27
2.3.1.4. Fagan ve Barnett Tarafından Geliştirilen Model	28
2.3.1.5. Cabrera, Fitzgerald, Bradley, Roggman Tarafından Geliştirilen “Baba Katılım Modeli”	29
2.3.2. Baba Katılımını Etkileyen Faktörler.....	30

2.4. Babalık Rol Algısı	33
2.5. Eş Desteği	34
2.6. İlgili Yayın ve Araştırmalar	37
2.6.1. Baba Katılımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar	37
2.6.2. Babalık Rol Algısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	58
2.6.3. Eş Desteği İle İlgili Yapılan Araştırmalar	62

BÖLÜM III

YÖNTEM	66
3.1. Araştırmanın Modeli.....	66
3.2. Çalışma Grubu	67
3.3. Veri Toplama Araçları	69
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	69
3.3.2. Baba Katılım Ölçeği	70
3.3.3. Babalık Rolü Algı Ölçeği	71
3.3.4. Eş Destek Ölçeği	72
3.4. Verilerin Toplanması	73
3.5. Verilerin Analizi	73

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	76
4.1. Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolü var mıdır?	76
4.2. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları çocuğunun yaşına göre farklılaşmakta mıdır?.....	79
4.3. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları çocuğunun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?81	
4.4. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?.....	83
4.5. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları babanın yaşına göre farklılaşmakta mıdır?.....	86
4.6. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları babanın öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?.....	89
4.7. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları eşin öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?.....	92

4. 8. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları eşinin çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır? ...96
4. 9. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları babanın ilk baba olma yaşına göre farklılaşmakta mıdır?.....97

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM.....101

- 5.1. Babaların Babalık Rol Algısının Baba Katılımı Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracı Rolünün İncelenmesi 101
- 5.2. 3-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Baba Katılım Durumlarının Çocuklarının Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi 104
- 5.3. 3-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Baba Katılım Durumlarının Ailelerin Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi 107

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....118

- 6.1. Sonuç 118
- 6.2. Öneriler 121
- 6.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler 121
- 6.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler 121

KAYNAKÇA.....123

EKLER 143

ÖZGEÇMİŞ 147

TABLO LİSTESİ

Tablo 3. 1. Araştırmayı Meydana Getiren Babaların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	68
Tablo 4.2.1. Çocuğun Yaşı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Ss Değerleri.....	79
Tablo 4. 2. 2. Çocuğun Yaşı Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 4.3.1. 3-6 Yaş aralığındaki Çocuğun Cinsiyeti Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	82
Tablo 4.4.1. Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Ss Değerleri.....	83
Tablo 4.4.2. Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 4.5.1. Babanın Yaşı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Ss Değerleri.....	86
Tablo 4.5.2. Babanın Yaşı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	88
Tablo 4.6.1. Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Ss Değerleri.....	89
Tablo 4.6.2. Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 4.7.1. Eşin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Ss Değerleri.....	93
Tablo 4.7.2. Eşin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	95
Tablo 4.8.1. Eşin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları.....	96
Tablo 4.9.1. İlk Baba Olma Yaşı Değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin $n, \bar{x}$ ve Ss Değerleri.....	98
Tablo 4.9.2. İlk Baba Olma Yaşı Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	100

ŞEKİLLER TABLOSU

- Şekil 3.1.0.1.** Babalık Rol Algısı İle Baba Katılım Arasındaki İlişkide Eş Desteğin Aracılık Rolü Modeli.....67
- Şekil 4.1.1:** Babalık Rol Algısının Baba Katılım Etkisinde Eş Desteğin Aracılık Rolüne Ait Kat Sayılar Ve Sobel Testi Sonuncu.....77

Kısaltmalar Listesi

Spss : Statistical For Social Sciences

Akt. : Aktaran

Ss : Standart Sapma

Sd : Serbestlik Derecesi

n : Frekans

$\bar{x}$: Aritmetik Ortalama

p : Anlamlılık Düzeyi

% : Yüzde

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1.Araştırmanın Problemi

Aile, çocuğun içerisinde doğduğu, gelişim dönemlerini tamamlayarak büyüdüğü ilk sosyal alandır. Aynı zamanda çocuğun taşıdığı genetik özelliklerin gelişim seviyesine göre en üst düzeye ulaştırılmasında sorumludur. Çocuğun hayata hazırlanmasında ve topluma kazandırılmasında önemli yeri olan aile fertlerinin aralarındaki paylaşımları; onun kişilik özelliklerini, hayata bakış açısını etkileyip şekillendirirken sağladığı manevi güç, aidiyet duygusu ve pozitif değerlerle kendisini daha güçlü hissetmesine olanak vermektedir (Adak, 2012; Canel, 2012; Şen, 2017). Aile, çocuğun, bir birey olma yolunda biyolojik, psikolojik, duygusal, zihinsel ve sosyal gelişiminin temellerini atmaktadır. Ayrıca çocuğa disiplin bilinci kazandırılarak bağımsız bir birey olmasını sağlamaktadır. Çocuk sağlıklı bir aile ortamına sahip olduğunda varlığı ve düşünceleri önemsendiği için değerini hissetmekte, kendisini geleceğe daha iyi hazırlamakta, çevresine ve kendisine geliştirdiği pozitif yönlü bakış açısıyla olumlu bir benlik saygısı geliştirebilmektedir (Sancar, 2016).

İnsanlar yaşamları boyunca, çocuk, anne-baba, eş, torun, kuzen, arkadaş gibi çeşitli roller edinebilmektedir. Bu çeşitliliğin arasında insan için belki de en önemli rol; anne baba olmaktır (Dinçer, 2003). Çocuğun ilk etkileşimde bulunduğu, temel ihtiyaçlarını karşılayan, kendisine en yakın olan kişi annedir. Anne çocuk arasındaki etkileşim doğumdan hemen önce başlamakta ve doğumdan sonraki aylarda da devam etmektedir. Annelik; kişinin doğasında var olan özellikleri barındırırken sonradan öğrenilen bilgilerle geliştirilmektedir (Çağdaş, 2012; Yavuzer, 2016). Babalık ise, sonradan öğrenilen, çocuğun bakımını üstlenmeyi, oynamayı, öğretmeyi, destek olmayı ifade eden; rol model veya otorite figürüdür (Roggman, Fitzgerald, Bradley, Raikes 2002; Zeybekoğlu, 2013). Aile, çocukların fiziksel ve sosyal duygusal gelişimlerini destekleyen temel dayanaklardan biridir. Çocukların sıfır-altı yaş dönemindeki kritik yıllarında, anne babanın çocuklarının okul ve okul dışındaki yaşamlarına katılımı, araştırmacıların ve eğitimcilerin üzerinde durması

gerekenönemli konulardanbiridir (Aydın Kılıç, 2016). Baba sevgisi de anne sevgisi gibi çocuğun psikolojik sağlığını etkilemekte, tutum ve davranışlarına yön vermektedir (Rohner ve Veneziano, 2001). Her iki ebeveyn de çocuğun gelişimsel durumunun farkında olarak, onun ihtiyaçlarını karşılayabilme konusunda benzer davranışlar sergileyebilmekte, ancak bu benzer davranışlar çocuk üzerinde aynı etkiyi göstermemekte, ikisinin de çocuğun gelişimi üzerindeki etki gücü farklı olmaktadır (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2007).

Annelerin ekonomik hayatta daha aktif olmasıyla birlikte toplumsal alandaki konumunun değişime uğraması babalık rolünün de değişime uğramasına neden olmuş, meydana gelen bu toplumsal değişimle birlikte araştırmacıların araştırma alanı değişmiş, özellikle 1980’li yıllardan itibaren babalara karşı olan ilgi artmıştır (Güngörmüş Özkardeş, 2018; McBride ve Rane,1998). Babanın ilgisi ve katılımı çocuğun sosyal becerilerine ve akran ilişkilerine olumlu katkı sağlamakta; bunun yanında, birlikte geçirilen zamanın çocukta görülen davranış problemlerini azalttığına da vurgu yapılmaktadır (Amato ve Rivera, 1999; Can, 2017; Türkoğlu, 2013). Babalar aynı zamanda, ailelerine karşı sergiledikleri davranışlarla çocukların cinsiyet rol algılarını etkilemektedir (Yağan Güder, 2014). Babalar sorular yoluyla çocukların daha uzun cümleler kurmasını sağlarken, farklı kelimeler kullanmaya da teşvik ederek dil gelişimlerine katkıda bulunmaktadır (Rowe, Cocker ve Pan, 2004). Ayrıca yapılan araştırmalarla (Aydoğmuş, 2018; Cano, 2018; Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2006; Nugent, 1991) babanın çocuğu ile erken dönemde bağ kurmasının, çocuğun bilişsel gelişimi ve problem çözme becerisi üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu, bu durumun çocukta bilişsel gecikme riskini azalttığı, bunun yanında akademik başarısında da önemli bir rolü olduğu ortaya konmuştur. Bunun yanında babanın ilgisinin çocuğun uyum davranışlarını doğrudan etkilediği, ilgili babaların çocuklarında daha az saldırgan davranışlar görüldüğü, bu çocukların daha az suç işleme eğiliminde oldukları ve daha az depresyon yaşadıkları yapılan araştırmalarlasaptanmıştır (Amato, Gilbreth, 1999; Bronte-Tinkew, Carrano, Horowitz ve Kinukawa, 2008; Carlson, 2006; Easterbrooks ve Goldberg, 1984; Flouri, 2008; McWayne, Downer, Campos, Harris, 2013; Suess, Grossman ve

Stroufe, 1992; Yogman, Kindlon ve Earls, 1995; Volling ve Belsky, 1992). Babanın doğum öncesinde ve sonrasında eşine gösterdiği duygusal destek, annenin kendisini daha iyi hissetmesini sağlamakta; bu da dolaylı olarak çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimini etkilemektedir (Gjerdingen, Froberg ve Fontaine, 1991). Bebeklik döneminde baba tarafından ilgi görmüş ve bakım almış bebekler, babaları ile daha güvenli bağ oluştururken, çevreleriyle iletişim kurmaya daha istekli olmaktadır (Alpöge, ve Gündüz, 2001; Cox, Owen, Henderson, ve Margand, 1992). Bu nedenle çocukların hayatında vazgeçilmez bir yeri olan babanın sadece çocukların eğitimlerine değil; mümkün olduğu kadar çocuklarının yaşamlarına her yönden katılım sağlamaları gerekmektedir. Çünkü çocuklar için sağlıklı bir rol model, çocuğun ilerleyen yılları için oldukça önemlidir (Gustafson, 2011).

Bu açıdan ele alındığında baba katılımı; babanın doğrudan çocuğa olan ilgisi, çocuğun bakımı için sorumluluk alması, çocukla iletişim halinde olması şeklinde tanımlanabilmektedir. Bu nedenle baba katılımı; çocuğun daha uyumlu ve sosyal olmasını, babası ile etkileşimden keyif alarak aralarında sıcak bir ilişkinin oluşmasını desteklemektedir. Baba katılımı, bilişsel gelişimi, okuma ve matematik becerilerini, dil gelişimini olumlu yönde etkileyerek çocuğun okuldan daha fazla hoşlanmasını sağlamakta; babanın çocuğun bakımında anneye işbirliği içinde olmasıyla birlikte çocuk, fiziksel kazalara daha az oranda maruz kalmakta; bunun yanında çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini olumlu yönde desteklediği gibi bu çocuklarda daha az davranış problemleri görülebilmektedir (Lamb, Pleck, Charnov ve Levine, 1987; Uludağlı, 2017). Ayrıca babaların katılımı ile beraber ebeveyn sorumluluklarının paylaşılması anneyi rahatlatmakta, bununla birlikte aile içinde daha uyumlu ilişkiler gelişmektedir (Schober, 2012). Baba katılımı üzerinde etkili pek çok faktör bulunmakla birlikte; baba katılımı, çocuğun yaşı, cinsiyeti; ailenin sosyo-ekonomik yapısı, anne babanın eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, babanın yaşı, ilk ebeveyn olma yaşı, babanın psikolojik durumu gibi pek çok faktörden etkilenebilmektedir (Flouri ve Malmberg, 2012; Mwoma, 2009; Şahin, 2012). Babanın evlilik memnuniyeti, ebeveynlik tutumları, iş çatışması gibi etkenlerde baba katılım düzeyini etkilemektedir (McBride ve Rane, 1998). Baba katılım düzeyini

etkileyen bir diğerk faktör ise cinsiyet rol algısıdır (Radin ve Harold-Golsmith, 1989). Geleneksel olmayan cinsiyet rol algısına sahip babaların yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmektedir (McHale ve Huston, 1984).Ebeveynlikten duyulan memnuniyet düzeyi, çocuğuna karşı sağladığı destek açısından yeterlilik hissi, çocuğunun istek ve ihtiyaçlarını giderme konusundaki isteklilik, baba çocuk etkileşimi gibi etkenler de babanın çocuğun hayatına katılım düzeyini etkilemektedir (Kuzucu ve Özdemir, 2013).Her ne kadar geleneksel olarak evin geçimini sağlama işi babanın, çocuk bakımı işi annenin sorumluluğu olarak görülse de toplumsal hayatta meydana gelen gelişmeler babalık rollerini değiştirmektedir (Aryee ve Luk, 1996; Kuzucu, 2011). Ayrıca babanın ebeveynlik rolünü ne kadar benimsediği, babalık kimliğine ne kadar sahip olduğu,anne kadar çocuğunun hayatında sorumluluk sahip olması gerektiğine yönelik inancı da baba katılımı ile ilişkidir (Uludağlı, 2017). Henwood ve Procter (2003) tarafından yapılan araştırma sonucunda, babaların çocuklarının bakımına daha fazla dahil olmak istedikleri belirtilmektedir. Babalık rolünü; sadece evin geçimini sağlayan, çocuğun ekonomik ihtiyaçlarını gideren ve onu disipline etmek olarak algılamayan, aynı zamanda çocuğuyula yakından ilgilenerek ona bakımverme gerekliliği şeklinde algılayanbaba; çocuğunun hayatına daha çok katılabilmektedir. Babaların, cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlarını bırakıp, modern tutumlara sahip olduklarında çocuklarıyla daha çok ilgilenmekte, onlara daha yararlı olabilmektedirler (Kuzucu, 1999).Bunun yanında sağlıklı bir aile ortamının oluşturulması için, eşler arasındaki ilişkinin sevgi ve saygıya dayalı olması, her şeyden önce eşlerin birbirlerine karşı destekleyici davranış içinde olmaları gerekmektedir. Ebeveynler arasındaki ilişkinin kalitesi çocukları ile olan ilişkilerine de yansımakta, çocuklarına yönelik geliştirecekleri olumlu tutum ve davranışlarda önemli rol oynamaktadır.Çocuğun yaşamında etkin olan bir babanın çocuğuyula ve eşiyula kurduğı ilişkinin biçimi, çocuğun sosyal gelişimini etkilemektedir (Çağdaş, 2012). Sağlıklı bir yapıya sahip olan aile ortamında, birbirlerine karşı destekleyici davranan eşler, hem kendi ruh ve beden sağlıklarını koruyabilmekte hem de kendi çocuklarına karşı daha destekleyici olarak, onların bütün gelişmelerine katkı sağlayabilmektedirler (Yıldırım, 2004). Babalık

üzerinde önemli bir etkiye sahip olan eşin davranışları ve evlilik ilişkisinin kalitesi babalık rolünü ve baba katılımını şekillendirmektedir (Doherty, Kouneski ve Erickson, 1998). McBride, Brown, Bost, Shin, Vaughn, Korth (2005) tarafından yapılan araştırmada babaların babalık rol algıları ile baba katılımı düzeyleri arasındaki ilişkinin annelerin babanın rolü konusundaki inançları tarafından kontrol edildiği belirtilmiştir. Eş desteği babaların çocuklarıyla ilgilenmeleri ve çocukları ile ilgili sorumluluk almaları açısından motive edici etkiye sahiptir (Coverman, 1985). Annenin eşi ile olumlu ilişki içinde olması durumunda baba katılımında artış görülmektedir (Kalil, Ziolo-Guest, Coley, 2005).

Bu nedenle çocuğun bakımı, gelişimi ve eğitimine babaların sağladığı etkin katılımın, çocuk üzerindeki etkilerinin yanında baba katılımını etkileyen faktörlerin de incelenmesi üzerinde çalışması gereken konulardan biri olarak düşünülmektedir. Baba katılımı ile ilgili olarak alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde bu araştırmaların genel olarak, baba çocuk ilişkisinin, babalık rol algısı ve cinsiyet rol algısının, evlilik uyumunun, sosyo ekonomik düzeyin, çalışan annelerin, eğitim programlarının, anne bekçiliğinin baba katılımı üzerindeki etkilerinin incelendiği (Aydın Kılıç, 2016; Çoban, 2017; Darga, 1999; Delibaş, 2016; Duran, 2010; Karabulut, 2017; Kuruçırak, 2010; Özkan, 2014; Sımsıkı, 2011; Ünlü, 2010; Ünlü Çetin, 2015); baba katılımı ile çocukların okul olgunluğu, sosyal becerileri, bilişsel stilleri ve matematik becerileri (Aydoğmuş, 2018; Özdemir, 2018; Özgündüz, 2015; Turan, 2018) arasındaki ilişkinin ele alındığı belirlenmiştir. Ancak, babaların babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünün incelendiği; bunun yanında aileye ve çocuğa ait demografik değişkenlerin baba katılımı üzerindeki etkilerinin ele alındığı araştırmaların sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle bu araştırmada; “babaların babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolü var mıdır?” ve “babaların baba katılımları çocuklarının demografik özellikleri (çocuğun yaşı ve cinsiyeti) ve ailenin demografik özelliklerine (ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, babanın ilk baba olma yaşı) göre farklılaşmakta mıdır?” sorularına cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünü incelemektir. Ayrıca araştırma kapsamında, babaların baba katılımlarının çocuklarının demografik özellikleri (çocuğun yaşı ve cinsiyeti) ve ailenin demografik özelliklerine (ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, babanın ilk baba olma yaşı) göre farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolü var mıdır?
2. Babaların Baba Katılım Ölçeğine ait alt boyut ve toplam puanları çocuklarının demografik özelliklerine (3-6 yaş aralığındaki çocuğun yaşı ve çocuğun cinsiyeti) göre farklılaşmakta mıdır?
3. Babaların Baba Katılım Ölçeğine ait alt boyut ve toplam puanları ailenin demografik özelliklerine (ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, babanın ilk baba olma yaşı) göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Aile çocuğun fiziksel, psikolojik ve entelektüel gelişiminin şekillendiği bir ortamdır. Çocuk ilk yaşam deneyimlerini edinirken ebeveynlerini gözlemlemekte ve model almaktadır (Vlasova, 2016). Anne babalar, çocuklarının doğumundan itibaren temel ihtiyaçlarını karşılamakla sorumlu olup; bu sorumluluk bazı toplumlarda, özellikle çocuğun ilk yıllarında, sadece annenin sorumluluğu olarak görülmüş, bu nedenle babanın çocuk gelişimi üzerindeki rolü yeterince anlaşılamamıştır (Deutsch, 2001). Son zamanlarda babanın rolü ve çocuk üzerindeki etkilerinin araştırılmaya başlanması çocuk gelişiminde babanın öneminin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır

(Kımmet, 2005).Babalarla ilgili çalışmalar 1980’li yıllardan önce başlayıp 1990’lı yıllarda uluslararası düzeyde yaygın bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Babalara olan ilginin artmasında ve babalık rolünün değişmesinde; çalışan kadın sayısındaki artış,kadının çalışması nedeniyle evle ilgili sorumlulukları eşiyile paylaşması, kadının yüksek eğitim görmesi, iş bulma olanaklarının artması ve erkeklerden bağımsız hale gelmesi,ekonomik alandaki değişim ve gelişimin kadın-erkek rollerini etkilemesi, geleneksel aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşmesi ve bireylerin rol ve sorumluluklarının değişmesi gibi faktörler etkili olmuştur (Güngörmüş Özkardeş, 2006). Tüm bu faktörler babaların çocuğun hayatına etkin katılımını sağlamıştır. Baba ile kurulan yakın ve sıcak ilişki çocukların gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Çocuğun yetiştirilmesinde babanın aktif katılımı, onun eşitlik ve adalet gibi değerleri içselleştirerek yaşamasına ve farklılıkları daha kolay anlayabilmesine yardımcı olmakta (Özkan, 2014); bununla birlikte, baba katılımının çocuğun zihinsel gelişimi ve akademik başarısı üzerinde olumlu etkisinin olduğu (Albukrek, 2002; McBride, Schoppe-Sullivan, Ho, 2005; Parke, 2002), birlikte geçirilen zamanın akran ilişkilerine yön verdiği (Esterbrooks ve Goldberg, 1984) yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. İlgili baba davranışlarının davranış sorunlarını azalttığı (Fagan ve Iglesias, 1999), sosyalleşmesini desteklediği de belirlenmiştir (Lamb, 2004). Benzer şekilde, olumlu baba etkileşiminin çocuğun dil gelişimine (Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera ve Lamb, 2004), cinsel kimlik gelişimine (Basow, 1992) ve kişilik gelişimine katkı sağladığı da belirtilmektedir (Navaro, 2011).Babanın çocuğu ile ilgili konularda sorumluluk alarak katılım sağlaması anne üzerinde de olumlu etki yaratmaktadır. Çocuğun yetiştirilmesinde anneye yardımcı olan bir baba, ebeveynlikte işbirliği içinde olmakta, annenin diğer ihtiyaçlarını karşılamasına imkan vermekte ve eşi ile nitelikli vakit geçirebilmektedir (Belsky, Crnic ve Woodworth, 1995; Sary ve Turnipa, 2015). Olumlu evlilik ilişkisi ve eş ile geçirilen zaman babanın babalık rolüne daha kolay uyum sağlamasına katkıda bulunmaktadır (Nuget, 1991; Hamilton, De Jonge, 2010). Yapılan araştırmalarda babanın eşinden aldığı destek ve evlilik uyumunun ebeveynlik memnuniyeti artırdığı, bunun da baba katılımını olumlu yönde etkilediği

belirlenmiştir (Bouchard ve Lee, 2000; Feldman, 2000). Eşler arasındaki uyum ve işbirliği çocukların güvenli bağlanmalarını etkilemektedir (Caldera ve Lindsey, 2006).

Sary ve Turnipa (2015), babanın çocuk yetiştirme faaliyetlerine karşı tutumunun anlamlı bir şekilde annenin tutumundan etkilendiğini, annenin, baba katılımına karşı gösterdiği olumlu tutum karşısında babanın da olumlu bir tutum geliştireceği; Paulson, Dauber ve Leiferman (2010) tarafından yapılan çalışmada ise ebeveyn ilişki kalitesinin baba katılımını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir.

Bu çalışmadan elde edilen bulguların, babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünü ortaya koyması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bu konu ile ilgili daha önce yapılmış olan çalışma sonuçlarının karşılaştırılması; baba katılımını etkileyen faktörlerin önemi, baba katılımının çocuğun gelişimine ve eğitime olan etkileri ve özellikle baba katılımına; babalık rol algısı, eş desteği ile çocuğa, babaya ve aileye ait faktörlerin etkisini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca çalışmanın baba katılımında etki ettiği bilinen nedenlerin yanı sıra bunların arkasında yatan nedenleri de ortaya koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında çalışmanın, babalara ulaşmada önemli bir kilit noktası olan, anneler aracılığıyla baba katılımını artırmaya yönelik öneriler sunması bakımından da önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır.

1. Çalışma Ankara ili merkez ilçelerinde (Çankaya, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Altındağ, Sincan, Keçiören) bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokulları, ilkokul ve ortaokulların bünyesindeki anasınıflarında devam eden 3-6 yaş grubundaki çocukların babaları ile sınırlıdır.

2. Babaların babalık rolü algılarının belirlenebilmesi amacıyla araştırmada kullanılan “Babalık Rolü Algı Ölçeği” ile sınırlıdır.
3. Babaların eşerinden aldıkları desteği belirlemek amacıyla araştırmada kullanılan “Eş Destek Ölçeği” ile sınırlıdır.
4. Babaların çocuklarıyla birlikte ne tür etkinliklere ne sıklıkla katılım sağladıklarının belirlenebilmesi amacıyla araştırmada kullanılan “Baba Katılım Ölçeği” ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Aile: En küçük toplumsal kurum olarak ifade edilmektedir. İçinde bulunduğu toplumun bir birimi olan aile; o toplumun gelenek ve göreneklerini, kültürel özelliklerini, değer yargılarını içerisinde barındırmaktadır. Bu toplumsal özelliklerinin yanında ailenin kendine özgü içsel bir işleyişi de bulunmaktadır (Yörükoğlu, 1997).

Baba:Çocuğu olup tüm çocuk yetiştirme rol, görev ve sorumluluklarına sahibi olan kişi (Tanfer ve Mott, 1997) şeklinde tanımlanmaktadır.

Baba Katılımı: Babanın çocukları ile birebir, yani doğrudan etkileşimde bulunması; babanın birebir ya da doğrudan değil ama ihtiyaç duyulduğunda çocukları için ulaşılabilir durumda olması; babanın çocuğunun refahı, mutluluğu ve bakımı ile ilgili sorumlulukları üstlenmesidir (Duran, 2010)

Babalık Rolü: Çocuğun bütünsel gelişiminde ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için babanın üstlendiği sorumluluklardır (Türkoğlu, 2013).

Eş Desteği: Stresli bir yaşam ile başa çıkmada ve psikolojik sıkıntıları azaltmada yarar sağlayan, kişisel hedeflerin belirlenmesini ve ulaşılmasını teşvik eden, eşlerin birbirlerinden aldıkları sosyal destek türüdür (Brunstein, Dangelmayer ve Schultheiss, 1996; Yıldırım, 2004).

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL VE KAVRAMSAL TEMELİ

Bu bölümde araştırmanın kuramsal ve kavramsal temelini oluşturan aile, ailenin önemi, baba, baba katılımı, baba katılım modelleri ve baba katılımını etkileyen faktörler ve babalık rol algısı ile eş desteği konularını ayrıntılı biçimde ele alınıp incelenmiştir ve söz konusu konularla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Ailenin Tanımı ve Çocuğun Gelişiminde Ailenin Rolü

Aile; bireyi sosyalleştirip topluma hazırlayarak insanın eğitiminde ilk basamağı oluşturmaktadır (Çoraklı, 2007). Aile, çoğunlukla farklı yaşlardan oluşan ve bireyin karşılaştığı ilk sosyal gruptur (Vlasova, 2016). Özgüven (2014) aileyi; birbirleri arasında biyolojik, psikolojik, sosyal ilişkiler bulunan duygusal etkileşim içinde olan bir grup olarak tanımlamaktadır. Kuhn (2002) ise aileyi, sığınacak samimi bir yer olarak tanımlamakta, kişinin aile ortamında rahat edebileceği ve orada olduğu gibi kabul görebileceğine vurgu yapmaktadır. Orvin'e(1997) göre yaşayan bir varlık olan aileyi oluşturan bireylerin birlikte olması bu kurumun varlığı için yeterli olmamakta; ailenin kendine has kimliği ve uyulması gereken kuralları bulunmaktadır. Şahinkaya (1979) aileyi; evlilik, kan bağı ya da evlat edinme ile birbirine bağlanan, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, üstlendikleri bazı rollerle (karıkoca, ana-baba, evlat-kardeş) birbirlerine etki eden kendilerine özgü bir görgüyü oluşturarak kuşaktan kuşağa sürdüren insanların topluluğu olarak tanımlamaktadır. Ana baba ve çocuktan oluşan, yaygın olarak "en küçük toplumsal kurum" şeklinde tanımlanan ailenin kendine özgü bir işleyişi ve yapısı bulunmaktadır. Aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını, gelenek, görenek, beğeni, inanç ve önyargılarını yani kültürünü yansıtmaktadır. Bu nedenle aile kurumu toplumla sürekli bir alış veriş içinde bulunmaktadır (Yörükoğlu, 2003). Aile, bir kadın ve bir erkeğin evlenerek bir çatı altında yaşamasıyla kurulmakta; daha sonra bu birliğe doğumla veya evlat edinme yoluyla çocuklar katılmaktadır (Can, 2015).

Aile ortamı; bireyin ruhsal, fiziksel ve sosyal gereksinimlerinin karşılandığı ortamdır (Ermiş, 2008). Çocuğun ilk etkileşimi anne ve babası ile olmakta; anne babanın davranışları ve içinde yer aldığı aile ortamı çocuğun gelişimini desteklemektedir (Ersanlı, 1996). Çocuk ailede insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleriyle yaşayarak gözlemlemekte; sosyal ilişkileri olumlu yönde etkileyecek olan anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu tutum ve davranışları ailede kazanmaktadır. Çocuk olumlu kazanımlar yanında anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuzlukları da ev ortamında öğrenmektedir (Yörükoğlu, 2003).

Çocuğun en yakın çevresi olan aile, onun gelişiminde önemli bir yere sahip olup; ilk altı yıllık gelişim sürecinde önemli rol oynamaktadır. Doğum öncesi ve sonrasında, bebeğin hayatındaki uyaranların oluşması için anne ve babaya çeşitli roller düşmektedir; fakat bu roller, her çocukta aynı etkiyi göstermemektedir. Çocuğun fiziksel, bilişsel, davranışsal, psikososyal, kişilik ve ahlak gelişiminde önemli rolü olan aile, onun sosyal çevreye uyum sürecinde en büyük destekçisidir (Alibeyoğlu, 2009; Özkul, 2015). Aile içindeki etkileşim örüntülerinin sağlıklı olması, çocuğun bir bütün olarak gelişmesini sağlamaktadır (Bağatarhan ve Nazlı, 2013). Çocuğun sadece fiziksel ihtiyaçlarının karşılanması, onun bütün gelişimi için yeterli olmayıp; aile aynı zamanda çocuğun kişilik yapısını ve duyu dünyasını şekillendirdiği gibi ruhsal, dilsel ve zihinsel gelişimine de büyük katkıda bulunmaktadır. Çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının yanında sevgi, güven, kendini gerçekleştirme gibi ihtiyaçları da aile ortamında karşılanmaktadır (Koşkunlu, 2008).

Aile çocuğun yaşamının tüm alanlarını kapsamakta; çocuk ilk yaşam deneyimlerini edinirken ebeveynlerini gözlemleyip model almaktadır. Bu bazen çocuk için verilen bir uğraş, bazen bir oyun, değer ya da sosyal aktivite ile olmaktadır. Böylece çocuğun fiziksel, psikolojik ve entelektüel gelişimi şekillenmektedir (Vlasova, 2016). Çocuk için gereken beslenme, bakım, korunma, sevilme ve eğitim gibi temel gereksinimler aile ortamında karşılanmakta; anne baba çocuğuna sevgi gösterip, özenli bakımını sağlayıp, onun için güvenli bir ortam oluşturmaktadır. Ayrıca bu ortamda çocuğun öğrenmesi için uygun çevre hazırlanarak yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olunmaktadır. Bunun yanında bu

ortamda çocuklara rehber olarak davranışlarına yön verilmekte, kız ve erkek çocuklarına model olan anne-baba, onların hem kişilik gelişimine hem de cinsel kimlik kazanımlarına yardımcı olmaktadır (Yörükoğlu, 2003). Aile, çocukları bağımsızlığa, diğer insanlarla kaynaşmaya, kendini gerçekleştirerek birey olmaya geçişte deneyim imkânı vermektedir. Bu deneyimler çocuklara diğer insanların saygısını ve özsaygısını kazanabilmek için, çevrenin ondan neler beklediği ve ona neler sunabileceği hakkında bilgiyi vermekte (Orvin, 1997), çocuk edindiği bu bilgiler ile toplumsallaşmayı öğrenmektedir. Doğum öncesi dönemden başlayarak çocuk üzerinde yaşamı boyunca etkisini sürdüren aile, bir kurum özelliği taşımaktadır. Çocuğun yaşamının ilk yıllarında ailesi ile olan etkileşimi sonucunda kazandığı bilgi, beceri ve tavır alışlar yetişkinlik yıllarında da önemli bir rol oynamaktadır (Çağdaş, 2012).

Anne babanın kişilikleri ve sergiledikleri tutumları çocuğun gelişimine olumlu ya da olumsuz katkıda bulunmakta (Vlasova, 2016; Orvin, 1997); ilk beş yıl aile bilinçli veya bilinçsiz rehberlik ederek, model olarak çocuğa birçok şey öğretmekte ve toplumsallaşmasına yardımcı olmaktadır. Çocuk da gözlem yoluyla ailesinden aldığı uygun örnekleri seçerek hayata geçirmektedir (Tezcan, 1992). Bu şekilde model alma yoluyla her türlü davranış kalıbını öğrenmesi mümkün olmaktadır. Anne babalar kendi içlerinde barışık, huzurlu birer birey olup sorumluluklarını yerine getirdiklerinde çocuk açısından sağlıklı ve huzurlu bir ortam oluşturulmakta, bu mutlu ve huzurlu ortam ise çocuğun doğru modelleri görebilmesine olanak tanımaktadır (Kesayak, 2018; Özen, 2008).

2.2. Baba Kavramı

Çocuğu bulunan erkek olarak ifade edilen babalık, kadınların “doğurarak anne olmak” durumu gibi somut değildir. İlkel toplumlarda babanın çocuğun dünyaya getirilmesindeki rolü bilinmediği için, sadece annelik ele alınmıştır. Aile kurumunun anne tarafından oluşturulduğu kabul edilmektedir (Zeybekoğlu, 2013; Kaçalın, 2017). Çocuksal yaşamın başlangıcında en büyük rol anneninindir. Bu kabul edilen gerçeğe beraber çok geçmeden babanın da annenin yanındaki rolü önemli hale

gelmekte ve önemi giderek artmaktadır (Zulliger, 1991). Zaman içerisinde aile yapısında oluşan değişimleri bilmek, ailenin hangi faktörlerden etkilendiğini anlayabilmek adına gereklidir (Güler Yıldız, 2017). Amerikan toplumunda 18. yy.'dan günümüze kadar baba-çocuk ilişkisinde, babanın yeri farklı aşamalar geçirmiştir; babalar; ahlak öğretici babalar (18.yy.-19.yy.), evinin ekmeğini kazanan babalar (19.yy.-20.yy. ortaları), çocuğunun cinsel kimliğini kazanmasına yardımcı olan babalar (1940-1965 yılları arası) ve çocuklarına bakan babalar (1965'ten günümüze) şeklinde değişime uğramıştır. Babalarla ilgili çalışmalar 1980'li yılların öncesinde başlamış 1990'lı yıllarda uluslararası düzeyde tartışılıp konuşulmaya başlanmıştır. Günümüzde babanın evi geçindirme ve ahlak öğretimi rolünün yanında çocuğun bakım ve eğitimi ile ilgili sorumlulukları da bulunmaktadır. Bu doğrultuda doğumda eşinin yanında yer alan, sadece oyun oynamayıp çocuğun bakımına da katılan, cinsiyeti ne olursa olsun çocukları ile aynı düzeyde ilgilenen yeni baba modeli ile babaların; çocuğunu yatağına götürme, ona banyo yaptırma, onunla ilgilenme ve oyun oynama gibi konularda isteklerinin arttığı görülmektedir. Günümüzde baba ve çocuğun birlikte geçirdiği zaman olarak tanımlanan baba katılımına yönelik çalışmalarda büyük oranda artış görülmektedir (Gauthier, Smeeding, Furstenberg, 2004; Güngörmüş Özkardeş, 2018).

Ekonomik alandaki değişimin kadın-erkek rollerinde farklılıklar oluşturması, kadının yüksek eğitim görmesi ve çalışma hayatında yer bulabilmesi, kadının iş hayatıyla birlikte cinsiyet eşitlikçi ve yoğun ebeveynlik ideolojilerinin yayılması, kadınların ekonomik açıdan erkekten bağımsız hale gelmesi, geleneksel aile yapısından çekirdek aile yapısına geçişte aile desteğinin azalması ve sorumlulukların değişmesi, boşanmış veya dul olarak tek başına yaşayan babaların çocuklarının bakım ve sorumluluklarını üstlenmesi gerekliliği gibi nedenler babalık rolünün değişiminde ve araştırmalarda babalara yönelik ilginin artmasında önemli rol oynamaktadır (Esping-Andersen, 2009; Güngörmüş Özkardeş, 2018)

Bronfenbrenner (1995)'e ait olan biyoekolojik teoride, insan gelişimini gösteren beş alt sistem bulunmakta olup; teorinin ilk alt sistemi mikrosistem; bireyi ve ailesini

içine alan yakın çevresi, okulu, akranları, akrabaları ve ve sağlık hizmetlerini kapsamaktadır.İkinci alt sistemi mezosistem;gelişmekte olan bireylerin yer aldığı mikrosistemler arasındaki ilişkileri, üçüncü alt sistemi egzosistem;iş yeri, medya, toplumsal ilişki ağları ve sosyal hizmetler gibi bireyin doğrudan dahil olmadığı sistemler arasındaki ilişkileri, dördüncü alt sistemi makrosistem; bireyin içinde yaşadığı kültürel, ekonomik ve coğrafi koşullar, etnik köken, dini inanç, sosyal sınıf gibi faktörleri içermektedir. Beşinci alt sistemi olan kronosistem ise;bireyin gelişimini ve yetişmesini etkileyen, zaman içinde gelişen durumları kapsamaktadır. İnsan gelişimini etkileyen ve iç içe geçmiş halde olan bu sistemler birbirlerini etkilemektedirler (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2014). Babalar; çocukların mikrosistemlerinin en önemli parçalarından biri olup, çocuğun tüm gelişim dönemlerinde, davranışları ile çocuklarını doğrudan etkilemektedir. Babalık davranışları, aile, arkadaş ve iş ortamındaki sosyal destek gibi mezosistem ve egzosistemlerden, babaların yaşamdan ve babalık deneyimlerinden tatmini gibi mikrosistemden, toplumsal ve kültürel bağlamda belirlenen erkeklik algılarını kapsayan makro sistemden de etkilenmektedir. Babanın ilgili baba davranışlarıyla, çocuğun mikrosistemine yapacağı olumlu katkılarında artış olması beklenmektedir (Anne Çocuk Eğitim Vakfı, 2017).

2.2.1. Babanın Önemi ve Çocuğun Gelişimindeki Rolü

Çocuğun gelişiminde ailenin en etkili olduğu sıfır-altı yaş döneminde anne babaya pek çok sorumluluk düşmekte; çocuk ile ilgili sorumluluklardan söz edilirken genellikle annenin rolü üzerinde durulmaktadır. Annenin rolü ilk yıllarda babanın önüne geçse de, çocuğun iki yaşına girmesiyle beraber babanın rolü de önem kazanmaktadır (Tezel-Şahin, 1998; Vlasova, 2016). Toplumda kabul görülen ve aile içinde sergilenen rollerinin farklılığı, baba-çocuk ilişkisinin, anne-çocuk ilişkisinden farklı olmasına vebabanın anneden farklı biçimde çocuğun gelişiminde yer almasına neden olmaktadır. Anne babanın bu farklı rolleri, çocuğun yetiştirilmesinde birbirini tamamladığı gibi destekleyici rol de üstlenebilmektedir. Bireyde var olan özellikler kişiliğini oluşturmakta, insanın toplum hayatında görevlerini yerine getirebilmesi, başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürebilmesi sağlıklı bir kişilik gelişimi ile mümkün

olmaktadır (Güngörmüş, 2004).Çocukların psikolojik açıdan sağlıklı bir şekilde büyümelerinde anne ilgisi ve sevgisi kadar, baba ilgisi ve sevgisi de büyük rol oynamaktadır (Erdoğan, 2004). Çocuk zihinsel ve sosyal gelişimi açısından kritik olan ilk dönemlerde keşfetme fırsatı bulacağı ortamlara ihtiyaç duymaktadır (Seçer, Çeliköz ve Yasa, 2007). Yapılan araştırmalarda, bebeklik döneminde sağlanan ilgi ve bakım ile çocukların çevreleri ile rahat iletişim kurabildikleri ve daha az problemlili davranış sergiledikleri saptanmıştır (Amato ve Rivera, 1999; Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2006;Spelke,Zelazo, Kagan ve Kotelchuck, 1973). Babaların çocukları ile olan bağları ilk dönemde anne ile olan bağlarına benzerken benzerken doğumdan birkaç ay sonra, babaların farklı bir rol üstlendikleri belirlenmiş, annelerin bebekleriyle daha çok konuşup sakin bir etkileşim içine girdikleri, babaların ise; daha çok çocuklarıyla fiziksel hareket gerektiren oyunlar oynadıkları gözlemlenmiştir (Davaslıgil, 2004). Bunun bir sonucu olarak iki yaşından sonra erkek çocuklarının babalarını tercih etmeye başladıkları (Güngörmüş, 1986); babaların annelere göre çocuğun bağımsız olmasını destekleyen oyun ve fiziksel etkinliklere daha fazla yönlendirdikleri dikkat çekmektedir (Erdoğan, 2004).Babaların çocuklarına olan yaklaşımları çocukların sosyal-duygusal, bilişsel ve cinsel kimlik gelişimlerinin sağlıklı ilerlemesine olanak sağlamaktadır (Easternbrooks ve Goldberg, 1984; Basow, 1992; İnci, 2014).

2.2.1.1. Babanın Çocuğun Zihinsel Gelişimi Üzerindeki Rolü

Çocukların bilişsel zeka puanlarında genetik faktörlerin etkisi olduğu gibi, çevresel faktörlerin de önemli bir etkisi bulunmaktadır. Her iki ebeveyn de çocuğun zihinsel gelişimini farklı yollarla etkileyebilmekte; anneler sözel yollarla çocuğu uyarırken, babalar ise daha çok oyun yoluyla uyarıcı göndererekçocukları bağımsız davranmaya cesaretlendirmekte ve çevreyi keşfetmeye yönlendirmektedirler. Bağımsız davranmaya teşvik edilen çocuk, dış dünyayı keşfetme olanağı bularak daha fazla uyarıcıyla karşılaşır ve daha fazla sorun çözme becerisi deneyimlemekte ve değişikliklere uyum sağlayabilmektedir. Bu durum çocuğun zihinsel gelişimine olumlu etki etmektedir (Aktaş, 1993; Parke, 2002; Tezel Şahin, 2003;

GüngörmüşÖzkardeş, 2018). Babaların çocukları ile etkileşim halinde olmaları, onlarla yakından ilgilenmeleri, onları içtenlikle dinlemeleri çocuklarının hayal güçlerini destekleyerek daha yaratıcı olmalarını sağlamaktadır (Dönmezer, 1999).Çocuğun eğitimi ve akademik başarısı üzerinde babalar annelerden daha etkili bir role sahip olmakla birlikte; çocuklar, babaları ile nitelikli ve samimi bir ilişkiye sahip olduklarında bu durum okul başarıları ile akademik becerileri olumlu yönde etkilenmektedir (Albukrek, 2002; Fagan ve Iglesias, 1999; McBride vd. 2005). Easternbrooks ve Goldberg(1984) tarafından yapılan araştırmada, babaların olumlu ebeveynlik tutumları ve yakın ilgileri ile çocuklarının bilişsel gelişimleri, başarıma duygusu ve sorun çözme becerileri arasında pozitif bir ilişki olduğu, Nugent (1991) tarafından yapılan araştırmada ise; babanın ilgisinin bebeklik döneminden itibaren bilişsel becerilerinin gelişimine önemli katkıda bulunduğu saptanmıştır.Aydoğmuş (2018) tarafından yapılan araştırmada ise; 48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımı arasındaki ilişki incelenmiş, çocukların bilişsel stilleri ile ilgili olarak, baba katılımına sahip çocukların hata yapma oranının azaldığı saptanmış; erken dönemde uygulanan baba katılımının çocukların bilişsel stillerinde oluşabilecek riskli unsurları hafiflettiği belirlenmiştir. Bunun yanında çocuğun doğumuyla birlikte bakımına ve gelişimine katılım sağlayarak başlatılan erken etkileşim, çocukların zeka gelişimine olumlu yönde katkı sağlarken, bilişsel gelişimdeki gecikmeleri de azaltmaktadır (Bronte-Tinkew, Carrano, Allen, Bowie, Mbawa ve Matthews, 2007; Engle ve Breaux, 1994).

2.2.1.2. Babanın Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimi Üzerindeki Rolü

Anne-babanın çocuğa sevgi ve ilgi göstermesi, onun sosyal ve duygusal gelişimi için gerekli temeli oluşturmaktadır (Coltrane, 1995; Kuzucu, 1999). Bu durum çocuğun entelektüel gelişimi, sosyal girişimciliği, içsel kontrollü olma ve empati kurabilme yeteneğini olumlu yönde etkilemektedir (Erdoğan, 2004). Aile ortamında her iki ebeveynin çocuğu etkileme yöntemlerinde farklılıklar olmakla birlikte, annenin de babanın da sıcak, ilgili ve yakın davranışları onların çocuklarıyla olan ilişkilerinin niteliğini belirleyip, çocuğun sosyalleşmesini desteklemektedir

(Lamb, 2004).Bebek genel olarak rahatsız olduğu zamanlarda annesine yönelse de, hem annesine hem de babasına bağıllık geliştirmekte ve bu bağıllıktan faydalanmaktadır. Çocuk bakımına babanın da katılımı ile çocuk farklı iki insanı da model alabilmektedir. Çocukta hem anneye hem de babaya olan bağıllık, terk edilme duygusunu azaltmakta, hem kendisine hem de çevresine daha çok güven duyan bir birey olmasını sağlamaktadır (Kuzucu, 1999).Babaları ile birlikte daha fazla zaman geçiren çocukların daha az ağladıkları ve endişelendikleri görülmektedir (Kotelchuck, 1976). Fakat sosyal ve ekonomik hayatın getirileri sonucu babanın aile içindeki konumu ve rolü, onun çocuk bakımı ve babalık rol algısı konusunda olumsuz etkilemesine neden olmaktadır (Dönmezer, 1999). Buna rağmen babalar, annelere göre çocuğuyla daha az vakit geçirseler bile; baba-çocuk arasındaki etkileşimin kalitesi, birlikte geçirilen sürenin uzunluğundan daha önemlidir. Anneler çocuklarıyla beslenme, giyinme, yıkanma gibi bakım verme işlerinin yanında sözel iletişim faaliyetleri ile birlikte olurken, babalar daha çok çocukları sallama, havaya fırlatma gibi kaba kas becerisini destekleyen etkinliklere eğilimlidir (Yavuzer, 2005).Babalar, çocuklarının sosyal çevreyi keşfedebilmesi için onları uyarıp risk almaya cesaretlendirmekte; bu durum çocukların kendi kendilerini idare edebilmesinde ve sosyalleşmesinde çok önemli rol oynamaktadır(Kromelow, Harding, Touris, 1990). Babalar çocuklarını uyararak onların duygu kontrolü gelişimine katkı sağlamakta, duygularıyla başa çıkabilme becerisini geliştiren çocukların ise, problem çözme becerileri olumlu yönde desteklenmektedir (Gottman, 1998).Babanın çocuğun bakım ve eğitimine aktif bir şekilde katılımı, çocuklarda ortaya çıkan davranış problemlerini azaltarak çocuğun eşitlik ve adalet gibi değerleri içselleştirebilmesinde demokratik bir ortam yaratabilmektedir (Amato ve Rivera, 1999; Kuzucu, 2011).

Olumlu baba-çocuk ilişkisine sahip olan bireyler, yetişkinlik dönemlerinde yaşam doyumuna sahip olmakta, düşük düzeyde psikolojik stres yaşamaktave psikolojik sıkıntılarla baş edebilmektedirler. Baba yoksunluğaise; düşük düzeyde psikolojik iyi oluşa sebep olabilmektedir (Amato, 1994; Barnett, Marshall ve Pleck,1992). Flouri ve Buchanan (2002), tarafından yapılan araştırmada, babanın

çocuğun bakımına katılımının ileriki dönem ruh sağlığı üzerindeki etkileri incelenmiş, yedi yaşında baba katılımı alabilmiş çocukların, ergenlik döneminde sorunlu aile ortamında psikolojik uyumsuzluklarına karşı daha dirençli oldukları, 16 yaşında baba katılımı alabilmiş kızların ise; yetişkinlik dönemindeki psikolojik sıkıntı ve strestle daha iyi baş edebilme gücüne sahip oldukları belirlenmiştir. Çocuğun sosyal-duygusal ve zihinsel gelişiminde babanın sevgisi önemli bir belirleyici olup, baba sevgisi, çocukların psikolojik iyilik hali ve davranış sorunları üzerinde anne sevgisi kadar kendisini göstermektedir (Rohner ve Veneziano, 2001). Ebeveynlerin çocuklarına sevgi ve ilgiyle yaklaştıkları gibi başkalarının duygularını anlama ve yardım etmede de çocuklarına model olmaları, onların empatik becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilmektedir (Ünal, 2003).

2.2.1.3. Babanın Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimi Üzerindeki Rolü

Cinsiyet rolleri bir metotla öğrenilecek bir konu olmadığı için özellikle erkek çocuklar, rolünü benimsemiş bir baba figürüne ihtiyaç duymaktadır. Günlük yaşam sürecinde çocuklar babasını gözlemleyerek uygun cinsiyet kimliğini kazanmaktadır (Eser, 2008). Çocukların kendi cinsiyetlerine uygun bir cinsel kimliğe sahip olması; hem kimlik kazanımı açısından hem de ruh sağlığı açısından büyük öneme sahiptir. Cinsel kimlik gelişim sürecinde çocuklar ebeveynlerini model alıp, onlarla özdeşleşmektedir. Çocuklar günün büyük bir bölümünü annesiyle birlikte geçirmekte; onu gözlemekte ve taklit etmektedirler. Üç yaşına kadar normal olan bu durum üç yaşından sonra kritik bir döneme girmekte; çocuklarda bu yaştan sonra cinsiyet ayırımı başlamaktadır. Erkek çocukları babalarını, kız çocukları ise; annelerini model almaya başlamaktadır. Aynı cinsiyetten ebeveynle özdeşleşme, sağlıklı bir kişilik, cinsel gelişimi için çok önemlidir. Çocuk, babaya olan hayranlığıyla onu dünyanın en güçlü, en becerikli ve en akıllı kişisi olarak görmektedir. Güçlü kuvvetli bir babayı model alması ve kendisiyle özdeşleşmiş olması, çocuk için önemli bir güven kaynağıdır. Bir başka açıdan, yetersiz bir modeli örnek alan çocuk, bu kişinin istenmeyen özelliklerini fark ettiğinde, kendini kaygılı ve güvensiz hissetmektedir (Basow, 1992; Çağdaş ve Seçer, 2005). Babanın aileden

kısa ya da uzun süreli ayrılmasının ardından çocuklar olumsuz yönde etkilenebilmektedirler. Özellikle erkek çocukların okul başarısı düşebilmekte, güvensiz ve anneye bağımlı bir kişilik geliştirebilmekte ve davranış bozuklukları görülebilmektedir. Özellikle böyle bir ayrılığın okul öncesi döneme rastlaması durumunda, erkek çocuklarının kimlik gelişimi akranlarına göre geriden gelmektedir (Yörükoğlu, 1997). Babaların erkek çocuklarının cinsel gelişiminde oynadığı önemli rol, kız çocukları için de geçerlidir. Baba kız ilişkisinde oluşan bağ, kız çocuklarının gelecekte kuracağı birlikteliğin uyumu için destekleyici nitelikte olup, babasını gözlemleyen kız çocukları, kendisine, erkeklere ve kadın-erkek ilişkilerine yönelik fikirler elde etmektedir (Heinowitz, 1998). Baba yoksunluğunun etkileri kız çocuklarının çocukluk dönemlerinde daha az görülürken, erkek çocuklarının ergenlik döneminde bu etki daha çok fark edilmektedir (Güngörmüş, 1986). Babası olan ve birlikte büyüyen kız çocukları, babasız büyüyen kız çocuklarına göre daha kadınsı davranışlar sergileyebilmektedirler. Rol kuramcılar, babanın her iki cinsten çocuğuna farklı davranışlarda bulunmasının çocuğun cinsiyet rollerini öğrenmesinde önemli bir yere sahip olduğuna vurgu yaparken, psikoanalitik kuramcılar babanın sevgisi için kızların özdeşleşme yolunu kullanarak anneleri ile rekabet etmesi sonucunda cinsiyet rollerini kazandıklarına vurgu yapmaktadırlar. Sosyal öğrenme kuramcıları ise, baba ile etkileşimin ve deneyimlerin çocuklarının; erkeklerle olan etkileşim becerilerini ve kadınsı davranışları kazanmalarında etkili olduğunu belirtmektedirler (Aktaş, 1993). Langois ve Downs (1980) tarafından yapılan araştırmada babaların, çocuğun kalıplaşan cinsiyet yargılarına uygun davranışlarına annelerden daha çok ilgi gösterdikleri; Lamb (1977) tarafından yapılan araştırmada ise; baba-çocuk arasındaki ilişkinin niteliğinin babanın erkeksiliğinden daha önemli olduğuna vurgu yapılmakta, babası ile ilişkisi iyi olan erkek çocukların erkeksi davranışlar sergileyen babalarını model alarak cinsiyetine uygun davranışlar sergilediklerinin altı çizilmektedir. Babası ilgisiz olan erkek çocuklar ise; sosyal gelişim açısından olumsuz etkilenebilmekte, daha az erkeksi kimlik kazanabilmekte ve cinsel kimlik karmaşası yaşayabilmektedir. Çocuğun sürekli anne ile birlikte olması, zamanla onunla bütünleşmesine ve anneyi özdeşim modeli olarak almasına neden olabileceği

için erkek çocuk, annesi gibi olmayı isteyebilmektedir (Çağdaş, 2012; Yavuzer, 2016).Babanın çocuğun cinsel kimlik gelişimini konu alan araştırmalarda (Arditti, Godwin ve Scanzoni, 1991; Lamb, 1977) kız ve erkek çocukların her ikisinin de cinsel kimlik gelişiminde, baba ile kurulan bağın, anneye ile kurulan bağa göre daha çok yarar sağladığı; ayrıca kız çocuklarının cinsiyet kimliği gelişimlerine annelerin, babalardan daha çok etki ettiği; ancak bu gelişimde baba rolünün de etkisi olduğu vurgulanmaktadır.

2.2.1.4. Babanın Çocuğun Kişilik Gelişimi Üzerindeki Rolü

Aile çocuğun yaşamında en etkili sosyalleştirme kurumudur. Sosyal bir birey olmayı gerçekleştirmeye çalıştığı okul öncesi dönemde çocuk, kendisini taklit edebileceği bir modele ihtiyaç duymaktadır (Yavuzer, 1992). Çocuğun aile çevresinden gördüğü olumlu ve olumsuz tepkilerin, çocuğun kişilik gelişiminde önemli rolü bulunmaktadır. Söyledikleri dikkate alınmayan, fikir belirtmesine izin verilmeyen, eleştirilen, devamlı düzeltilen çocuk zamanla sessiz, içine kapanık, güvensiz ya da huysuz ve saldırgan bir birey haline gelebilmektedir. Söyledikleri önemli olmasa da dikkate alınıp dinlenen, fikir beyan etmesine izin verilen, önemsenen, sürekli eleştiriye maruz kalmayan çocuklar ise; kendilerini daha rahat ifade edebilme ortamı bulabildikleri için sosyal açıdan güvenli ve sağlıklı bir kişilik gelişimi gerçekleştirebilirler (Navaro, 2011).Aynı zamanda babadan ayrılık ya da babanın yokluğu ne kadar erken yaşta yaşanmış olursa, çocuğu o kadar olumsuz etkilemektedir. Öyle ki kişiliğin temelini atıldığı ilk yıllarda sağlıklı bir gelişim için çocuğun ihtiyacı olan ebeveyn sevgisi, ilgisi, şefkati ve güven duygusu ile birlikte olmaktır (Çağdaş, 2002).Kişiliğin oluşumunda ‘mizaç özellikleri, karakter özellikleri, anne babanın kişiliği ve tutumu, topluma ve kültüre ait değerler’ gibi pek çok etken bulunmaktadır. Ebeveynler, doğru, dürüst, fedakâr, sorumluluk sahibi, başkalarının haklarına saygılı, yardımsever gibi temel değerlere sahip olmasını istedikleri çocuklarının kişilik gelişiminde, en etkili faktörlerdir. Çocuğun kişilik gelişimine verilecek uygun mesajlar, daha sağlıklı bir gelişim göstermelerini sağlamaktadır (Durmuş, 2006).Anne babalar ebeveynlikten önce çocuk yetiştirme konusunda

kuşkusuz kendi anne ve babasını model almaktadırlar. Normal şartlarda, eğer anne babasından sevgi, şefkat ve saygıya dayalı bir yaklaşım görmüşlerse, ebeveyn olduklarında ailesinden aldıklarını geliştirerek çocuklarına yaklaşım sergilemektedirler (Gander ve Gardiner, 1993).

Gecas ve Schwalbe (1986) tarafından ebeveyn davranışları ve ergenlerin özyeterlilik ve özerklik değerleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; erkek çocuklarının dışarıdan bir etki olmadan kendi hayatlarını yönetebilmeye yönelik özgüven becerilerine daha duyarlı olduğu; kızların özgüvenlerinin ise; ebeveyn desteğinden ve katılımdan daha fazla etkilendiği belirlenmiştir. Baba davranışları ergenin benlik saygısını; anne davranışlarına göre daha fazla etkilemektedir. Wagner ve Philillips (1992) tarafından ebeveyn davranışları ve çocuğun akademik başarısı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, babaların sıcak ve ilgili davranışlarının çocuğun yeterlilik algısını ve okul başarısını olumlu yönde etkilediği; anne davranışları ile çocuğun özerklik algısı arasında bir ilişki bulunmazken, baba davranışıyla çocuğun özerklik davranışları arasında ilişki olduğuna vurgu yapılmıştır. Güngörmüş (1986), baba yoksunluğunun ergenlerin özbenlik kavramına olan etkilerini incelediği araştırmada; baba yoksunluğunun hem kız hem erkek çocukların benlik kavramını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Albükre (2002) ve Sancar (2016) yapılan baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalarda, babanın çocuğuna karşı davranışları olumsuz olarak algılandığında çocuğun benlik kavramının bundan olumsuz etkilendiği ve baba tutumunun öğrencilerin benlik saygısını yordayıcı etkisi olduğu saptanmıştır.

2.2.1.5. Babanın Çocuğun Dil Gelişimi Üzerindeki Rolü

Babanın çocuğun yaşamına aktif olarak katılımı çocuğun zekâsını etkilediği gibi sözel becerilerinin gelişimini de olumlu yönde etkilemektedir (Güngörmüş, 2006). Olumlu baba etkileşimi, çocuğun iki ve üç yaşlarında bilişsel gelişimine ve dil gelişimine katkıları sağlamaktadır (Tamis-LeMondavd.,2004).Çocukları ile doğrudan konuşurken babalar da anneler kadar kendilerine göre farklı şekillerde konuşmakta ve anneye göre daha az tekrarlama eğiliminde olmaktadır (Krupe ve Uzgiris,

1987; Rutherford ve Przednowek, 2012). Çocuğun hayatının ilk dönemlerinden itibaren babanın davranışlarının niteliği, çocuk bakımına etkin katılımı ve onunla geçirdiği nitelikli zaman, dil zekâsına olumlu yönde etki sağlamaktadır (Güngörmüş, 2006).Pancsofar ve Vernon-Feagans (2006) tarafından yapılan araştırmada iki ve üç yaşındaki çocukların dil gelişimleri incelenmiş olup, babaların annelere göre çocuğun dil gelişimi üzerinde etkili olduğu, daha zengin kelime hazinesi kullanan babaların çocuklarında dil gelişimi açısından önemli gelişmelerin gerçekleştiği, annenin kullandığı kelime hazinesinin ise; çocuğun dil gelişiminde önemli bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.Ersan (2013), tarafından okulöncesi eğitim almamış çocukların babalarına yönelik uygulanan “Baba Dil Destek Programı (BADİDEP)”nın çocukların kelime bilgisi bakımından dil gelişim düzeylerine olan etkisinin incelendiği araştırmada;BADİDEP’in çocukların dil gelişimlerine olumlu yönde etkisi olduğu saptanmıştır.

2.3. Baba Katılımı

Baba katılımı, hem çocuğun gelişimi açısından sağladığı katkılardan dolayı hem de annenin kendisine vakit ayırmasına, becerilerini geliştirebilmesine, ekonomik potansiyelini gerçekleştirebilmesine olanak sağladığı için aile hayatında önemli bir yere sahiptir (Cano 2018; Hook, 2006). Anne-bebek ilişkilerine göre, baba-bebek ilişkisinin biçimlendirici önemi, babanın bebek bakımına katılımına bağlıdır. Aynı zamanda babaların anneler üzerinde oluşturduğu etki dolaylı olarak çocukları da etkilemektedir (Lamb, 1982).

Downer, Campos, Macwayne, Gartner (2008) baba katılımını; babanın varlığı, sıcaklığı, ebeveynlikten duyduğu memnuniyet, çocuk ile ilgili aldığı sorumluluklar, çocuğa sağladığı maddi destek ve birlikte yapılan çeşitli aktiviteler şeklinde tanımlarken; Cabrera vd. (2007) ise baba katılımının, baba-çocuk arasındaki karşılıklı etkileşimi, babanın çocuğu ile geçirdiği zamanı, birlikte oynadığı oyunları, çocuğuna karşı sergilediği tutum ve davranışları kapsadığını belirtmektedir. Brotherson, Dollahite ve Hawkins (2005) baba katılımını, baba- çocuk etkileşimine teşvik eden, bilgi veya beceri öğretimine olanak veren aktiviteler olarak

değerlendirirken; Halme, Astedt-Kurki, Tarkka (2009) ise; çocuk ile geçirilen zaman, fiziksel aktiviteler, babaların çocuklarla etkileşime yönelik tutumu, diğer faaliyetlere harcanan zaman olarak ifade etmektedir.

Çocukların eğitime yönelik yaklaşımlarının biçimlenmesinde baba katılımı önemli bir rol oynamakla birlikte; baba katılımı, okul başarısı, okula devamlılık gibi unsurlar üzerinde de etkili olmaktadır (Kotaman, 2008). Baba katılımı çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerinin gelişimlerini desteklemektedir. Babaların evde çocuklarıyla yapabilecekleri etkinlikler çocuk gelişimi açısından önemli bir yere sahiptir (Betawi, Jabbar, Al-Jabery, Zaza ve Al-Shboul, 2014). Baba katılımının çocuğun ilerleyen dönemdeki ve yetişkinlikteki tutum ve davranışlarına yön verici nitelikte olması, baba katılımının çocuk gelişiminde ne kadar büyük rol oynadığını göstermektedir (Özdemir, 2018). Babaların ve baba katılımına dair çalışmalarda son yıllarda artış görülmektedir. Bu artışın sebebi, kadının iş hayatına atılmasına ve cinsiyet rol tutumlarının değişmesine bağlanmaktadır. Baba katılımındaki gelişmelerde, babaların sadece geçim sağlayıcı olmaları değil, aynı zamanda çocuklarının günlük bakımına ve eğitimine aktif olarak dahil olmaları beklenmektedir (Barbeta ve Cano, 2017). Çocuğun hayatına katılmayan ya da çok az katılım sağlayan babanın, çocuğun psikososyal gelişimi üzerinde istemeden olumsuz etkileri olabilmektedir (Flori, 2005) Babanın çocuğun sosyal-duygusal gelişimini konu alan araştırmalarda (Can, 2015; Esterbrooks and Goldberg, 1984; Fagan ve Iglesias, 1999; Kato, Ishii-Kuntz, Makino ve Tsuchiya, 2002; Uppdegraff, McHale, Crouter ve Kupanoff, 2001; Yılmazçetin, 2003), baba katılım düzeyi arttıkça çocuklarda iyi olma halinin arttığı, baba katılım düzeyi düştükçe davranış problemlerinin arttığı, baba katılımının çocukların prososyal davranış gelişimleri üzerinde doğrudan etkili olduğu, akran ilişkilerinde babanın rolünün önemli bir unsur olduğu saptanmıştır. Baba katılımının çocuğun dil gelişimi üzerinde etkili olduğu görülürken (Tamis-LeMonda vd., 2004; Pancsofar ve Vernon-Feagans, 2006); baba katılımına sahip çocukların hata yapma oranının azaldığı, erken dönemde uygulanan baba katılımının çocukların bilişsel stillerinde oluşabilecek riskli unsurların hafifletilebileceği belirlenmiştir (Aydoğmuş, 2018).

Baba katılımı; babanın kişisel, sosyo-kültürel özellikleri, eşinin çalışma durumu, eşi ile ilişkisi ve desteği, anne bekkılığı, çocuğun cinsiyeti, yaşı, mizacı gibi pek çok faktörden etkilenmektedir (Uludağlı, 2017).

2.3.1. Baba Katılım Modelleri

Baba katılımı ilk zamanlar, çocuk için gerekli olan ekonomik desteğin sağlanması olarak ele alınırken, zamanla oluşanpolitik, ekonomik ve sosyal alandaki değişimler ile beraberbabaların da aile bireyleri ile olan etkileşimlerinde değişimler meydana gelmiştir(Day ve Lamb, 2004; TezelŞahin ve Özbey, 2007). Baba katılımının çocuk üzerindeki etkilerinin fark edilmesiyle birlikte araştırmalarda ortaya çıkan farklı yaklaşımlar, farklı baba katılımı modellerinin geliştirilmesinde etkili olmuştur (Duran, 2010).

2.3.1.1. Lamb Tarafından Geliştirilen “Baba Katılım” Modeli

Lamb, Plack, Charnov ve Levine (1987) tarafından geliştirilen üç boyutlu model, babaların kendi çocuklarının hayatlarında dahil olabilecekleri farklı katılım şekillerini içermektedir. Belirlenen bu modellerin birincisi etkileşim, ikincisi ulaşabilir olma, üçüncüsü ise;sorumluluktur. Etkileşim, baba ve çocuğun birebir etkileşim göstererek geçirdikleri zamanı, çocukla yapılan etkinlikleri (çocuğun yemeği, banyosu, bakımı...) ifade ederken; ulaşılabilir olma, babanın çocuğuyla iletişime geçmesi için ulaşılabilir durumda olmasını; sorumluluk ise, babanın kendi çocuğunun bakımı için bazı görevlerde yer almasını (okulda veli toplantılarına katılması, çocuk hastalandığında ilgilenmesi) kapsamaktadır (Lamb, Plack, Charnov ve Levine, 1985, 1987).Baba katılım boyutları daha geniş ele alındığında etkileşim boyutunda; çocuğu besleme, banyosuna yardımcı olma, uykuya geçişine eşlik etme gibi fiziksel ihtiyaçlarını kapsayan aktivitelerden çok onunla beraber yapılan oyun etkinliklerinin yer aldığı görölmektedir.Ulaşılabilirlik boyutunda ise, çocukların hafta içi ve hafta sonu da evde oldukları zamanlarda babalarının da onlarla birlikte evde olması ve çocukların akademik başarılarına destek olmak için fiziksel ve psikolojik olarak ulaşılabilir olmaları şeklinde tanımlanmaktadır. Lamb modelinin en önemli

boyutu olan sorumluluk boyutu ise; çocukların etkinliklerinin planlamasını, zamanlamasını ve düzenlemesini içermektedir, fakat bu boyut ile daha çok anneler ilgilenmektedir (Duran, 2010).

Lamb (2004), baba katılımını etkileyen faktörleri; motivasyon, yetenek-güven ve destek olarak belirtmektedir. Motivasyon faktörü; babanın kişisel gelişim öyküsünü, kişilik özelliklerini ve inançlarını içermektedir. Babanın kişisel gelişim öyküsünde; babanın kendi babasından gördüğü katılım, baba olma yaşı ve erken veya gecikmiş sosyalleşme değişkenleri bulunmaktadır. Babalar açısından önemli olan kendi babalarının katılımı değişkeninde; babalar kendi babalarından gördükleri davranışları model alarak babalıkla ilgili davranışlarını şekillendirmekte ya da kendi babalarında eksik gördükleri katılımları telafi etmeye çalışmaktadırlar. Baba katılımını etkileyen faktörlerden babanın kişisel gelişim öyküsüne bağlı diğer bir değişken de; erken ve sonradan sosyalleşmedir. Erken sosyalleşme, babanın çocukluğunda kendisinden küçük bir kardeşe sahip olması veya onun bakımına ortak olması, yetişkinlikte ise, herhangi bir çocuğa bakıcılık yapmış olması, yani çocuklukta ya da yetişkinlikte kazandığı deneyimleri olarak tanımlanmaktadır. Sonradan sosyalleşme faktörü ise, gebelik öncesinden başlayarak çocuk gelişimi ve bakımı ile ilgili bilgi edinmek, doğum sırasında annenin yanında bulunmak, doğum sonrasında çocuğun bakımına yardım etmek şeklinde ifade edilmektedir. Kişisel gelişim öyküsünde bulunan bir başka değişken ise; toplumsal cinsiyet rol uyumudur. Motivasyona etki eden diğer bir faktör ise, kişilik özellikleri olup bu faktör; babanın karakteristik özelliğidir (Lamb, 2004). Motivasyonun son faktörü inançlar ise; babanın toplumsal cinsiyet inançlarını kapsamaktadır. Bailey (1991); Levant, Slattey ve Loisselle (1987) tarafından yapılan araştırmalarda toplumsal cinsiyet tutumlarında ve kadınlarla ilgili düşüncelerinde daha eşitlikçi olmaya yönelik inançları olan babaların baba katılımının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Baba katılımını etkileyen bir diğer faktör ise; yetenek ve kendine güvendir. Baba katılımını artırmak için motivasyon tek başına yeterli olmayıp baba- çocuk etkileşimine yönelik beceriler ve kendine güven de oldukça önemlidir. Motive olmuş

babalar genellikle beceri eksikliğinin baba katılımlarını engellediğinden şikayet etmekte; bu şikayetler bahane olabileceği gibi gerçekten yetersizlik ve başarısızlık korkusunu da yansıtabilmektedir. Baba katılımı ile ilgili beceriler, çeşitli baba-çocuk etkileşimine yönelik programlara katılarak ya da çocukların ve babaların birlikte yapmaktan hoşlandıkları aktivitelerle de elde edilebilmektedir. Bu tür faaliyetler özgüven ve eğlenceyi artırmakta, böylece hem daha fazla katılım sağlanmakta hem de bu konudaki hassasiyet artmaktadır. Bu süreçte çocuğun ihtiyaçlarını değerlendirme ve uygun şekilde yanıt verme duyarlılığının kazanımı hem yakınlık hem de olumlu etki açısından önemlidir (Lamb, 2004).

Baba katılımını etkileyen üçüncü faktör olan destek ise; evlilik ilişkisi, eşlerin rolleri, eş desteği gibi etkenlerin baba katılımını ne yönde etkilediğini ifade etmekte olup, Nugent (1991); Feldman (2000); Sary ve Turnipa (2015) tarafından yapılan araştırmalarda erkeğin babalığa adapte olmasında ve baba katılımında evlilik ilişkisindeki doyumun ve eş duyarlılığının önemli bir etkisi olduğunun altı çizilmektedir.

Baba katılımını etkileyen önemli bir diğer faktör olan babanın çalışma hayatı ile ilgili Harold-Goldsmith, Radin ve Eccles (1988) tarafından yapılan araştırmada; babanın çalışmadığı zaman dilimlerinde baba katılımında artış olduğu; Pleck ve Staines (1985) tarafından yapılan araştırmada ise; babanın çalışma saatlerinin baba katılımını belirgin bir şekilde etkilemediği belirlenmiştir.

2.3.1.2. Belsky Tarafından Geliştirilen“Süreç Modeli”

Belsky (1984) ebeveynlikte bireysel farklılıkları belirlemek için geliştirdiği “Süreç Modeli”nde babaların davranışlarını belirleyen faktörleri; ebeveynlerin kişisel psikolojik özellikleri(kişilik, çocuk bakımı ile ilgili tutumları gibi), çocuğun özellikleri (mizaç, yaş, toplumsal cinsiyet vb), stres ve destek kaynakları (evlilik doyumu, sosyal destek ağı, iş vb) şeklinde ele alıp incelemiştir (Belsky, 1984). Ebeveynlik kişisel özelliklerden, çocuğun özelliklerinden ve ailenin sosyal ortamının özelliklerinden etkilenmektedir (Taraban ve Shaw, 2018). Modelde babaların kişisel

psikolojik özellikleri ile stres ve destek kaynaklarının, yani kişiliğin, baba çocuk ilişkisinin, evlilik ilişkisinin, sosyal destek ağlarının ve iş/meslek hayatının ebeveynliği doğrudan ve “çocuk özellikleri” değişkenine göre daha fazla etkilediğine vurgu yapılmıştır. Ebeveynlerin kişilikleri, çocuk bakımı ile ilgili tutumları gibi kişisel psikolojik özellikleri; anne-baba olmayı ve anne-baba-çocuk ilişkisini etkilemektedir. Örneğin, ebeveynde var olan psikolojik iyilik hali, çocuğun sağlıklı bir iç kontrol yapısı oluşturmaya, benlik gelişimine ve sosyal gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır. Sosyal destek ve evlilik ilişkisini içeren stres ve destek kaynakları faktörü baba katılımını etkileyen bir diğer faktör olarak görülmektedir. Sosyal destek ve evlilik ilişkisi ebeveynin hem psikolojik hem de fiziksel sağlığını etkilemekte bu durum ise, ebeveyn-çocuk ilişkisini dolaylı ve dolaysız olarak belirlemektedir. Baba katılımını etkileyen bir diğer faktör olan çocuğun özellikleri ise; çocuğun yaşı, cinsiyeti, mizacı gibi unsurları kapsamaktadır. Fakat ebeveyn katılımını ve ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiyi, çocuğun özelliklerinden çok ebeveyn-çocuk arasındaki uyum kalitesi belirlemektedir (Belsky, 1984). Belsky iki geniş alan açısından ebeveynliği kavramsallaştırıp ölçmektedir. Bu alanlardan birincisi olan ‘olumlu ebeveynlik’ sıcaklık, hassasiyet, sınır belirleme gibi özellikleri içerirken (Waller, Gardner, Dishion, Sitnick, Shaw, Winter ve Wilson, 2015); olumsuz ebeveynlik ise, ‘tutarsız, aşırı tepki veren, kontrol altında tutmak isteyen ve özellikle sert bir tutuma sahip ebeveynlik davranışlarını ifade etmektedir (Chang, Schwartz, Dodge ve McBride-Chang, 2003). Belsky (1984) tarafından geliştirilen model üzerine yapılan araştırmalarda erken çocukluk döneminde ebeveynlik davranışını öngörmede ebeveyn, çocuk ve sosyal faktörler arasındaki ilişkiler desteklenmiştir (Taraban ve Shaw, 2018).

2.3.1.3. Grossman, Pollack ve Golding Tarafından Geliştirilen “İnteraktif Sistem Yaklaşımı”

Grossman, Pollack ve Golding (1988) tarafından geliştirilen interaktif modelde, baba katılımını etkileyen değişkenler, babanın psikolojik durumu, evlilik uyumu, sosyo kültürel yapı, ebeveynlere bağlı değişkenler ve çocuk özellikleri olarak ele

alınıp incelenmiştir. Babanın psikolojik durumu; cinsiyet kimliği, kendi babası ile ilişkisi, yakınlık/ilgi, özerklik/ayırılma durumlarına göre babanın yeterliliği ve çocuğa uyum sağlama alanlarını içermektedir. Yaklaşımda, baba davranışlarının önemli bir merkezi olan evlilik uyumunun ebeveynliği nitelik ve nicelik bakımından etkilediği ifade edilmektedir. Evlilik ilişkisi baba katılımına yönelik annenin tepkisini de kapsamaktadır. Sosyo kültürel boyut, baba katılımının nitelik ve niceliğini etkileyen zaman, sosyo-ekonomik durum; çalışma, toplumsal sınıf gibi maddeleri kapsamakta, ayrıca ebeveynliğe yönelik becerileri belirlerken ebeveynlikte çocukla birlikte geçirilen zamanı da etkilemektedir. Ebeveynlere bağlı değişkenler ise; babanın kullandığı ebeveynlik stiline çocuğuyla olan etkileşimini ne yönde etkilediğini belirleyebilmek için önemlidir. Çocuk özellikleri boyutu; çocuğun yaş ve cinsiyetini içermektedir. Her ikisi de baba katılımını etkileyen en önemli etkenlerdir (Grossman vd., 1988). Babaları aile kurumunun bir üyesi olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulayan Grossman vd. (1988) evlilik uyumunun babalığı önemli ölçüde etkilediğini belirterek eş ile olan ilişkiye dikkat çekmişlerdir.

2.3.1.4. Fagan ve Barnett Tarafından Geliştirilen Model

Fagan ve Barnett (2003) geliştirdikleri model ile anne bekçiliği, babaların yeterliliği ile ilgili annenin algısı, babaların rolü ile ilgili eşlerin tutumları ve baba katılımının miktarı arasındaki ilişkiye yer vermişlerdir. Çocuk bakımı, temizlik, yemek yapma gibi evde birçok sorumluluğu üstlenen anneler, bu tür işleri erkeklerin gerektiği gibi yapamadıklarını düşünmektedirler. Bazı anneler ise; çocuk bakımı için eşlerinden daha fazla yardım talep etmekte ve babayı yönlendirmektedir. Annelerin bu gibi davranışlarla baba-çocuk arasındaki ilişkiyi sınırlandırarak ya da düzenleyerek 'bekçi' rolünü üstlenmesine "anne bekçiliği" adı verilmektedir (Fagan, Barnett, 2003; Aydın, Akgöz Aktaş, 2017). Fagan ve Barnett (2003) tarafından geliştirilen baba katılım modelinde, anne bekçiliği, babanın babalık konusunda kendisini yeterli hissetmesi, babanın maddî katkısı ve babanın istihdamı (babanın birlikte/ayrı yaşaması); baba katılımını etkileyen faktörler olarak ele alınmaktadır.

Fagan ve Barnett (2003) tarafından modelin geliştirilme sürecinde yapılan araştırmada; annelerin babaların yeterliklerine yönelik algısı ile anne bekçiliği değişkeni arasında negatif yönde güçlü bir ilişki bulunduğu; eşlerini yeterli bir baba olarak algılayan annelerin, babalara daha az bekçilik davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda baba yeterliliğinin baba katılım miktarı ile pozitif yönlü; anne bekçiliğinin baba katılımı ile negatif yönlü; babanın maddi desteğinin, annelerin eşlerinin yeterliğine yönelik algılarıyla pozitif yönlü; anne bekçiliğiyle negatif yönlü ilişki içinde olduğu saptanmıştır(Fagan ve Barnett, 2003).

2.3.1.5. Cabrera, Fitxgerald, Bradley, Roggman Tarafından Geliştirilen “Baba Katılım Modeli”

Cabrera vd.(2007) tarafından geliştirilen baba katılım modelinde, baba katılımını yordayan ve baba katılımı ile etkileşime giren değişkenler belirlenmiştir. Ayrıca modelde, baba özellikleri ve baba katılımını etkileyen faktörler ortaya konmuştur. Modelde gelişim dönemleri ve zaman içinde meydana gelen değişiklikler takip edilebilmektedir. Model; babalar açısından çocuklarının gelişimi ile ilgili çalışmaları sistematik olarak düzenlemekte, baba katılımını etkileyen faktörleri ve çocuk için sağlayacağı katkıları dikkate almaktadır (Cabrera vd., 2007).

Cabrera vd. tarafından 2007 yılında geliştirilen baba katılım modeli 2014 yılında yapılan yeni bir araştırma ile genişletilmiş; araştırmada babaların kişiliği ve babalara dair gelecek araştırmalara konu olabilecek anne bekçiliği gibi konulara yer verilmiştir (Cabrera vd., 2014). Ayrıca modelde, babalığı anlamak için ekolojik teori üzerine de durulmuştur. Babalığı anlamak için ele alınan Bronfenbrenner'ın (1995) biyoekolojik teorisi, insan gelişimini gösteren beş alt sistemden oluşan bir ekolojik sistemi göstermektedir. Teorinin ilk alt sistemi mikrosistem (aile, okul, dini kurumlar, mahalle ve akranlar dahil olmak üzere yakın çevresi), ikinci alt sistem mezosistem (mikrosistemler arasındaki ilişkiler), üçüncü alt sistem egzozistem (mikrosistemler ve bireyin iş ortamı gibi doğrudan dahil olmadığı sistemler arasındaki ilişkiler), dördüncü alt sistem makrosistem (birinin kişilerin içinde

yaşadıkları kültürel, ekonomik ve coğrafi koşullar, etnik köken, dini grup, sosyal sınıf...) ve beşinci alt sistemkronosistem(bireyin gelişimini ve yetişmesini etkileyen, zaman içinde gelişen boşanma gibi durumlar)'dir.İnsan gelişimini etkileyen ve iç içe geçmiş halde olan bu sistemler birbirlerini etkilemektedir (Akt. Cabreravd., 2014). Modelde ele alınan biyoekolojik teorisinin sistemleri; karşılıklı etkileşimlerde ve çoklu ortamlarda babalık davranışının daha iyi anlaşılması konusunda etkili olmuştur (Karbulut, 2017).

2.3.2. Baba Katılımını Etkileyen Faktörler

Bir erkeğin nasıl bir baba olacağı üzerinde o erkeğin kişilik özellikleri, deneyimleri, yaşam koşulları gibi pek çok şey etkili olsa bile geniş bir açıdan bakıldığında sosyal, politik, ekonomik, kültürel ve bilimsel alandaki değişimler de erkeğin nasıl bir baba olacağına yön vermektedir. Babalık tanımı her kültürde farklı olsa da, iyi bir baba olmak ve çocuğuna iyi bakabilmek ortak iki özelliktir (GüngörmüşÖzkardeş, 2018). Çeşitli değişkenleri ele alarak baba katılımını inceleyen araştırmalara bakıldığında birçok faktörün baba katılımını etkilediği görülmektedir (Özgündüz, 2015).

Belsky'nin (1984) geliştirdiği süreç modelinde; babanın kişiliği, evlilik ilişkisi, mesleki deneyimi, sosyal ağları ve çocuğun özellikleri gibi faktörlerin ebeveynliği etkilediği belirtilmektedir. Ayrıca modelde ebeveyn-çocuk arasındaki uyum kalitesinin ebeveyn katılımını ve ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiyi belirlediğine vurgu yapılmaktadır (Belsky, 1984).

Parke (1995) geliştirmiş olduğu modelde bireysel özellikleri, ailenin özelliklerini ve içinde bulunan toplum yapısını baba katılımını etkileyen faktörler arasında ele almaktadır. Baba katılımını etkileyen bireysel özellikler; babanın kendi ebeveynleriyle olan ilişkisi, ebeveynliğe yönelik tutumu, motivasyonu ve becerileri iken; aile özelliklerine ait faktörler evlilik ilişkisi, annelik beççiliği, baba-çocuk ilişkisi olarak belirlenmiş olup, toplumun yapısına dair özellikler ise ilk ebeveyn olma yaşı, iş durumu gibi etmenler olarak sıralanmaktadır.

Lamb geliştirdiği modeldebaba katılımını; etkileşim, ulaşabilir olma vesorumluluk olarak üç boyut halinde belirlemiş; baba katılımını etkileyen faktörleri ise motivasyon, yetenek-kendine güven, destek ve iş hayatı şeklinde dört etken olarak ele almıştır (Lambvd. 1987).

Cabrera vd. (2007) tarafından geliştirilen modelde babanın kendi ebeveynleri ile olan ilişkileri; depresyon, alkolizm, sağlık sorunları gibi biyolojik etkenler; yaş, eğitim, ebeveynlik tutumu, iş durumu gibi babaya ait özellikler, çocuğun yaşı, cinsiyeti, mizacı gibi çocuğa ait özellikler; anne ve baba arasındaki ilişki, toplumsal ilişkiler, ekonomi, dini yaşam gibi bağlamsal etmenler baba katılımını etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir.

Cabrera ve Bradley (2012) baba katılımını, babaların kültürel değerlerinin, babalığa yönelik isteklerinin, eşleriyle olan ilişkilerinin ve onlardan aldıkları desteğin etkilediğini belirtmektedir.

Ayrıca yapılan araştırmalarda; çocuğun yaşı, cinsiyeti, aile yapısı, ailedeki çocuk sayısı, babanın ebeveynlik tutumu, babanın çalışma hayatı, anne babanın eğitim düzeyi, ailenin sosyo ekonomik düzeyi, anne ve babanın çalışma durumu, babanın mesleği, evlilik uyumu gibi çocuğa ve aileye ait faktörlerin baba katılım düzeyini etkilediği saptanmıştır (Amato ve Rivera, 1999; Coley ve Morris, 2002; Eker, 1994; McBride ve Rane, 1998; Mwoma, 2009; Öğüt, 1998). Yapılan araştırmalarla (Giray ve Ergin, 2006; Williams ve Kelly, 2005), çocuğun yaşı arttıkça baba katılımının bunun yanında babaların kız çocuklarına oranla erkek çocuklarına daha fazla uyarın vererek daha fazla dokunabildikleri, daha fazla iletişim kurabildikleri ve banyo, tuvalet eğitimi gibi temel bakım işlemlerine daha çok katılım sağladıkları (Akgöz Aktaş, 2017; Can, 2017) belirlenmiştir. Bunun yanında ailedeki çocuk sayısının artması babanın çocuklarına olan ilgisinin azaltabildiği; bu durumun duygusal destek, temel bakım, fiziksel oyuna yönelik baba katılımını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır (Mehall, Spinrad, Eisenberg, Gaertner, 2009; Paquette, Bolte, Turcotte, Dubeau ve Bouchard, 2000; Poyraz, 2007; Sımsıkı, 2011). Ayrıca babaya ait özelliklerden babanın yaşının baba katılımını etkileyen faktörler

arasında yer aldığı belirlenmiş olup; genç babaların çocuklarıyla çoğunlukla fiziksel aktivite içeren oyunlar oynadıkları; yaşlı babaların ise; çocuklarıyla daha çok sözel iletişimin yer aldığı oyunlar oynadıkları yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur (Neville ve Parke, 1997). McGill (2004) tarafından, babanın çalışma saati ve baba katılımı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, babanın çalışma saati ile baba katılımı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışma saati uzun olan babalar çocuk bakımı için daha az zamana ve enerjiye sahip olabilmekte, günlük bakımına yönelik sağladıkları katılım azalmakta, ebeveynlik rollerine daha az zaman harcamaktadırlar (Ishii-Kuntz, Makino, Kato ve Tsuchiya, 2004; Monteiro, Fernandes, Torres, Santos, 2017). Ayrıca yapılan araştırmalar sonucunda eğitim düzeyi yüksek olan babaların daha demokratik cinsiyet rolüne sahip oldukları, çocukları ile ilgili konularda kendilerini daha yeterli buldukları ve onlarla daha nitelikli zaman geçirdikleribelirlenmiştir (Mızrakçı, 1994; Ünüvar, 2008).Alanyazında yapılan araştırmalarda eşleri çalışan babaların baba katılım düzeylerinin eşi çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu belirtilirken, çift gelirli ailelerde babaların ev ile ilgili aldığı sorumluluk artmakta ve dolayısıyla çocuğun hayatına olan katılımının arttığına vurgu yapılmaktadır (Cabrera vd., 2007; Hoffman, 1974; Eker, 1994; Yılmazçetin, 2003).Baba katılımını etkileyen diğer faktörlerden biri de ilk ebeveyn olma yaşı olup, baba olma yaşı değişkeni baba katılımını erken (23 yaş ve daha genç), zamanında (24-29 yaş arası) ve geç(30 yaş ve üstü) baba olma durumuna göre etkileyebilmektedir (Duran,2010). İlk ebeveyn olma yaşı arttıkça erkekler kendilerini ebeveynliğe daha hazır hissetmekte, babalıktan duydukları doyum artmakta ve babalıkla ilgili daha fazla olumlu tutum sergilemektedirler (Seçer vd., 2007). Babanın kendi babası ile olan ilişkisi de baba katılımını etkileyen bir başka faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Babaların kendi babaları ile yaşadığı olumlu ilişki baba katılımını olumlu yönde etkilemektedir (Ünlü, 2010). Babaları ile yaşadığı olumsuz ilişkide babalar, kendi çocuklarına daha iyi babalık yapabilmek amacıyla baba katılımı sağlayabilmektedir (Lamb, 2004).

Babanınalgıladığı babalık rol algısının, eşinden gördüğü desteğin ve eşi tarafından gerçekleştirilen anne bekleliğinin baba katılımı üzerindeki belirleyici

etkisinin incelendiği araştırmalarda; geleneksel olmayan babalık rol algısının, yüksek düzeyde eş desteğinin ve düşük düzeyde anne bekliliğinin baba katılımını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır (Aycan ve Eskin, 2005; Croute, Jenkins, Huston ve Hale, 1987; Çağ, 2011; Çoban, 2017; Kuruçırak, 2010; Sary ve Turnipa, 2015; Shannon, Tamis-LeMonda ve Margolin, 2005; Şahin, 2012).

2.4. Babalık Rol Algısı

Babanın çocuğı kabul etme, koruma, çocuk ile ilgili sorumluluk alma ve ihtiyaçlarını karşılama olarak tanımlanan babalık rolü; baba katılımını etkileyen önemli faktörlerden biridir (Engel ve Breaux, 1994). Geçmişte babalık rolü, sadece erkeğın çalışıp evi geçindirmesine yönelik iken, günümüzde bu beklentinin çocuğın hayatına katılım sağlanmasına yönelik olduğı görölmektedir. Baba için evin geçimini sağlamak erkeksi rolün bir yönüdür. Günümüzde eşlerin aile içindeki rolleri paylaştığı ancak ailelerin çoğunda babaların evle ilgili işler ve çocuk bakımı konusunda henüz yeterli derecede sorumluluğı üstlerine almadıkları görölmektedir. Birçok ailede babaya ne yapacağı açık bir şekilde söylenmediği yapmaları gerekeni istenilen düzeyde yapamamaktadırlar. Annelerin çoğı ise; babayı, ev ve çocuk ile ilgili işlerde sorumluluğı paylaştığı kişi olarak değil, sadece bu işlere yardım eden kişi olarak tanımlamaktadır (Coltrane, 1996). Babalık rolünün nasıl algılandığı babaların çocuk bakımına katılımını etkilemektedir (Barnett ve Baruch, 1987; Beitel ve Parke, 1998; Maurer ve Pleck, 2006). Baba kendisini sadece otorite figürü ve evin geçimini sağlayan birey olarak algıladığında ev ile ilgili sorumlulukları anneye ait görmektedir. Babalık rolündeki bu algının değışimi, cinsiyet rol algısını da değıştirmekte bu durum babanın çocuk bakımına yönelik katılım düzeyini artırmaktadır (Coverman, 1985; Kuzucu, 1999; McHale ve Huston, 1984; Perry-Jenkins ve Crouter, 1990; Radin ve Harold-Golsmith, 1989). Bir erkek için babalık olumlu ve anlamlı olarak göröldüğünde çocuğının hayatına katılım düzeyi de artmaktadır (Zeybekoğlu, 2013). Bireyin baba olmaya karşı kendisini ne kadar yeterli gördüğü ve değışlendiğı baba katılımını önemli ölçüde etkilemektedir. Baba ebeveynliğı olumlu ve anlamlı olarak hissettiğinde çocuğı kabullenmekte ve onun hayatına katılımsağlamaktadır (Demir, 2016). Kültür aracılığıyla edinilen cinsiyet

rolleri, babaların çocuk bakımına katılım sağlamalarını engelleyebilmektedir. Geleneksel rollere göre erkekler evin geçimini sağlarken; anneler de, ev yönetimi ile ilgilenmektedir (Nkwake, 2009). Geleneksel role sahip babalar kendilerini ailenin ekonomik gelirini sağlayan, uyguladığı disiplin ile evde otorite sahibi olan, çocuğun eğitimi ile yakından ilgilenen kişi olarak algılamakta; fakat çocuğu ile çok az zaman geçirmekte ve çocuğunun bakımı ile çok az ilgilenmektedir (Çatıkkaş, 2008; Tezel Şahin ve Özbey, 2009). Baskı ve şiddet içeren olumsuz babalık rol algısı, babanın çocuğu ile olan duygusal etkileşimini engellemekte, bu sebeple babalar çocukların bakımına ve duygusal gereksinimlerine duyarlılık geliştirememektedir (Aydoğmuş, 2018). Babalık rolünün bir takım toplumsal gelişmeler sonucundadeğişime uğradığı, geleneksel babalık rolünün büyük ölçüde yerini modern babalığa bıraktığı görülmektedir. Modern babalık rol algısına sahip olan babalar çocukları ile daha sıcak ve samimi ilişki kurabilirken, ev ve çocuk bakımı ile ilgili daha fazla sorumluluk alabilmektedirler (Bryan ve Ajo, 1992; Duran, 2010; Poyraz, 2007). Babanın şehir merkezinde yaşaması, kendisinin ve eşinin eğitim düzeyinin; iş statüsünün yüksek olması, az sayıda çocuğa sahip olması çocuğu ile birlikte geçireceği zamanı fazla olmasını sağlarken babalık rol algısını da olumlu yönde etkilemektedir. Olumlu babalık rol algısına sahip babalar ise; çocuklarının hayatına daha fazla katılım sağlamaktadır (Kuruçırak, 2010) İlk çocuk, babayı çocuk için yapılacak aktivitelerde rol almaya daha çok motive etmekte;ilk çocuktan sonra dünyaya gelen çocuklarla birlikte baba ilgisini ve zamanını çocukları arasında paylaştırmakta ve babalıktan aldığı doyum azalabilmektedir. Bu durum ile beraber babalık rol algısı da olumsuz etkilenebilmektedir. Aynı zamanda ilk çocuğun küçük kardeşinin bakımı, eğitimi gibi ihtiyaçlarıyla ilgilenmesi babanın küçük çocuğa karşı olan ilgisini azaltabilmektedir. Yaşları ilerleyen babalar mesleki ve ekonomik açıdan doyuma ulaştıklarında babalık ile ilgili daha fazla deneyim kazanabilmekte ve çocuklarının eğitim sürecine daha etkin katılabilmektedirler (Şahin, 2012).

2.5. Eş Desteği

Evlilik; kadın ve erkeğin birlikte yaşamak üzere yaptıkları, bireyin kendini geliştirmesinde ve gerçekleştirmesinde etkili olan, yasalarla belirlenerek sosyal bir

sözleşme ile evrensel nitelik taşıyan özel bir birliktelik olarak tanımlanmaktadır. Evlilik, eşlerden her birinin; sevgi, güven, ilgi, destek, cinsel mutluluk, ebeveyn olma, kişisel özgürlük gibi biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçların doyurulmasını kapsamaktadır (Ersanlı ve Kalkan, 2008; Humphreys, 2003).

Bireyin stresli koşullar altında çevresindeki kişilerden aldığı, zaman içindeki psikolojik ve fiziksel bütünlüğünün korunmasında önemli bir rol oynayan, olumlu sosyal etkileşim olarak tanımlanan sosyal destek evliliğin kalitesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Sosyal destek türleri; duygusal destek, saygı/takdir desteği, sosyal ağ desteği, maddi destek ve bilgi desteği olarak ele alınmaktadır. Duygusal destek; bireye karşı dürüst olma, empati ile yaklaşma ve onun için endişelenme gibi davranışları ifade ederken; saygı/takdir desteği ise bireyi takdir edip onaylama, kendisini değerli hissettirme gibi davranışları kapsamaktadır. Diğer bir alt boyut olan sosyal ağ desteği ise bireyde aidiyet duygusu ifadeleriyle sosyal ağ bağlantıları kurma ile ifade edilirken; maddi destek ise, bireye ekonomik destek sağlama; bilgi destek boyutunda ise bireye gerekli durumlarda bilgi, tavsiye ve öğüt ile destek sağlama şeklinde ifade edilmektedir (Franks ve Stephens, 1996; Henderson, 1977; Xu ve Burleson, 2001).

Evlilik bağı ile ortak bir birliktelik sağlayan bireyler üzüntü, sevinç, sıkıntı ve mutluluk gibi duyguları birlikte yaşamaktadır. Aile yaşantısından ayrılıp kendi ailesini kuran genç birey ilk önce eşinden alabileceği desteğe dikkat etmektedir. Evlilik ile oluşturulan aile hayatında eşler artık birbirleri için önemli birer destek kaynağı olmaktadır. Bireyin stresli yaşam koşullarında, ihtiyaç duyduğunda destek alabilmesi, onun stres ile başa çıkmasında yardımcı olmaktadır. Ayrıca bu destek zihinsel sağlığı olumlu yönde katkı sağlarken, kişinin hedeflerini belirleyip onlara ulaşmasında etkili bir rol oynamaktadır. Yaşanılan olumlu ya da olumsuz durumlarda kişiler en çok aldıkları eş desteği ile kendilerini güçlü ve mutlu hissedebilmektedir (Brunstein vd., 1996; Çağ, 2011). Olumlu bir evlilik ilişkisi içinde olan bireyler, stres anında bu stresin etkilerini azaltabilmekte, olumsuz bir evlilik ilişkisi yaşayan bireyler ise bu destek kaynağını alamamaktadırlar (Burman ve Margolin,

1992).Eşlerin çocuk yetiştirme konusunda sorumlulukları paylaşmaları ve birbirlerine destek olmaları; ailedeki stres faktörlerini azaltmakta ve aile birliğinin devamını sağlama konusunda önemli rol oynamaktadır. Aile içerisinde karşılaşılan problemlerin çözümü ve oluşabilecek sorunların önlenmesinde, eşlerin birbirlerine gösterdikleri sosyal destek önemli bir yere sahiptir. Yaşanan problemler üstesinden gelinmediği sürece aile yapısının sağlıklı olması beklenemez. Aile ilişkilerine yansıyan, ebeveynler arasındaki iyi ilişkiler, birbirlerine sağladıkları destek çocuklar için uygun bir örnek özelliği taşımaktadır. Anne vebabalarını kendisine en yakın rol model olarak gören çocuklar, aile içindeki anlaşmazsızlık ve uyumsuzluklara şahit olduklarında sosyal-duygusal gelişimleri olumsuz etkilenmekte ve bazı davranış problemleri gösterebilmektedirler (Humphreys 2003; Delibaş, 2016; Kaya, 2009).Sağlıklı aile yapısı içerisinde birbirine destek olan eşler, kendi ruh ve beden sağlıklarını koruyabilmekte; aile içi çatışma, işsizlik, yoksulluk gibi problemlerle baş edebilmekte; ayrıca çocuklarına daha destekleyici olabilmekte ve onların gelişimlerine olumlu katkıda bulunabilmektedir (Yıldırım, 2004). Kişinin evliliği ile ilgili hissettiği doyum evliliğindeki mutluluğu ifade etmektedir. Bireyin evliliğindeki mutluluk; evlilik ile ilgili genel duyguları, eşi ile aynı fikirde olma, sevgi gibi evliliğin belirli yönlerini kapsamaktadır (Yılmaz, 2001). Anne babanın olumlu ilişkisi çocuk üzerinde olumlu etkiye sahip olmaktadır. Evlilik kalitesi, baba ve anne arasındaki ilişkiyi, çiftin yaşadığı uyum ve memnuniyet düzeyini ifade etmekte iken; babaların katılım düzeylerini etkileyen önemli bir değişken olabilmektedir. Bireyin algıladığı eş desteği evlilik kalitesini olumlu yönde etkilemekte; evlilik kalitesi yüksek olan babalar ise, çocukları ile daha fazla zaman geçirmekte ve onları gelişimi üzerinde olumlu etki gösterebilmektedirler (Crouter, Peryy-Jenkkins, Huston ve Mc Hale, 1987; Nkwaka, 2009; Williams, 2009; Sary ve Turnipa, 2015; Ladage, 2015).

2.6. İlgili Yayın ve Araştırmalar

2.6.1. Baba Katılımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Easterbrooks ve Goldberg (1984), tarafından yapılan araştırmada çocuk bakımında baba katılımı, ebeveyn özellikleri(tutum ve davranışlar) ve çocuk uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu 75 20 aylık bebek ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın ilk aşamasında 20 aylık olan bebekler laboratuvar ortamında gözlemlenmiş, veri toplamak amacıyla ebeveyn tutumları(çocuğun özerkliği, ebeveynin sıcaklığı ve disiplini) ve baba katılımını (baba ve çocuğun yalnız oldukları zaman miktarı, baba ve çocuğun birlikte oyunda geçirdiği zamanının miktarı ve babanın çocuğun bakımına katılımını) değerlendirmeye yönelik ölçekler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda babaların gün içinde çocukları ile birlikte oyun oynayarak ortalama bir saat 45 dakika zaman geçirdiği, birlikte oynadıkları oyun süresinin ise, gün içinde ortalama üç saat olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda baba katılımı ölçeğinin alt boyutları açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmaz iken, baba katılım ölçeği toplam puanları açısından, babaların erkek çocuklarıyla kız çocuklarına oranla daha fazla zaman geçirme eğiliminde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda babaların ebeveynlik tutum ve ilgileri ile çocuklarının bilişsel gelişimleri, başarıma istekleri ve sorun çözme becerileri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Marsiglio (1991) tarafından yapılan araştırmada babaların, baba katılımının“doğrudan temas” boyutunu kapsayan aktivitelere ne düzeyde katılım sağladıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu sıfır-dört, iki-dört ve beş-onsekiz yaş aralığında çocuğu olan 1.465 baba oluşturmakta olup, araştırma her yaş aralığı için ayrı ayrı yürütülmüştür. Araştırma verileri Ulusal Aileler ve Evler Anketi (National Survey of Families and Households) aracılığı ile ve babaların çocuklarıyla birlikte yaptıkları çeşitli aktivitelerinin zaman sıklığı dikkate alınarak değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, baba çocuk etkileşimli baba katılımının en güçlü ve en tutarlı yordayıcısının çocukların özellikleri(çocuk yaş,

ailedeki çocuk sayısı, biyolojik olarak babası olma durumu ve cinsiyet bileşimi) olduğu; boş zaman, oyun oynama ve proje etkinliklerinde baba katılımının, yalnızca erkek çocuk sahibi olan babalarda yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Eker (1994), tarafından yapılan araştırmada babaların çocuk bakımına katılım düzeylerinin ve katılım düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunusıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan 60 aile ile,yedi-onbir yaş grubunda çocuğu bulunan 60 aile olmak üzere toplamda 120 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri annelere yönelik uygulanan Bireysel Bilgi Formu, Çocuk Bakımının Paylaşımı Ölçeği, Ev İşlerinin Paylaşımı Ölçeği, Cinsiyet Rol Tutumları Ölçeği, Cinsiyet Rol Standartları Ölçeği aracılığı ile ve babalara yönelik uygulanan Bireysel Bilgi Formu, Cinsiyet Rol Tutumları Ölçeği, Cinsiyet Rol Standartları Ölçeğiaracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin ev işlerine ve çocuk bakımına (çocuğun fiziksel bakımına, eğitimine, çocuk hastalandığındaki sağlık bakımına, çocuğun ihtiyaçları için alış-verişe, çocuğun disiplinine yönelik durumlarda) babalardan daha fazla katılım sağladıkları belirlenirken; çocukların oyun aktivitesinde anneler ve babaların katılım düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Ayrıca araştırma sonucunda çocuğun yaşının büyük olması, annenin çalışıyor olması, ailenin üst gelir düzeyinde olması, eşlerin eğitim düzeyinin yüksek olması, ihtiyaç duyulduğunda kadınların iş yerinden izin almakta güçlük çekmesi, annelerin eşlerinden çocuk bakımına katılmalarına talep etmesi, kadınların ailedeki alınan kararları eşiyile paylaştıklarını algılamaları, kadınların ve erkeklerin geleneksel kadın rollerini fazlaca benimsemiş olmasığıbi faktörlerin baba katılımını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Neville ve Parke (1997) tarafından yapılan araştırmada ise;üç ile beş yaş arasında çocuğu bulunan genç ve yaşlı babaların oyun modellerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın grubunu 26 yaşından küçük veya 29 yaşından büyük, üç ile beş yaş aralığında çocuğu bulunan 60 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerimedeni doyum düzeyini, iş uyumunu ve sosyal becerilerideğerlendiren ölçekler uygulanarak, ayrıca babaların çocuklarıyla oynadıkları oyunların video

kayıtları arıcılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda genç babaların çocuklarıyla çoğunlukla fiziksel aktivite içeren oyunlar oynadıkları; yaşlı babaların ise; çocuklarıyla daha çok sözel iletişimin yer aldığı oyunlar oynadıkları saptanmıştır.

Tezel-Şahin (1998), tarafından yapılan araştırmada, destekleyici eğitim programının beş-altı yaş aralığında çocuğu bulunan babalar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu beş-altı yaş aralığında çocuğu bulunan 60 baba oluşturmaktadır. Araştırmada, deney grubunda yer alan 30 babaya sekiz hafta süre ile destekleyici eğitim programı uygulanmış olup, araştırmanın verileri Gereksinim Belirleme Formu, Aile Bilgi Formu, Baba Eğitim Ölçme Aracı aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda çocuğun ihtiyaçlarını en fazla kimin karşıladığı, çocuğa kimin kitap okuduğu, çocuğun oyuncaklarını kimin seçip aldığı gibi maddelerde ve baba çocuk ilişkisi ile ilgili maddelerde son test puanlarının deney grubunda yer alan babaların lehine anlamlı şekilde yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğüt (1998) tarafından yapılan araştırmada, üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki Türk babalarının okulöncesi dönemdeki çocuklarıyla nasıl ilgilendiklerinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu tek çocuğa sahip 80 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, çocuk ile ilgili genel sorumluluğu annenin üstlendiği, babanın çok az sorumluluk aldığı belirlenmiştir. Babaların çocuğun eğitimine yönelik alınan kararlara ait sorumlulukları büyük oranda anne ile paylaştığı, erkek çocuğa sahip babaların kız çocuğa sahip babalara kıyasla dair çocuklarının günlük bakımlarında daha çok sorumluluk aldıkları saptanmıştır. Babaların çocukları ile birlikte en çok, çocuk için olmasa da, yemek yemek, TV izlemek gibi aktivitelerle birlikte oldukları belirlenmiştir. Erkek çocuğa sahip babaların çocukları ile birlikte daha çok bilgisayar oyunu oynadıkları, çocuk ile ilgili olmasa bile yaptıkları etkinliklere katılmasına izin verdikleri ve banyo gibi temel bakıma yönelik katılımında buldukları saptanmıştır. Kız çocuğa sahip babaların ise, daha çok sözel iletişim ve el becerileri aktivitelerine

yer verdikleri belirlenmiştir. Çocuğun yaşı arttıkça çocuk ile olan etkileşimin ve oyuna yönelik aktivitelerin azaldığı belirlenmiştir. Ayrıca eşi çalışan babaların eşi çalışmayan babalara göre çocukları ile birlikte daha çok yemek yedikleri saptanmıştır.

Darga (1999) tarafından yapılan araştırmada farklı sosyo-ekonomik düzeydeki babaların altı, on, ondört yaşlarındaki çocuklarının eğitimine katılımının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Mamak ve Çankaya ilçelerindeki Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki 191 çocuğun 382 anne ve babası oluşturmaktadır. Araştırma verileri ebeveynlerle yapılan yüz yüze görüşmelerle ve araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki baba ve anneler arasında çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne babanın yaşı ve öğrenim durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğu, anne ve babanın çocuklarının eğitimine katılımının, sosyo ekonomik düzeye göre değişiklik gösterdiği saptanmıştır. Babaların eğitime katılımında alt sosyoekonomik düzeyde erkek çocuk, üst sosyoekonomik düzeyde ise kız çocuk lehine farklılık saptanmıştır. Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki baba ve anne yaşının babaların çocuğun eğitimine katılımlarını etkilediği, alt sosyoekonomik düzeydeki babaların öğrenim düzeyi arttıkça çocuklarının eğitimine katılımın da arttığı, üst sosyoekonomik düzeydede tersine bir durum olduğu saptanmıştır.

Amato ve Rivera (1999) tarafından yapılan araştırmada ise; babaların baba katılımı durumları ile çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelemesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu en az bir çocuğu beş-onsekiz yaş aralığında bulunan 994 anne-baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri ebeveynlerin çocukların yaşamına katılım durumlarına yönelik bildirimleri ve annelerin çocuk davranışlarına yönelik bildirimleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda olumlu baba katılımı ve olumlu anne katılımının birbirinden bağımsız ve anlamlı şekilde çocukların davranış problemleri ile ilişkili olduğu, buna göre; çocukların davranış problemleri ile babaların çocuklarıyla birlikte geçirdikleri

zaman, onlara sağladıkları destek ve yakınlıklarında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda, ebeveynlerin yaşları ile ebeveynlerin katılımları arasında negatif yönlü bir ilişkisi olduğu, ebeveynlerin eğitim durumları ile baba katılımı arasında pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Fagan ve Iglesias (1999) tarafından yapılan çalışmada Head Start tabanlı baba katılım programının babalar, baba figürleri ve babaların Head Start programına devam eden çocukları üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 41 kontrol grubu, 55 deney grubu olarak belirlenen 96 baba oluşturmaktadır. Yarı deneysel araştırma metodu kullanılan çalışmada her iki gruba da ön test- son test ölçümleri yapılarak sonuçlar karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yer alan babaların, çocuklarla doğrudan etkileşim, erişilebilirlik ve öğrenmeye destek olmak için harcadıkları zaman miktarında artış olduğu, baba katılımı arttıkça çocukların akademik başarısının arttığı, ayrıca çocuklarda görülen davranış bozukluklarının azaldığı belirlenmiştir.

Aldous ve Mulligan (2002) tarafından yapılan çalışmada, babaların çocuk bakımı ile çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 600 ebeveyn ve çocukları oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda okul öncesi dönemde çocuğu bulunan babaların çocuk bakımına katılımları fazla iken, ilköğretim döneminde bu katılımın azaldığı belirlenmiştir. Zor çocuğa sahip babaların çocuklarının, aktif olarak baba katılımı sağlayan babaların çocuklarına kıyasla ilköğretimde daha fazla problem davranışlar sergiledikleri saptanmıştır.

Coley ve Morris (2002) tarafından yapılan çalışmada ise, baba katılımı ile anne bildirimleri arasındaki görüş birliği, bu bildirimler arasındaki uyum ve uyumsuzluğu yordayan etkenler ile baba katılım düzeyini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 228 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, doğum öncesinden başlayıp görüşme anına kadar olan sürede babaların çocukları ile olan meşguliyeti ve ilişkisini değerlendirmeye yönelik hazırlanan altı maddelik ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda

annelerin baba katılımı ile ilgili verdikleri bildirimlerin, babaların bildirimlerine göre daha düşük düzeyde olduğu; çocuğun yaşı, cinsiyeti gibi çocuk özelliklerinin baba katılım düzeyini etkilemediği saptanmıştır.

Fagan ve Barnett (2003) tarafından yapılan araştırmada anne bekkılığı, babaların yeterliliyle ilgili annelerin algısı, babanın rolü hakkında annelerin tutumları ile baba katılım miktarı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu en az bir çocuğu üç-onaltı yaş aralığında olan anneler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri anneler için hazırlanan anket formları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda annelerin, babaların rolüne yönelik tutumları ile baba katılım miktarları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu, babaların rolüyle ilgili olumlu tutumlara sahip olan annelerin, babalara daha az müdahale ettikleri, baba yeterliliğinin baba katılımı miktarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu, anne bekkılığı ile baba katılım miktarının negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Yılmazçetin (2003) tarafından yapılan araştırmada ise, baba katılımı ve ergenlik öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul'da bulunan özel okulların altıncı ve yedinci sınıflarına devam eden 75 öğrenci ile onların babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından babalar için geliştirilen "Baba Katılım Formu" ile "Duygusal Anlam Ölçeği" ve öğrenciler için hazırlanan "11-18 Yaş Arası Gençler İçin Kendini Değerlendirme Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların çocuklarının hayatına onlarla ilgili sorumluluklar alarak katıldıkları, babaların en az yaptıkları etkinliğin çocuklarıyla birebir ve doğrudan meşgul olmak olduğu saptanmıştır. Baba katılımının çocuğun cinsiyetine, babanın yaptığı işten ve maaşından memnun olup olmamaya göre bir farklılık göstermediği; ancak, eşlerinin çalışıp çalışmamasına göre farklılaşma gösterdiği belirlenmiştir. Eşleri çalışan babaların eşleri çalışmayan babalara göre çocuklarının hayatına dahil olmada daha fazla katılım sağladıkları saptanmıştır.

Bulanda (2004) tarafından yapılan araştırmada ise, baba katılımı ve cinsiyet rol algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 13 yaşından küçük çocuğu bulunan evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Ulusal Aile ve Ev İncelemesi (National Survey of Families and Households) aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, eşitlikçi bakış açısına sahip babaların, geleneksel babalara oranla daha çok katılımında buldukları; ayrıca babanın ve çocuğun yaşı arttıkça baba katılımının da azaldığı belirlenmiştir.

McBridevd.(2005), tarafından yapılan araştırmada ise okul, mahalle ve aile ile çocuğun akademik başarısı arasındaki ilişkive baba katılımının çocuğun öğrenmesindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu yaşları beş-oniki aralığında çocuğu olan 1334 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri bazı demografik özellikleri belirlemek için kullanılan Çocuk Gelişimi Destek Ölçeği (Child Development Supplement) aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; çocuğun eğitimi ve akademik başarısı ile baba katılımı arasındaki ilişkinin, anne katılımına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Shannonvd. (2005), tarafından yapılan araştırmada babaların ebeveynleri ile olan iletişimleri, mevcut ilişkileri, demografik özellikleri ve kendi bebekleri ile etkileşimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu altı-onbir aylık bebekleri bulunan, farklı etnik gruplardan oluşan 60 baba ve bebeği oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış oyun aktivitelerinin gözlemi, video kaydı ve Bakıcı-Çocuk Etkileri, Duyarlılık ve Katılım Ölçeği (Caregiver-Child Affect, Responsiveness and Engagement Scale) aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda tüm babaların eşleriyle olan ilişkilerin güçlü olduğu ancak bu durumun babalık davranışlarını etkilemediği saptanmıştır. Ekonomik gelir düzeyi düşük olan babaların baba katılımının farklılaştığı, azınlık gruplarda ise, baba katılımının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Jacobs ve Kelley (2006), tarafından yapılan araştırmada ise, baba katılım düzeylerini ve baba katılımını etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir-dört yaş aralığında çocuğu olan, her ikisi de

çalışan 119 çift oluşturmaktadır.Araştırmanın verileri, babalarının kck çocuklarının bakımına ne derece dahil oldukları, babalık, ebeveyn yeterliliği ve ebeveynlik memnuniyetine ilişkin inançları değerlendiren anket formları aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin evlilik doyumunun, baba katılımı ile pozitif yönlü ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Baba sorumluluğunu etkileyen değişkenlerin, çocuk bakımında babaların yeterliliği, babaların çalışma saati ve annelerin çalışma saati olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda, “ebeveynlik rolünde babaların yeterliliği” değişkeninin, baba katılımını yordayan faktör olduğu saptanmıştır.

Masciadrelli, Pleck ve Stueve (2006) tarafından yapılan araştırmada ise; babaların, kendi babalarını ya da etkisi olabilecek başka rol modelleri nasıl algıladıkları ile babaların rol model algıları ve kendi çocukları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 31-40 yaş aralığında evli toplam 24 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yüz yüze görüşmeler ve baba katılım düzeyini belirlemeye yönelik kullanılan ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda yüksek düzeyde katılımda bulunan babaların, etkili rol modeli olarak daha çok, akranları olan babaları bildirdikleri belirlenmiştir. Yüksek düzeyde katılımda bulunan babalar, düşük düzeyde katılımda bulunan babalara kıyasla daha az sıklıkla eşlerini ve kendi ailelerini model olarak gösterdikleri, yüksek düzeyde katılımda bulunan babaların %14’ünün kendi babalarından, %27’sinin ise baba olan akranlarından söz ettiği belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda düşük düzeyde katılımda bulunan babaların %19’unun ise kendi babalarından, %10’unun ise akranlarından söz ettiği saptanmıştır.

Magill-Evans, Harrison, Benzies, Gierl ve Kimak (2007) tarafından yapılan araştırmada ise; ilk defa baba olacak babaların aldıkları ebeveyn eğitiminin bebekleriyle olan ilişkileri üzerindeki etki boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu tesadüfi yöntem ile seçilen 162 baba adayını oluşturmaktadır. Araştırmada babalara hazırlayıcı bir eğitim uygulanmış baba adayları arasında kontrol ve deney grubu belirlenmiştir. Deney grubunu oluşturan 81

baba adayına doğumdan önce bazı bilgilendirmeler yapılmış, doğum sonrasında ev ziyaretleri gerçekleştirilmiş, ilk altı aylık süreçte bebeğe yönelik eğitimlere devam edilmiştir. Araştırma verileri gözlem ve video kayıtları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonunda ilk altı aylık sürece kadar kontrol grubu ile deney arasında bir farklılık görülmezken; sekiz aylık süreçten sonra deney grubundaki babaların bebekleriyle olan iletişim yetilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu, deney grubundaki babaların babalık yetilerinin bebeğin bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Ünüvar (2008) tarafından yapılan araştırmada babaların, üç-altı yaş grubundaki çocukları ile geçirdikleri zamanın niteliğinin belirlenmesi ve geliştirilmesi amaçlanmıştır. Betimsel ve deneysel olmak üzere iki boyutta gerçekleşen araştırmanın betimsel boyutunun örneklem grubunu 270 baba ve 230 anne oluşturmuş olup, deneysel çalışma boyutunda ise, 16'sı deney, 14'ü kontrol grubunda olmak üzere 30 baba ile yer almaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Zamanın Niteliğini Belirleme Anketi" ve "Empatik Beceri Ölçeği" aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen "Baba Eğitimi Programı" (BEP) araştırmanın deneysel boyutunda kullanılmıştır. Baba Eğitimi Programı haftada ikişer saatlik oturumlar halinde 10 oturumda verilmiştir. Araştırma sonucunda; babaların çocukları ile geçirdikleri zamanın niteliğinin, babaların yaşlarına, eğitim düzeylerine ve çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı; uygulanan "Baba Eğitimi Programı"nın, babaların çocukları ile geçirdikleri zamanın niteliğini olumlu düzeyde artırdığı saptanmıştır.

Mehallvd. (2009) tarafından yapılan araştırmada, bebek özellikleri ve evlilik ilişkisinin anne-baba katılımı ile olan ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Boylamsal nitelikte olan araştırmanın çalışma grubunu 157 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri ilk aşamada bebekler yaklaşık olarak yediyaylıkken; ikinci aşamada ise, bebekler yaklaşık olarak 14 aylıkken ayrı ayrı yapılan gözlem ve anne baba aktivitelerinin not edilmesi yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda bebekleri yaklaşık olarak yedi aylık olan ebeveynler arasında evlilik doyumu ile baba

katılımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca ailedeki çocuk sayısı arttıkça, babaların bebekleriyle daha az ilgilendiği belirlenmiştir.

Alibeyoğlu (2009) tarafından yapılan araştırmada ise, Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından geliştirilen, Baba Destek Programı (BADEP)'in etkilerini görmek; BADEP'in, babaların çocuklarına yönelik tutumlarını, çocuklarıyla olan ilişkilerine katkılarını değerlendirebilmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu en az bir çocuğu olan 12'si deney 12'si kontrol grubundan olmak üzere 24 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri BADEP Tutum Envanteri, Baba Tanıma Formu ve BADEP Katılımcı Değerlendirme Formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda yapılan değerlendirmelerle BADEP'in babalara, ailelerine, çocuklarına olumlu yönde katkıda bulunduğunu saptanmıştır.

Nkwake (2009) tarafından yapılan araştırmada babaların çocuk bakım görevlerine katılım sağladığı durumların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 222 baba ve 246 anne oluşturmaktadır. Araştırma verileri anneler ve babalarla yapılan yüz yüze görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların eğitim düzeyi ve çocuk bakımına katılımları arasında anlamlı farklılık olduğu, babaların eğitim düzeyi arttıkça, çocukların bakımlarına katılım sağladıkları, yüksek eğitim düzeyine sahip babaların, çocukların bakımına katılma konusunda eşitlikçi bir görüşe sahip oldukları, daha düşük eğitim düzeyine sahip babaların ise çocuk bakımıyla ilgili daha geleneksel görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanında evlilik memnuniyeti ile babaların çocuk bakımına katılımı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, ancak algılanan sadakat gibi eş desteği ile ilgili durumların baba katılımını etkilediği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında annelerin büyük bir kısmının, babaları çocuk bakımına katılmaları konusunda teşvik etmedikleri, babaların çoğunluğunun zamanlarının büyük bir kısmını kendi istekleri ile çocuk bakımında geçirdikleri belirlenmiştir. Babaların çocuk bakımını kadın işi olarak gören geleneksel anlayışlarının çocuk bakımına katılımlarını engelleyen bir unsur olduğu saptanmıştır.

Williams (2009) tarafından yapılan araştırmada düşük gelirli, babaların babalık sorumluluğunu ve baba katılımını yordayan etkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 50 baba oluşturmaktadır. Bu araştırmada aracı değişken olarak ebeveynler arası ilişki kalitesi ve ebeveyn uyuşması ele alınmıştır. Araştırmanın verileri ulusal bir çalışmadaki baba bildirimleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda gelir düzeyi yüksek ve çocuğuyla birlikte yaşayan babaların, düşük gelirli babalara göre babalık konusunda daha sorumlu oldukları belirlenmiştir. Ayrıca babaların eşleriyle olan ilişki kalitesi ve ebeveyn uyuşması, kültürel değişkenler ile baba katılımının iki boyutu arasındaki ilişkiye aracılık etmediği saptanmıştır. Düşük ilişki kalitesinin duygusal babalığı azaltmakta olduğu, güçlü ebeveyn uyuşmasının etkileşimsel babalık düzeyini artırmakta olduğu, babalık sorumluluğunun duygusal babalığı, ilişki kalitesinin ve ebeveyn uyuşmasının baba katılımını yordadığı belirlenmiştir.

Mwoma (2009) tarafından yapılan araştırmada ise, babaların çocukların eğitime katılma düzeyleri ile çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarındaki performansları arasındaki ilişkinin ve babaların katılımını etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu kırsal ve kentsel bölgelerde yer alan, kamu ve özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 160 ocuk ve baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri ebeveyn katım düzeyini belirlemek için kullanılan anket formu, kişisel bilgi formu ve çocukların başarısını belirlemek için kullanılan başarı testi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların çocukların eğitimine katılımlarıyla çocukların başarısı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğu, baba katılımının babaların eğitim seviyelerine ve mesleklerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Yüksek eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının eğitimine daha fazla katılım sağladıkları, daimi bir işte çalışan babaların ise, işsiz ya da serbest meslek sahibi olan babalara göre daha fazla çocuklarının eğitimine katıldıkları saptanmıştır.

Buckley ve Schoppe-Sullivan (2010) tarafından yapılan araştırmada; ocuk bakımı ve oyun aktivitelerine yönelik baba katılımı ile iş birliğine dayalı ebeveynlik

davranışı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi yaş grubunda çocuğu bulunan 80 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri baba katılımının belirlenmesi amacıyla kullanılan anket formu, eş desteğine dayalı ebeveynlik davranışı için kullanılan anket formu ve yapılan gözlemler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda her iki eşin de çalıştığı ailelerde, babaların çocuk bakımı ve oyun aktivitelerine daha fazla katılım sağladıkları, işbirliğine dayalı ebeveynlik davranışlarının daha düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Oyun aktivitelerindeki baba katılımının, sadece her iki eşin de çalıştığı ailelerdeki işbirliğine dayalı ebeveynlik üzerinde olumlu etkisi olduğu saptanmıştır.

Meteyer ve Perry-Jenkins (2010) tarafından yapılan araştırmada baba katılımını yordayan faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Boylamsal nitelikteki araştırmanın çalışma grubunu her ikisi de çalışan 98 çift oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, ebeveynliğin ilk yıllarındaki baba katılımının değişim düzeylerini ve oranlarını tahmin etmek için farklı teorik yaklaşımları birleştiren bir ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, anne bekçiliğinin hem annelerde hem de babalarda daha az eşitlikçi cinsiyet rolleri ile ilişkili olduğu; eşlerin farklı saatlerde ve annelerin tam zamanlı çalışma durumlarında, baba katılımında artış olduğu belirlenmiştir. Eşlerin aynı vardiyada ve annelerin de yarı zamanlı çalıştığı durumlarda ise; daha az baba katılımı olduğu, anne bekçiliği azaldıkça baba katılımının arttığı, ekonomik gelir düzeyi yüksek olan babaların, düşük olan babalara göre baba katılımı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Annelerin yarı ya da tam zamanlı çalışmasının, baba becerisinin ve annenin cinsiyet rol algısının baba katılımını yordayıcı etkisinin olduğu saptanmıştır.

Duran (2010) tarafından yapılan araştırmada dokuz-on dört yaş aralığında çocuğu bulunan babaların sahip oldukları kısıtlayıcı erkeksi şemalar ile baba katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çocukları dokuz-on dört yaş aralığında olan 125 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Erkeksi Rollere Uygunluk Ölçeği” ve “Baba

Katılım Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda ele alınan bazı erkek normların, baba katılımı ile ilişkili olduğu, toplumsal cinsiyet rollerinin baba katılımını etkilediği; çocukların cinsiyeti, babaların yaşı ve annelerin çalışıp çalışmaması ile baba katılımı arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Ünlü (2010) tarafından yapılan çalışmada sıfır-sekiz yaş aralığında çocuğu bulunan babaların ve onların babalarının çocuk bakımına katılımlarının genel yapısı, babaların oğullarının babalık davranışlarına etkisi ve babanın çocuğun bakımına katılımını etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde yaşayan, sıfır-sekiz yaş aralığında en az bir çocuğu olan ve bu çocuğu ile aynı evi paylaşan 528 baba oluşmaktadır. Araştırmanın verileri Babalık Ölçeği, Baba Katılım Ölçeği ve Eş Destek Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda; babanın kendi babası ile yaşadığı ilişkiyi algılayış biçiminin, kendi çocuğunun bakımına katılımını etkilediği görülmüştür. Ayrıca, “babanın yaşı”, “babanın baba olma yaşı” ve “eşinden gördüğü destek” sıfır-sekiz yaş aralığındaki çocuğunun bakımına katılım düzeyini etkileyen faktörler olduğu saptanmıştır.

Castillo, Welch ve Sarver (2010) tarafından yapılan çalışmada baba katılımı ile babaların bazı sosyo demografik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu sıfır-iki yaş aralığında çocuğu bulunan 4.898 baba oluşturmuştur. Araştırmanın verileri aileye ve babaya ait demografik özellikler ve aile-baba-çocuk ilişkisinin belirlenmesi için kullanılan ölçekler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda yaşı büyük babaların daha fazla katılım sağlamakta olduğu, babanın çalışma durumunun, öğrenim durumunun, annenin çalışma durumunun, çocuğun cinsiyetinin, ailedeki çocuk sayısının ve babaların aile yapısının baba katılımı ile ilişkili olmadığı saptanmıştır.

Sımsıkı (2011) tarafından yapılan çalışmada, baba katılımının ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve çift uyumu açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesi çağda çocuğa sahip 303 baba oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Baba Katılım Ölçeği”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” ve “Çift Uyum Ölçeği” aracılığı ile

toplanmıştır. Araştırma sonucunda yüksek düzeyde demokratik ebeveyn tutumuna sahip babaların, tüm baba katılım puan ortalamalarından daha yüksek puanlar aldığı ve düşük düzeyde otoriter tutuma sahip olmanın ise, ilgi ve yakınlık boyutundaki katılımı arttırdığı belirlenmiştir. Bunun yanında çift uyumunun ebeveyn tutumları ile baba katılımı arasındaki ilişkilerde biçimlendirici rolü olduğu saptanmıştır.

Kmita, Kiepora ve Majos (2014) tarafından yapılan araştırmada ise, baba ilgisi ile prematüre bebeklerin dikkat yetenekleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 59 baba ve bebek çifti oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri serbest oyun ortamlarında baba-bebek ilişkileri, bebek aktivite günlükleri ve yarı yapılandırılmış aile görüşmeleri aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda ortak dikkat davranışlarının, normal zamanlı baba-bebek ilişkilerinde, prematüre bebeklere göre daha sık görüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda prematüre bebeklerin babaları arasında, baba ilgisi yüksek olan babaların bebeklerinin az ilgili babaların bebeklerine kıyasla yüksek düzeyde ortak dikkat davranışları sergiledikleri saptanmıştır.

Betawivd. (2014) tarafından yapılan araştırmada babanın ev temelli aktiviteleri nasıl algıladığı, babaya ait demografik özelliklerin ev temelli aktivite algısı üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 396 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve ev temelli aktivitelere katılım durumunu değerlendiren ölçekler aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda babaların ev temelli aktivitelere düşük katılım algısına sahip oldukları, fakat orta düzeyde katılım sağladıkları belirlenmiştir. Ayrıca, “babanın eğitim durumu ve uzmanlık alanı” değişkenlerinin ev temelli aktivitelere katılım ile anlamlı bir farklılık gösterdiği, “babanın yaşı ve istihdam durumu” değişkenlerinin ise ev temelli aktivitelere katılım ile anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Özkan (2014) tarafından yapılan ve iki bölümden oluşan araştırmanın ilk bölümünde araştırma kapsamındaki kullanılacak Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması yapılması, ikinci bölümde ise çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babalara uygulanan “Baba Katılım Programı”nın baba-çocuk

ilişkisi üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında örneklem grubunu; anasınıfına devam eden 214 çocuğun anne ve babası oluştururken deneysel çalışmanın örneklem grubunu ise 25 deney grubunda, 25 kontrol grubunda olmak üzere toplam 50 baba oluşmaktadır. Araştırmanın verileri “Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda aile katılım çalışmalarının babaların ihtiyaçlarına, çalışma saatlerine ve ayırabilecekleri zamanlara göre hazırlandığında, tüm babaların istekle katıldıklarını ve uygulanan programın babalar ile çocukları arasındaki ilişkiyi olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.

Sary ve Turnipa (2015) tarafından yapılan çalışmada sıfır-oniki aylık bebeği olan çiftler arasında çocuk yetiştirme faaliyetlerinde baba katılımına yönelik baba ve annenin tutumları arasındaki farklılıkların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 102 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu ve “Bilgi, Tutum ve Uygulama Anketi (Knowledge, Attitude, and Practice)” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babanın çocuk yetiştirme faaliyetlerine karşı tutumunun anlamlı bir şekilde annenin tutumundan etkilendiği belirlenmiştir. Annenin, baba katılımına karşı gösterdiği olumlu tutum karşısında babanın da olumlu bir tutum geliştireceği; annenin, çocuk yetiştirme faaliyetlerinde baba katılımına karşı gösterdiği olumsuz bir tutum karşısında babanın da olumsuz bir tutum geliştirdiği saptanmıştır. Ayrıca, baba katılımına karşı annenin babaya kıyasla daha olumlu bir tutum içinde olduğu, babanın anneye kıyasla daha az olumlu tutum sergilemesinin sebebinin ise, özgüven eksikliği ve çocuk yetiştirme faaliyetlerine yönelik yetersiz olumlu geribildirim alma durumunun olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda eş tarafından yapılan teşviğin baba katılımını olumlu etkilediği belirlenmiştir.

Ünlü Çetin (2015) tarafından yapılan çalışmada 50-72 aylık çocukların babalarının katılımına yönelik algılarının anlaşılması ve çocukların baba katılımına yönelik algıları ile anne ve babalarının algılarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 50-72 aylık 40 çocuk ve 17 ebeveyn oluşturmaktadır.

Araştırmanın verilerine babalar için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve çocuklar için kullanılan soru-cevap, resim çizme, hikâye tamamlama ve bireysel görüşmelerin yer aldığı dört farklı yöntem aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların çok büyük bir kısmının babalarının katılımını orta düzeyde algıladıkları belirlenmiştir. Çocukların babalarının baba katılım düzeyini ailedeki diğer bireylerin katılım düzeyinden daha düşük düzeyde algıladıkları, çocukların baba katılımına yönelik algılarının annelerin baba katılımına yönelik alguları ile daha çok benzeştiği saptanmıştır.

Demir (2016) tarafından yapılan araştırmada “Oyun Temelli Baba-Bebek Etkileşim Programı”nın baba ve bebek etkileşim davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 40 baba ve bebeği oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Baba-Çocuk Duygulanım, Yanıt Verme ve Meşguliyet Ölçeği ve “Denver Gelişimsel Tarama Testi II” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babalara uygulanan “Oyun Temelli Baba- Bebek Etkileşim Programı” ile baba ve bebek etkileşim davranışlarının olumlu yönde etkilendiği, ayrıca bebeğin gelişimi konusunda babaların bilgi ve beceri düzeylerinin arttığı saptanmıştır.

Ruiz, Carrasco ve Holgado-Tello (2016) tarafından yapılan araştırmada, kişilik eğilimleri ve davranış sorunları bağlamında ebeveyn kabulünün, baba katılımı ve çocuğun psikolojik uyumu arasındaki rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu yaşları dokuz ila on dokuz aralığında bulunan 1036 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği, Kişilik Değerlendirme Ölçeği, Gençlik Özbildirim Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, baba katılımının kişilerarası sevgi ve sıcaklık bağlamı oluşturduğu ve çocuğun psikolojik uyumunu arttığı saptanmıştır.

Delibaş (2016) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi dönemde çocuğu bulunan çift gelirlili ailelerde babaların çocuk yetiştirmeye katılım davranışlarını incelemek, toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik doyumunun babaların çocuk yetiştirmeye katılım durumu ile ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın

çalışma grubunu Ankara ilinin Altındağ, Keçiören ve Çankaya ilçelerindeki okul öncesi kurumlarda eğitime devam eden 3- 6 yaş grubundaki 350 çocuk ve bu çocukların çalışan anne ve babası oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Aile Bilgi Formu, Çocuk Bakımında Baba Katılım Anketi, Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargı Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda çocuk yetiştirilmesine yönelik aktivitelere her iki ebeveynin de katılım sağladığı, bebek bakımının daha çok annenin sorumluluğu olarak görüldüğu, yüksek düzeyde eğitim düzeyine sahip babaların, çocuk yetiştirmeye katılımlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların yaşı arttıkça çocuk yetiştirmeye yönelik aktivitelere katılımlarının arttığı, geleneksel baba rolüne sahip babaların katılım oranlarının düşük olduğu saptanmıştır.

Karabulut (2017) tarafından yapılan araştırmada baba katılımını ve baba katılımının yordayıcılarını (babaların kendi babalarının baba katılımı, baba yeterliği, anne bekçiliği) kapsayan bir modelin sınanması ile baba katılımı ve ergenlerin saldırgan davranışları arasındaki ilişkide biçimlendirici değişkenlerin (babaların kendi babalarının baba katılımı, annelik bekçiliği) incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 311 baba ve çocuk çifti oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Baba Katılım Ölçeği-Baba Formu, Annelik Bekçiliği Ölçeği, Ebeveyn Rolüne İlişkin Kendilik Algısı Ölçeği-Yeterlilik alt boyutu, Baba Katılım Ölçeği-Çocuk Formu, Olumlu Sosyal ve Saldırgan Davranışlar Ölçeği-Saldırgan Davranış alt boyutu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmasonucunda, baba yeterliği ve annelik bekçiliği arasında herhangi bir ilişki olmadığı, baba katılımı ve ergenlerin saldırgan davranışları arasındaki ilişkide annelik bekçiliğinin biçimlendirici rolünün olduğu, ancak babaların kendi babalarının baba katılımının biçimlendirici rolünün olmadığı saptanmıştır.

Can (2017) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların akran ilişkileri ve benlik algılarının baba katılım açısından incelenmesi, çeşitli demografik özelliklere (babanın yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, söz konusu çocuğun

doğum sırası) göre baba katılım boyutlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ya da bu özelliklerle ilişkili olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Sultanbeyli ilçesindeki okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubundaki 172 çocuk, babaları ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Baba Katılım Ölçeği, Ladd-Profilet Çocuk Davranış Ölçeği ve Demoulin Çocuklar için Benlik Algısı Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda çalışmayan babaların keyfi meşguliyet ve temel bakım puanlarının çalışan babaların puanlarından daha yüksek olduğu; eşleri çalışan babaların keyfi meşguliyet ve temel bakım puanları ile toplam baba katılım puanları, eşleri çalışmayan babaların puanlarından yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından erkek çocuk sahibi olan babaların temel bakım boyutundan aldıkları puanların, kız çocuk sahibi olan babaların temel bakım boyutundan aldıkları puanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların çocuklarına karşı ilgi ve yakınlıkları arttıkça çocukların akranlarına karşı gösterdikleri saldırgan davranışlarda azalma olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda babaların çocuklarına yönelik temel bakım katılımları ile çocukların akranlarına karşı saldırganlık davranışı sergileme durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı, aynı yönde ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Akgöz Aktaş (2017) tarafından yapılan araştırmada baba katılımı ile çocuğun uyumu arasındaki ilişkide ebeveynlerin evlilik uyumu ve anne bekçiliğinin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Mersin ilinde okul öncesi kurumlarda devam eden 139'u kız, 126'sı erkek olmak üzere 265 çocuğun, anne babası ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Baba Katılım Ölçeği, Anne Bekçiliği Ölçeği, Yenilenen Çift Uyum Ölçeği, Çocuğun Uyumunu Değerlendiren Öğretmen Formu ve Demografik Bilgi Formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların, kız çocuklara göre erkek çocuklarına daha çok temel bakım verdiği, çocuk sayısı arttıkça babaların çocuklarıyla geçirdiği serbest zaman aktivitelerinin azaldığı ve baba eğitim düzeyi arttıkça baba katılımının arttığı saptanmıştır. Anne bekçiliğinin artmasının babanın evlilik uyumunu zayıflattığı ve baba katılımını olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Baba katılımı

artıkça çocuğun ie yönelim ve dışa yönelim sorunlarında azalma olduğu saptanmıştır.

Tutkun (2017) tarafından yapılan araştırmada ise, “Fark Yaratan Babalar Eğitim Programı”nın babaların çocuklarıyla ilişkilerine, tutumlarına ve baba katılımına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 48-72 ay arası 38 ocuk ve babası oluşturmaktadır. Araştırmanın deney grubunda yer alan babalara 13 oturumluk Fark Yaratan Babalar Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırmanın verileri İhtiyaç Belirleme Formu, ocuk Ebeveyn İlişki leği, Baba Destek Programı Tutum Envanteri ve Baba Katılım leği, nitel veriler için Anne ve Baba Görüşme Formları aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda “Fark Yaratan Babalar Eğitim Programı”nın babaların çocuklarıyla ilişkilerine, tutumlarına ve baba katılımına olumlu yönde etkisi olduğu belirlenmiştir. Öte yandan eğitime katılan babalar ve eşlerinin görüşleri doğrultusunda babaların çocuklarıyla ilişkileri, çocuklarına karşı tutumları ve çocuklarıyla etkili zaman geçirerek onların hayatlarına katılımlarında olumlu yönde değişimler yaşandığı saptanmıştır.

oban (2017) tarafından yapılan araştırmadaanne bekçiliği, algılanan anne bekçiliği, anne katılımı ile baba-ocuk anı detaylandırma özellikleri arasındaki ilişkide baba katılımının aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu anne-baba-çocuğun yer aldığı 62 aile oluşturmaktadır. Babanın belirlediği ve çocuğuyla birlikte yaşadıkları bir anı üzerine konuşulmuş, konuşulanlar yazıya aktarılarak anı detaylandırma özelliklerine göre kodlanmıştır. Araştırmanın verileri anneler ve babalar için ayrı ayrı hazırlanan demografik bilgi formu, Anne Bekçiliği leği, Anne Katılımı leği, Algılanan Anne Bekçiliği leği ve Baba Katılımı leği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda anne bekçiliği, baba tarafından algılanan anne bekçiliği ve anne katılımı ile baba katılımı ve baba ve ocuk anı detaylandırma arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Baba katılımının baba ile ocuk anı detaylandırma özelliklerini olumlu yönde etkilediği, bu etkinin sadece ocuk anı detaylandırma ilenegatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Gutermana, Bellamy ve Banmana (2018) tarafından yapılan araştırmada ise, doğum öncesi standart ev ziyaretleri kapsamında baba katılımını arttırmak için tasarlanan ve kılavuz haline gelmiş bir müdahale paketi olan “Babalar Önemlidir” (Dads Matter) uygulamasının tasarımı, geliştirilmesi ve pilot olarak test edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 24 aile oluşturmaktadır. Yarı deneysel bir yöntem kullanılarak, 12 aileye standart ev ziyaretleri gerçekleştirilmiş ve bu ailelere ön test ve son test uygulanmıştır. Ev ziyaretlerini gerçekleştirecek personele standart hizmet sunumunun yanında “Babalar Önemlidir” uygulamasını uygulamak için eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmiştir. Daha sonra diğer 12 aileye öntest ve son test uygulanmıştır. Araştırma sonucunda uygulamanın anne-baba ilişkisinin kalitesi, ebeveynlerin stres algısı, babanın çocuk ile geçirdiği zaman, kötü muamele göstergeleri ve babanın çocuğa yönelik iletişim çabaları ile olumlu ilişkisi olduğu, etki boyutlarında ise tek başına ev ziyareti hizmetlerinin genel etki boyutlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Hwang (2018) tarafından yapılan araştırmada, baba katılımının yordayıcısı olarak bireysel (ebeveyn öz yeterliği) ve ikili (ebeveynlik kalitesi) faktörleri etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu sekiz-on biray aralığında çocuğu olan 125 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Beş Boyutlu Baba Katılım Ölçeği” ve “Yeterlik Tabanlı Baba Katılım Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda ebeveyn öz yeterliğinin baba katılımını olumlu yönde etkilediği, bununla birlikte yüksek düzeyde ebeveyn desteği ile bu durumun daha güçlendiği saptanmıştır.

Turan (2018) tarafından yapılan araştırmada, 60-84 ay aralığında okul öncesi eğitim alan çocukların okul olgunluğu düzeyleri ve babalarının baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli ili Körfez, İzmit, Dilovası ve Derince ilçelerindeki 258 öğrenci, babaları ve 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, İlkokula Hazırbulunuşluk Ölçeği ve Baba Katılım Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin ilkokula hazır bulunuşluk durumları

ile baba katılımı arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı, erkek çocuğa sahip babaların kız çocuğa sahip babalara göre çocuklarının temel bakımlarında daha fazla sorumluluk aldıkları, yüksek düzeyde öğrenim durumuna sahip olan babaların düşük düzeyde öğrenim durumuna sahip babalara göre daha fazla keyfi meşguliyetboyutunda katılım gösterdikleri, ailedeki çocuk sayısı arttıkça, babaların keyfi meşguliyet boyutunda katılımlarının azaldığı belirlenmiştir.

Özdemir (2018) tarafından yapılan araştırmada baba katılımı ile erken dönem matematik becerileri arasındaki ilişki ve baba katılımının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu anaokulunda eğitim gören 211 anaokulu öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri demografik bilgi formu, Metropolitan Okul Olgunluğu Testinin sayılar alt boyutu ve Baba Katılım Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, 66-72 aylık çocukların erken dönem matematik becerileriyle baba katılımları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülürken, baba eğitim düzeyi ve çocuğun anaokulu eğitimi alma süresinin çocuğun erken dönem matematik becerileri ile anlamlı bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır.

Aydoğmuş (2018) tarafından yapılan araştırmada 48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 48-72 aylık toplam 239 çocuk ve bu çocukların babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşümsellik-İçtepissellik Ölçeği-A formu ve Baba Katılım Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, 48-72 aylık çocukların tepki süreleri ile baba öğrenim düzeyi değişkeni arasında anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiştir. 48-72 aylık çocukların hata sayılarına bakıldığında ise yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, babaların öğrenim düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey değişkenleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanmaktadır. Baba katılımı ile çocukların hata yapma oranının azaldığı, erken dönemde uygulanan baba katılımının çocukların bilişsel stillerinde oluşabilecek riskli unsurları hafifletilebileceği saptanmıştır.

Cano (2018) tarafından yapılan araştırmada babanın ocuk ile birlikte geçirdiği zamanın çocuğun bilişsel gelişimi açısından etkisini ve babanın eğitiminin baba-ocuk ilişkisi üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu dört-sekiz yaş aralığında olan 3,273 ocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Resim Kelime Testi aracılığı ile llmüştür. Araştırma sonucunda babanın çocuğu ile geçirdiği zaman arttıkça çocukların bilişsel gelişim düzeyinin artmakta olduğu; babanın çocuğu ile okuma ya da eğitici oyun gibi etkinliklerle geçirdiği zamanın, çocuklardan elde edilen verilerdeki bilişsel sonuçlar ile daha güçlü ilişki içinde olduğu saptanmıştır.

McMahon, Spencer-Smith, Pace, Spittle, Stedall, Richardson vd.(2018) tarafından yapılan araştırmada babanın erken ebeveynlik davranışları, bu davranışları etkileyen faktörler(erken doğum, ailevi sosyal risk, çocuğun cinsiyeti ve tıbbi risk) ve daha sonraki dönemlerde ocuk gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu erken doğan (30 haftadan önce) 81 ocuk, zamanında doğan 39 ocuk ve babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Duygusal Elverişlilik lği (Emotional Availability Scales) aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, erken ebeveynlik davranışlarının çocukları erken doğan ve zamanında doğan babalar arasında farklılık göstermediği, fakat babaların ebeveynlik davranışlarının çocuğun cinsiyetine göre değiştiği belirlenmiştir.

2.6.2. Babalık Rol Algısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bryan ve Ajo (1992) tarafından yapılan araştırmada; babaların rol algılarını etkileyen sosyal faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 50 baba oluşturmaktadır. Araştırma verileri babaların babalık rol algısını belirlemek için geliştirilen ölçek aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda; yaş ve eğitim düzeyi ile babaların babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, işte geçirilen zaman ile gelir düzeyi değişkenleri açısından ise, anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

Kuzucu (1999) tarafından yapılan araştırmada babalarıyla çatışma düzeyleri düşük ve yüksek olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu Bilecik İli merkezinde değişik liselerde okuyan, yaşları 15-17 arasında değişen 76 lise ğrencisi ve babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Genç-Ana-Baba atışma leği Babalar Formu ve Babalık Rolü Algı leği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin babalık rolü algı puanlarının, babaların babalık rolü algı puanlarından yüksek olduğu; babalarıyla çatışan grubun babalık rolü algı puanlarının, çatışmayan gruba göre düşük olduğu saptanmıştır. Ayrıca babaların ve gençlerin Babalık Rolü Algı leği'nden aldıkları puanlarda, babalarıyla çatışan grup ve çatışmayan grup arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Poyraz (2007) tarafından yapılan araştırmada babaların babalık rolünü algılamaları ve babalık rolünü algılayışlarında kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu; Ankara ilinin ankaya ve Mamak İlçelerinde bulunan, 12 ilköğretim okulunun anasınıfına devam eden, 389 öğrencinin babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Babalık Rolü Algı leği” ve “Anne-Baba Tutum Envanteri” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların babalık rolü algılarında; babaların demografik özelliklerine (babaların öğrenim durumları, çalışma durumları, gelirleri, ilk baba olma yaşları, sahip olduğu ocuk sayıları, çocukların cinsiyetleri ve aile yapıları) göre anlamlı farkların olduğu; babaların mesleklerine göre ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda babaların babalık rolü algısı arttıka; otoriter ve koruyucu-istekçi anne-baba tutumlarının artığı saptanmış, çocuğun yaşamında anne kadar önemli olan babaların çocuğuna daha fazla kaliteli zaman ayırması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Hamilton ve De Jonge (2010) tarafından yapılan araştırmada babalık rolünün diğer roller üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu ilk defa ebeveyn olan dört anne ve baba çifti oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış “Mesleki Performans Görüşme Raporu (Occupational

Performance History Interview)” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin mesleki rolleri ve bu rollerin öneminin ilk çocuğun doğumundan sonra tamamen değişikliğe uğradığı; mesleki rol, ev içerisindeki rolün değişimi, eşle geçirilen zaman, uyku kaybı gibi etmenlerin babalık rolüne alışmayı sağlayan veya engelleyici olan faktörleri açıklayan etmenler olduğu saptanmıştır.

Kuruçırak (2010) tarafından yapılan araştırmada ise; dört-oniki aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu dört-oniki aylık sağlıklı bebeği olan 260 baba oluşturmaktadır. Araştırma verileri sosyo-demografik soru formu, “Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu”, “Babalık Rolü Algı Ölçeği”, “Bireysel Derinlemesine Görüşme Formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların; ilgili olanlarının “iyi baba”, ilgisiz olanlarının ise “kötü baba” olarak nitelendirildiği, çoğunun babalık için kendilerine model aldıkları herhangi bir kişinin olmadığı, yaygın olarak eşlerinin işi olduğunda, istediklerinde ve hafta sonu bebeklerinin bakımına katıldıkları ve bebek baktıkları için çevreden gelen tepkileri önemsemedikleri, en fazla bez değiştirirken zorlandıkları belirlenmiştir. Babaların bebeklerinin fiziksel bakımına en az, ilgi ve oyun aktivitelerine ise en yüksek katılım gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda babaların babalık algılarının olumlu olduğu; bunun yanında babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımları arasında pozitif yönde ve güçlü bir ilişkinin olduğu da saptanmıştır.

Çelik, Yılmaz ve Dicle (2011) tarafından yapılan araştırmada babalara verilen “Baba Eğitim Programı”nın babaların baba tutumları ve babalık rolü algılarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çocuğu anasınıfına devam eden 26 babadan oluşmaktadır. Araştırmanın verileri “Baba Tutum Envanteri” ve “Babalık Rolü Algı Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmanın deney grubunda yer alan babaların oturumluk “Baba Eğitim Programı” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, babaların babalık tutumları ve babalık rolü düzeylerinin eğitim programına katılan babaların lehine anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği, “Baba

Eğitim Programı”nın babalık tutumu ve babaların babalık rolü üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

şahin (2012) tarafından yapılan araştırmada, Ankara ilinde resmi bağımsız anaokullarına giden 5-6 yaş grubu çocukların babaların, babalık rolünü algılayışları, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına katılım durumları ve babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 650 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Aile Katılım Ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda çocuğun cinsiyetinin, babalık rolünü ve aile katılımını etkilemediği, ilk çocuğu olan babaların, babalık rolü algısı ve ev temelli katılım düzeyinin yüksek olduğu, tek çocuklu babaların babalık rolü algısı ve ev temelli katılım düzeylerinin iki ve daha fazla çocuklu babalardan yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırma sonucunda babaların yaşı arttıça aile katılım düzeylerinin de arttığı, babanın öğrenim düzeyi ve ekonomik düzeyi arttıça ise, babalık rolü algısı ve aile katılım çalışmalarına katılımlarının da arttığı belirlenmiştir. İlk baba olma yaşı arttıça, babaların aile katılım düzeyleri de artarken, babalık rolü algısı yüksek olan babaların, aile katılım çalışmalarına katılımlarının da yüksek olduğu görülmüştür.

Türkoğlu (2013) tarafından yapılan araştırmada ise, okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile eşlerinden gördükleri desteğin çocuklarının sosyal beceri düzeylerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu Ankara’nın farklı ilçelerinde okul öncesi eğitime devam eden 533 çocuk ve babaları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Genel Bilgi Formu”; “Babalık Rolü Algı Ölçeği”; “Eş Destek Ölçeği” ve “Sosyal Beceri Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların babalık rollerini algılamalarında; babanın yaşının, öğrenim durumunun, ilk baba olma yaşının ve eşlerinden algıladıkları desteğin, belirleyici bir unsur olduğu belirlenmiştir. Ayrıca; araştırma sonucunda babaların babalık rolü algıları ile

eşlerinden gördükleri destek arasında ve babaların babalık rolü algıları ile çocuklarının sosyal becerileri arasında, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Telli (2014) tarafından yapılan araştırmada ise, üç-altı yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Giresun İline bağlı sekiz farklı anaokulunda çocukları bulunan 482 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu; 'Babalık Rolü Algı Ölçeği' aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların; eğitim durumlarının, çalışma durumlarının, mesleği, gelir durumu algılarının, aile tipi, mevcut çocuğu isteme, ilk kez baba olma yaşının, sahip olduğu çocuk sayısının ve babalığa ilişkin bilgi alma durumlarının babalık rolü algılarını etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda babaların yaşı, evlilik süresi, babalık ile ilgili bilgi alınan kaynaklar ve kendi babasıyla olan ilişkisinin babalık rolü algılarını etkilemediği saptanmıştır.

2.6.3. Eş Desteği İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Crouter, Perry-Jenkins, Huston ve Hale, (1987) tarafından yapılan araştırmada annenin çalışma durumu, eş uyumu ve baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, bir-yirmibeş ay aralığında çocukları bulunan 40 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri evliliğin ilk yıllarında araştırmaya katılan ailelerle evlilikten ikibuçuk yıl sonra yapılan görüşmeler, kişisel bilgi formu, çocuk bakımına yönelik algılanan becerilerin ve eşlerine yönelik sevgi algılarının belirlendiği ölçekler aracılığı ile toplanmıştır. Bu görüşmeleri izleyen birkaç hafta boyunca, ebeveynlerle telefon görüşmeleri yapılmış ve her aramadan önceki 24 saat içinde meydana gelen çocuk bakımı, eğlenceli aktiviteler ve evlilik etkileşimleri hakkında ayrı ayrı rapor istenmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk bakımına eşi çalışan babaların daha fazla katılım sağladığı, eşi çalışan ve eşi çalışmayan babalar arasında çocukları ile eğlenceli aktiviteler için ayırdıkları zaman açısından anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Ayrıca annenin çalışmasının evlilik uyumunu arttırdığı ve bunun da baba katılımını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Nugent (1991) tarafından yapılan araştırmada, babaların çocukların sosyalleşmesinde ve bakımında ne tür rollere sahip olduklarını ve babanın bu rollerinin evlilik doyumunu üzerinde etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 48 baba, eşleri ve bebekleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Yenidoğan Davranış Değerlendirme Ölçeği (Neonatal Behavioral Assessment Scale), Ebeveyn Hedefleri Değerlendirme Ölçeği (The Parental Goals Rating Scale), Baba Bakım Envanteri (Father Caretaking Inventory), Bebek Karakteristikleri Anketi (Infant Characteristics Questionnaire) ve Bayley Zihinsel ve Motor Bebek Gelişimi Ölçekleri (Bayley Mental and Motor Scales of Infant Development) aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların çocuklarının sosyalleşmesi üzerindeki rollerinin önemli ölçüde değiştiği görüldükten, babaların çocuklarının bakımıyla ilgilenmelerinin doğumdan sonraki bir yıl boyunca değişmeden devam ettiği, çocuğun sıfır-oniki aylık döneminde, babanın babalığa adapte olmasında olumlu evlilik ilişkisinin ve doyumunun önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Ayrıca babanın ilgisinin bebeğin çocuğun bu döneminde bilişsel becerileri üzerinde bağımsız bir etkiye sahip olduğu ve bebeklerin bilişsel gelişimine önemli katkıda bulunduğu saptanmıştır.

Feldman (2000) tarafından yapılan araştırmada baba katılımının belirleyicileri, ebeveynlerin ev ve çocuk bakımındaki sorumlulukları paylaşmaya yönelik fikirleri, evlilik memnuniyeti, ebeveynlerin uyumu ve ebeveyn-bebek ilişkisinin gelişiminin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu yeni doğan bebekler ile her iki eşin de çalıştığı, iki gelirlili 60 aile oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, bebekler beş aylıkken yapılan video kayıtlarının (bebekle geçirilen zaman, ebeveynlik aktivitelerinin çeşitleri ve evlilik doyumunda ebeveyn uyumu açasından) değerlendirilmesi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda eşlerin evlilik doyumunu üzerindeki uyumunun, anne-çocuk etkileşimi ile değil daha çok baba-çocuk etkileşimi ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Anne babaların ev ve çocuk bakımı sorumluluklarının paylaşımının anne-çocuk ve baba çocuk ilişkisi ile bağlantılı olduğu, babanın sergilediği çocuk bakım aktivitelerinin daha çok anne duyarlılığı ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Aycan ve Eskin (2005) tarafından yapılan araştırmada sıfır-altı yaş aralığında çocuğu bulunan her iki eşin de çalıştığı ailelerdeki eş desteği, ocuk bakımı ve örgütsel destek ile iş-aile atışması ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu en az bir okul öncesi dönemde çocuğu bulunan, her iki eşin de çalıştığı, 237 anne ve 197 baba olmak üzere toplamda 434 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, değişkenleri ölçen, üç kategori altında 14 bölümden oluşan bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda kadınlar için eş desteği ile iş-aile atışması arasında ilişki olduğu, erkekler için ise, eş desteği ve örgütsel destek ile iş-aile atışması arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. İş-aile çatışmasının en güçlü yordayıcısının; hem erkek hem de kadınlar için psikolojik iyilik, evlilik doyumu ve ebeveyn rolü performansı olduğu saptanmıştır.

Mickelson, Claffey ve Williams (2006), tarafından yapılan araştırmada evlilik kalitesi ile ev işlerinin cinsiyet rol tutumlarına yönelik ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın alışma grubunu 15-54 yaş aralığında yer alanaile bireylerinden 1787 kadın ve 1713 erkek, evli veya birlikte yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu, Eş Destek leği, Cinsiyet Rol Tutum leği ve Evlilik Kalitesi leği aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda duygusal eş desteğinin, daha fazla evlilik doyumu sağladığı ve geleneksel kadınlarla eşitlikliki erkekler arasındaki çatışmayı azaltmada belirleyici bir değişken olduğu belirlenmiştir. Öte yandan hem maddi hem de duygusal eş desteğinin, eşitlikçi kadınlar ile geleneksel erkekler açısından evlilik doyumunda belirleyici olduğu saptanmıştır.

Brock ve Lawrence (2008) tarafından yapılan araştırmada evlilikte stresin yayılması ve evliliğin strese karşı koruyucu etkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Boylamsal nitelik taşıyan araştırmanın çalışma grubunu 101 yeni evli çift oluşturmaktadır. Eş desteği, kronik rol yükü, evlilik doyumu üç yıl süreyle dört kez değerlendirilirken eş bağımlılık modeli ve büyüme eğrisi, analitik teknikleri ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda evliliğin ilk üç yılında eşin rolündeki yükün artmasının, eşinden algıladığı eş desteği dikkate alınmaksızın bakıldığında

evlilik memnuniyetinde düşüşe neden olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık hem erkeğin hem de kadının rol yükündeki artış, önemli derecede kadınlar açısından daha az memnuniyetle ilişkili bulunurken; eşlerin kocalarından daha yeterli eş desteği algıladıklarında ise bu ilişkinin desteklendiği saptanmıştır.

Özbey (2012) tarafından yapılan araştırmada eşlerin algıladıkları sosyal desteğin ailenin bazı özelliklerine göre değişip değişmediği; eşlerin evlilik uyumları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu anasınıfına devam eden altı yaş grubunda çocuğu bulunan 83 anne ve 17 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ve “Evlilik Uyum Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin evlenme biçimleri, evlilik süresi ve sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı farklılıklar olduğu, ailelerin evlilik uyumları ile sosyal destek kaynakları arasında da anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM III

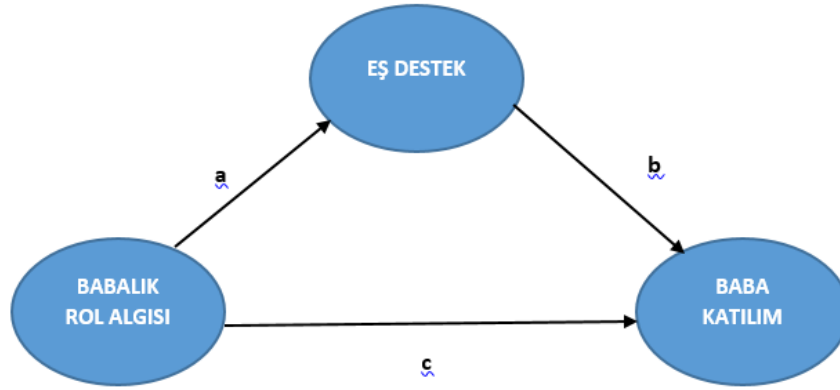
YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine yönelik yapılan yöntemler üzerinde durulmuştur.

3.1.Araştırmanın Modeli

Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünü ortaya koymak, ayrıca babaların baba katılımlarının çocuklarının demografik özelliklerine (çocuğun yaşı ve cinsiyeti) ve ailenin demografik özelliklerine (ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, babanın ilk baba olma yaşı) göre farklılaşmış farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir değerlendirmeye varmak için evrenin tamamı veya evrenden alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. İlişkisel tarama modeli ise, iki ya da daha çok değişken arasında birlikte değişimin varlığını ya da derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar,2016).

Araştırma kapsamında eş desteğinin aracı rolünü analiz etmek amacıyla Baron ve Kenny'nin (1986) aracı etki analiz yöntemi kullanılmıştır. Aracılık rolüne ilişkin modele Şekil 3.1.1'de yer verilmiştir.

Şekil 3.1.1. Babalık Rol Algısı İle Baba Katılım Arasındaki İlişkide Eş Desteğinin Aracılık Rolü Modeli

Şekil 3.1.1’de araştırmanın modeli sunulmuştur. Bu yöntemde öncelikli olarak bağımsız değişken olan babalık rol algısının aracı değişken olan eş desteği üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi, daha sonra eş desteğinin baba katılımını etkilemesi ve ardından da babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinin ele alınması gerekmektedir. Bu çalışmada, aracı değişken analizi yöntemi kullanılarak, babalık rol algısı ile baba katılımı arasında eş desteğinin aracılığı etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkenini; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların baba katılımları oluştururken, bağımsız değişkenlerini ise babaların babalık rol algısı, eş desteği, çocuklarının demografik özellikleri (çocuğun yaşı ve cinsiyeti) ve ailenin demografik özellikleri (ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, babanın ilk baba olma yaşı) oluşturmaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili merkez ilçelerinde (Çankaya, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Altındağ, Sincan, Keçiören) bulunan Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı bağımsız anaokulları, ilkökuller ve ortaokulların bünyesindeki anasınıfları olmak üzere toplam 20 okul öncesi eğitim kurumundan tesadüfi

örnekleme yöntemiyle seçilen 3-6 yaş grubunda çocuğu bulunan 659 baba oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan babaların demografik özellikleri Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3. 1. Araştırmanın Çalışma Grubunu Oluşturan Babaların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Özellikler	Gruplar	n	%
Çocuğunun Yaşı	3 Yaş	118	17.9
	4 Yaş	108	16.4
	5 Yaş	285	43.2
	6 Yaş	148	22.5
	Toplam	659	100.0
3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğunun Cinsiyeti	Kız	322	48.9
	Erkek	337	51.1
	Toplam	659	100.0
Ailedeki Çocuk Sayısı	1 Çocuk	132	20.0
	2 Çocuk	378	57.4
	3 Çocuk ve Üzeri	149	22.6
	Toplam	659	100.0
Babanın Yaşı	29 Yaş ve Altı	46	7.0
	30-39 Yaş	441	66.9
	40 Yaş ve Üzeri	172	26.1
	Toplam	659	100.0
Babanın Öğrenim Durumu	İlkokul	66	10.0
	Ortaokul	103	15.6
	Lise	250	37.9
	Lisans	171	25.9
	Lisansüstü	69	10.5
	Toplam	659	100.0
Eşin Öğrenim Durumu	İlkokul	83	12.6
	Ortaokul	112	17.0
	Lise	273	41.4
	Lisans	148	22.5
	Lisansüstü	43	6.5
	Toplam	659	100.0
Eşin Çalışma Durumu	Çalışan	158	24.0
	Çalışmayan	501	76.0
	Toplam	659	100.0
İlk Baba Olma Yaşı	25 Yaş ve Altı	118	17.9
	26-31 Yaş	339	51.4
	32-37 Yaş	167	25.3
	38 Yaş ve Üzeri	35	5.3
	Toplam	659	100.0

Tablo 3. 1. incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunu meydana getiren babaların çocuklarının 118 (%17.9)'unun 3 yaşında, 108 (%16.4)'ünün 4 yaşında, 285 (%43.2)'sinin 5 yaşında, 148 (%22.5)'inin ise 6 yaşında olduğu grlmektedir. Araştırmada yer alan 3-6 yaş aralığındaki çocukların 322 (48.9)'u kız, 337 (51.1)'i ise erkektir. Babaların 132 (%20)'sinin 1 çocuğu, 378 (%57.4)'ünün 2 çocuğu, 149 (%22.6)'sının 3 veya daha fazla çocuğu bulunmaktadır. Babalardan 46 (%7)'si 29 yaş veya altında, 441 (%66.9)'u 30-39 yaş arasında, 172 (%26.1)'i ise 40 yaş veya üzerindedir. Babaların 66 (%10)'u ilkokul, 103 (%15.6)'sı ortaokul, 250 (37.9)'u lise, 171 (%25.9)'u lisans, 69 (%10.5)'i lisansüstü öğrenim durumuna sahiptir. Babaların eşlerinin 83 (%12.6)'sı ilkokul, 112 (%17)'si ortaokul, 273 (%41.4)' lise, 148 (%22.5)'i lisans, 43 (%6.5)'i lisansüstü öğrenim durumuna sahiptir. Eşlerin 158 (%24)' çalışmakta, 501 (%76)'sı çalışmamaktadır. Babaların 118 (%17.9)'unun 25 yaş ve altı, 339 (%51.4)'nn 26-31 yaş, 167 (%25.3)'ünün 32-37 yaş, 35 (%5.3)'ünün 38 yaş ve üzerinde ilk kez baba oldukları saptanmıştır.

3.3.Veritoplama Araçları

Araştırma kapsamında; araştırmanın çalışma grubunu meydana getiren 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların, çocuklarının ve ailelerinin bazı demografik özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla; “Kişisel Bilgi Formu”, babaların çocuklarıyla birlikte ne tür etkinliklere ne kadar sıklıkta katılım sağladıklarını belirleyebilmek amacıyla “Baba Katılım leği (BAK)” , babaların babalık rolü algılarını belirlemek amacıyla “Babalık Rolü Algılama leği (BRAÖ)” , babaların eşlerinden algıladıkları desteği belirlemek amacıyla “Eş Destek leği (ED)” kullanılmıştır.

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu; babaların 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun yaşı, cinsiyeti, ailedeki ocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşinğrenim durumu, eşin çalışma durumu ve babanın ilk baba olma yaşına ilişkin bilgilerden oluşmaktadır.

3.3.2. Baba Katılım Ölçeği

Baba Katılım Ölçeği, Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından üç-altı yaş aralığında çocuğu bulunan babaların çocukları ile birlikte hangi tür etkinliklere ne kadar sıklıklarla katılım gösterdiklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, “keyfi meşguliyet, temel bakım, ilgi ve yakınlık” olmak üzere üç boyut ve 37 maddeden oluşmaktadır. Keyfi meşguliyet alt boyutu; babanın çocuğu ile birlikte yaptığı serbest zaman etkinliklerini ve oyunlarını; ilgi ve yakınlık alt boyutu; çocuğun yaşadıklarına duyarlı davranmaya, sözel veya fiziksel sevgi göstermeye yönelik aktiviteleri, temel bakım alt boyutu ise, çocuğun günlük ihtiyaçlarının karşılamasına ve fiziki bakımının yapılmasına yönelik aktiviteleri kapsamaktadır. Ölçekte yer alan maddeler davranış biçimleri şeklinde olup, beşli likert tipi ölçek üzerinden cevaplanmaktadır. Her madde için bulunan beş seçenekte “her zaman böyledir” seçeneği beş puan, “çoğunlukla böyledir” seçeneği dört puan, “bazen böyledir” seçeneği üç puan, “nadiren böyledir” seçeneği iki puan, “hiçbir zaman böyle değildir” seçeneği bir puan şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçekten hem toplam puan elde edilmekte, hem de üç alt boyut için ayrı puan elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 37 iken; en yüksek puan ise, 185’tir. Ölçekten alınan yüksek puanlar babaların baba katılım düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmaları Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından yapılmış olup, ölçeğin güvenirliliğine yönelik çalışma kapsamında ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları ve cronbach alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet alt boyutu için güvenirlik katsayısı .89, temel bakım alt boyutu için .83, ilgi ve yakınlık alt boyutu için .85 ve toplam cronbach alfa güvenirlik katsayısı ise .92 olarak belirlenmiştir (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Baba Katılım Ölçeği’nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla başka bir ölçek ile ilişkisini sınamak için Ebeveyn Tutum Ölçeği kullanılmış olup; ölçekler arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Değişmezlik katsayıları

aracıyla incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre keyfi meşguliyet ile demokratik ve aşırı koruyucu tutumlar arasında pozitif yönde ileri düzeyde, izin verici tutumlar arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, otoriter tutum arasında ise negatif yönde ileri düzeyde bir anlamlı ilişki belirlenmiştir. Temel bakım alt boyutu ile demokratik ve aşırı koruyucu tutumlar arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı ilişki olduğu; ilgi ve yakınlık ile demokratik ve aşırı koruyucu tutumlar arasında pozitif yönde ileri düzeyde, otoriter tutum arasında ise negatif yönde ileri düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği toplam puanı ile demokratik ve aşırı koruyucu tutum arasında pozitif yönde ileri düzeyde, otoriter tutum ile de negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Yapı geçerliği kapsamında, hem Baba Katılım Ölçeği alt boyut puanları arasındaki, hem de Baba Katılım Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanları arasındaki ilişkiler incelenmiş, bu doğrultuda keyfi meşguliyet ve temel bakım alt boyutları arasında, keyfi meşguliyet ve ilgi ve yakınlık alt boyutları arasında, keyfi meşguliyet ve Baba Katılım Ölçeği toplam puanı arasında, temel bakım ve ilgi ve yakınlık alt boyutları arasında, temel bakım ve Baba Katılım Ölçeği toplam puanı arasında, ilgi ve yakınlık ve Baba Katılım Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde ileri düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları kapsamında test-tekrar test güvenirliği incelenmiş, bu doğrultuda 75 katılımcıya on gün ara ile Baba Katılım Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan ölçümler sonucunda Baba Katılım Ölçeği toplam puanları arasında .98, keyfi meşguliyet boyutu puanları arasında .92, temel bakım boyutu puanları arasında .94, ilgi ve yakınlık boyutu puanları arasında .99 düzeyinde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir(Sımsıkı ve Şendil, 2014).

3.3.3. Babalık Rolü Algı Ölçeği

Araştırmada Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen Babalık Rolü Algı Ölçeği kullanılmıştır. Babalık Rolü Algı Ölçeği, babaların babalık rolü algılarını belirlemek

amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek beşli likert tipinde olup 14'ü olumlu, 11'i olumsuz olmak üzere 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25 iken; en yüksek puan 125'tir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, babaların, babalık rolü algısının olumlu olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Kuzucu, 1999).

Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmaları Kuzucu (1999) tarafından yapılmış, ölçeğin güvenirliği test-tekrar test yöntemi ile belirlenmiştir. Güvenirlik çalışması kapsamında 30 baba ile çalışılmış, ilk uygulamanın yapıldığı zamandan dört hafta sonra ikinci bir uygulama yapılmış ve iki ölçüm arasında $r= 0.60$ düzeyinde bir ilişki saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı ise .75 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin geçerliliğine yönelik yapılan çalışma kapsamında doğru cevap verme düzeyini belirleyen teknikten yararlanılmış, bu kapsamda "Sosyal Beğenirlik Ölçeği" kullanılmıştır. Söz konusu ölçek Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin sosyal beğenirlikten ne kadar etkilendiğini belirlemek amacıyla kullanılmış, geçerlik kapsamında seçilen 30 kişilik baba grubuna uygulanmıştır. Bu kapsamda babaların kendilerini beğenirliği olan davranışlar içinde görme ve gösterme eğilimleri ölçülerek ölçeğin geçerliliği incelenmiştir. Bu doğrultuda babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile Sosyal Beğenirlik Ölçeğinden aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve korelasyon değeri .30 olarak hesaplanmış ve ölçeğin geçerli olduğuna karar verilmiştir (Kuzucu, 1999).

3.3.4. Eş Destek Ölçeği

Araştırmada Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen Eş Destek Ölçeği kullanılmış, ölçek; eşlerin birbirlerinden aldıkları destek düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek; duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği ve sosyal ilgi desteği faktörlerinin yer aldığı 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 81 iken; en düşük puan ise, 27'dir. Ölçekten alınan yüksek puanlar eş destek algısının yüksek olduğunu, alınan düşük puanlar ise; eş destek algısının düşük olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Yıldırım, 2004).

Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Yıldırım (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması 248 evli birey ile gerçekleştirilmiş, ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında faktör analizi ve benzer ölçekler geçerliliği kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiş, ölçeğin KMO değeri .95 olarak hesaplanmış, Barlet testinin ise; anlamlı olduğu belirlenmiştir. Eş Destek Ölçeğinin öz değeri birden büyük olan dört faktör olarak saptanmıştır. Açıklanan toplam varyansın 58.40 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliliğini belirlemek amacıyla Eş Destek Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ile birlikte uygulanmış ve iki ölçek arasında negatif yönlü artan bir ilişki saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik kat sayısı, .95 olarak hesaplanmıştır. Ölçek dört hafta ara ile evli bireylere uygulanmış ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .89 olarak hesaplanmıştır (Yıldırım, 2004).

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında verilerin toplanabilmesi amacıyla Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmüş, bağımsız anaokullarının ve bünyesinde anasınıflı bulunan ilkokul ve ortaokulların listesi alınmıştır. Daha sonraki süreçte araştırma kapsamındaki okullar için izin alınmıştır. Bu kapsamda söz konusu okulların yöneticileri ile görüşülmüş, araştırma hakkında bilgi verilmiş, alınan izinler doğrultusunda ölçekler, araştırmacının kendisi ve okul öncesi öğretmenleri aracılığı ile babalara uygulanmıştır. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babalar “Babalık Rolü Algı Ölçeği”ni, “Eş Desteği Ölçeği”ni ve “Baba Katılımı Ölçeği”ni doldurmuşlardır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada eş desteğinin aracı rolünü analiz etmek amacıyla Baron ve Kenny'nin (1986) aracı etki analiz yöntemi kullanılmıştır. Baron ve Kenny (1986), aracı değişkenin etkisini analiz etmede üç kriterin gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedirler: 1. Bağımsız değişken, aracı değişken üzerinde anlamlı olarak etkilidir (a yolu) 2. Aracı değişken, bağımlı değişken üzerinde anlamlı olarak etkilidir (b yolu) 3. Bağımsız değişken, bağımlı değişken üzerinde anlamlı etkiye sahiptir (c yolu). Sözü edilen unsurlar karşılandıktan sonra aracı değişken ve

bağımsız değişken regresyon analizinde birlikte değerlendirildiğinde, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin azalması veya sıfır olmasının gözlenmesi gerekmektedir. Aracı değişkenin etkisini değerlendirmek için Hayes tarafından SPSS programına eklenerek kullanılabilir şekilde geliştirilen bir makro (PROCESS) kullanılmıştır. Programda toplam etki, doğrudan etki ve dolaylı etki puanları ile aracı değişkenin bağımlı değişken üzerindeki aracı etkisi incelenmektedir (Preacher ve Hayes, 2008). Elde edilen etki miktarının anlamlılığını ölçmek için Sobel testinin ve bu sayede bootstrap güven aralığının belirlenmesi gerekmektedir (Reutter ve Bigatti, 2014). Sobel Testinde anlamlılık Z skor katsayısı ile belirlenmekte ve bu skorun 1.93'dan büyük ve p değerinin de anlamlı olması gerekmektedir (Frazier, Tix ve Baron, 2004). Etki büyüklüğü ise toplam etki puanından doğrudan etki puanının çıkartılması ile elde edilmektedir. Bunun için de bootstrap güven aralığına bakılmakta, güven aralığında alt ve üst sınırın sıfırın altında veya üstünde olması gerekmektedir (Preacher ve Hayes, 2008). Bu kapsamda modelin oluşturulmasında Hayes'in önerisi ile bağımsız değişkenden bağımlı değişkene giden yol, "c yolu"; bağımsız değişkenden aracı değişkene giden yol "a yolu" ve son olarak da aracı değişkenden bağımlı değişkene giden yol "b yolu" olarak adlandırılmıştır (Hayes, Montoya ve Rockwood, 2017).

Araştırma kapsamında toplam etki, doğrudan etki ve dolaylı etki puanları ile aracı değişkenin bağımlı değişken üzerindeki aracı etkisini incelemek için makro (PROCESS) kullanılmıştır. Elde edilen etki miktarının anlamlılığını ölçmek için ise, Sobel testi yapılmıştır. Sobel testi sonucunda anlamlılık Z skor katsayısı ile belirlenmiş ve aracılık ön bilgisi açısından aracı değişkenin aracılık etkisi ortaya konmuştur. Ama net şekilde karar verilebilmesi için model incelenip, etki büyüklüğüne bakılmış, bunun için ise, bootstrap güven aralığı incelenmiştir.

Ayrıca araştırma kapsamında araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında verilerin analizinde; bağımsız değişkenler bağımlı değişken üzerindeki etkilerini ortaya koyacak bir desen içinde ele alınmış olup; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların

çocukların cinsiyeti ve eşlerinin çalışma durumu değişkenleri açısından, baba katılımlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla iki bağımsız grup ortalamaları arasındaki farkın manidar olup olmadığını test etmede “bağımsız gruplar için t testi” tekniği kullanılmıştır. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuğunun yaşı, ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu ve ilk baba olma yaşı değişkenleri açısından baba katılımlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız iki veya daha fazla örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için uygulanan ‘tek yönlü varyans analizi’ tekniği kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2016). Ortaya çıkan farklılığın kaynağını ve hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaç ve alt amaçlara uygun olarak toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolü var mıdır?

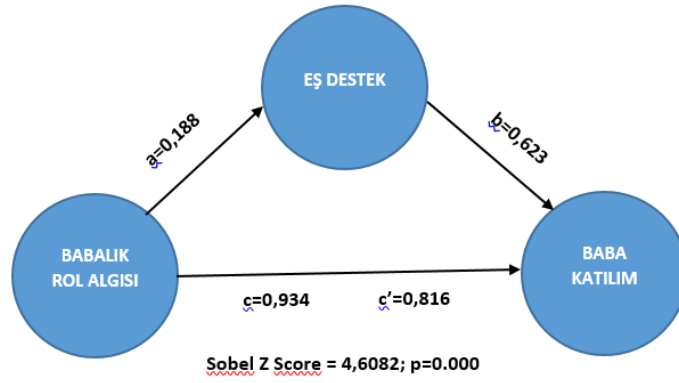
Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracılık rolüne ilişkin bulgulara Tablo 4.1.1.'de yer verilmiştir.

Tablo 4.1.1. Babalık Rol Algısının Baba Katılım Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracılık Rolü Modeline İlişkin Bulgular

Modeller	Değişken	β	Standart Hata	t	p
Model 1	Sabit	53.7420	3.107	17.2947	0.000
	Baba Rol Algısı	0,188	0,030	6.1626	0.000
	$R^2=0.054$, $F(1,657)=37.977$; $p=0.000$ Eş Destek= $53.7420+0.188 *Babalık Rol Algısı$				
Model 2	Değişken	β	Standart Hata	t	p
	Sabit	48.6032	7.317	6.642	0.000
	Baba Rol Algısı	0.934	0.719	12.992	0.000
$R^2=0.204$, $F(1,657)=168.794$; $p=0.000$ Baba Katılımı= $48.6032+0.934*Babalık Rol Algısı$					
Model 3	Değişken	β	Standart Hata	t	p
	Sabit	15.100	8.518	3.7726	0.008
	Eş Destek	0.623	0.088	7.032	0.000
$R^2=0.260$, $F(1,657)=168.794$; $p=0.000$ Baba Katılımı= $15.100+0.623 *Eş Destek*0.816*Babalık Rol Algısı$					

Tablo 4.1.1. incelendiğinde, ilk modelde babalık rol algısının eş desteği üzerindeki etkisine bakılmış (modeldeki a yolu) babalık rol algısının eş desteği üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta= 0.188$; $p=0.000$; $p<0.01$). İkinci modelde ise babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisine bakılmış (modelde c yolu) babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta= 0.934$; $p=0.000$; $p<0.01$). Üçüncü modelde ise babalık rol algısı ve eş

desteğinin aynı anda baba katılım üzerindeki etkisine bakılmış (model b yolu) babalık rol algısı ve eş desteğinin aynı anda baba katılım üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\beta_{\text{eş destek}} = 0.623$; $\beta_{\text{baba rol}} = 0.816$; $p=0.000$; $p<0.01$). Aracılık etkisine karar verebilmek için, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin (c yolu) 0.934 olduğu ancak modele aracı değişken olan eş desteği dahil edildiğinde babalık rol algısının baba katılım üzerindeki etkisinin 0.816'ya düştüğü ve bu kat sayıların anlamlı olduğu; buna göre eş desteğinin kısmi aracı rol oynadığı saptanmıştır.

Şekil 4.1.1: Babalık Rol Algısının Baba Katılımına Etkisinde Eş Desteğinin Aracılık Rolüne Ait Kat Sayılar ve Sobel Testi Sonucu

Şekil 4.1.1.'de babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolüne yönelik a, b, c ve c1 yolları sunulmuştur. Şekil 4. 1. 1. incelendiğinde, a yolu için standardize edilmiş regresyon katsayısı 0.188 ve anlamlılık düzeyi 0.000; b yolu için standardize edilmiş regresyon katsayısı değeri 0.623 ve anlamlılık değeri 0.000; c yolu için ise standardize edilmiş regresyon katsayısı 0.934 ve anlamlılık düzeyi de 0.000 olarak bulunmuştur. Araştırma bulguları incelendiğinde, Baron ve Kenny'nin (1986) öne sürdüğü üç kriterin karşılandığı görülmüştür. Bir sonraki adım olan aracı değişkenin etkisini değerlendirmek amacıyla aracı değişken, modele dâhil edilmiş; c1 yolu incelendiğinde β değerinin 0.934'den 0.816'ya düştüğü ve anlamlı olduğu ($p=0.000$)

görülmüştür. Söz konusu azalmanın aracı değişkenin etkisine bağlı olup olmadığını sınamak için sobel testi yapılmıştır. Sobel Testi sonuçları Tablo 4.1.2.de verilmiştir.

Tablo 4.1.2. Sobel Testi Sonuçları

Effect	se	Z	p
0.1172	0.0254	4.6082	0.000**
**p<0.01			

Tablo 4.1.2. incelendiğinde, sobel testi sonucunda z değerinin 1.96'dan büyük olduğu ve bu değer anlamlı olduğu belirlenmiştir (Z=4.6082; p<0.01). Bu sonuç aracılık ön bilgisi açısından eş desteğin aracılık etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre babalık rol algısının eş desteğini; eş desteğinin de baba katılımını artırdığı saptanmıştır. Babalık rol algısı puanlarındaki artış, eş desteği puanlarında .188 birimlik artışa yol açmakta ve bu artışın .623'ü baba katılımına aktarılmaktadır. Aracılık etkisine net bir şekilde karar verebilenmesi için process sonucu bootstrap güven aralığına bakılmış ve alt ile üst sınırın sıfırın altında veya üstünde olup olmadığı incelenmiştir. Ölçekler üzerinde yapılan güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.1.3'de sunulmuştur.

Tablo 4.1.3. Aracı Değişken Etkisine Ait Bootstrap Güven Düzeyleri

Eş Desteği Aracılık Etkisi	Toplam Etki	Doğrudan Etki	Dolaylı Etki	Boot LLCI	Boot ULCI	Aracı Türü
Baba Rol Algısı- Baba Katılım	0.9336	0.8164	0.1172	0.0694	0.1841	Kısmi (yarı)

Tablo 4.1.3. incelendiğinde doğrudan etki skorunun düştüğü gözlenmiştir. Toplam etki ve doğrudan etki arasındaki fark incelendiğinde ise; dolaylı etkinin büyüklüğünün % 11.72 olduğu belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile dolaylı etkinin varlığı ile bu etkinin anlamlılığı Bootstrap güven aralığı ile analiz edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, alt ve üst sınırın sıfırın üstünde olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin kısmi aracı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

4.2. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları çocuğunun yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puan ortalamalarının ‘çocuğun yaşı’ değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.2.1.’de sunulmuştur.

Tablo 4.2.1. Çocuğun Yaşı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin n, $\bar{x}$ ve Ss Değerleri

	Çocuğun Yaşı	n	$\bar{x}$	Ss
Keyfi Meşguliyet	3 Yaş	118	61.93	13.73
	4 Yaş	108	62.61	11.64
	5 Yaş	285	60.68	11.72
	6 Yaş	148	59.70	11.66
	Toplam	659	61.00	12.09
İlgi ve Yakınlık	3 Yaş	118	54.79	6.13
	4 Yaş	108	55.51	4.62
	5 Yaş	285	55.53	4.79
	6 Yaş	148	54.72	5.43
	Toplam	659	55.21	5.18
Temel Bakım	3 Yaş	118	27.55	8.05
	4 Yaş	108	27.83	7.26
	5 Yaş	285	26.71	6.75
	6 Yaş	148	26.34	7.35
	Toplam	659	26.96	7.22
Toplam Puan	3 Yaş	118	144.27	25.42
	4 Yaş	108	145.96	20.37
	5 Yaş	285	142.93	20.02
	6 Yaş	148	140.77	20.58
	Toplam	659	143.18	21.28

Tablo 4.2.1.’de 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları çocuğun yaşı değişkeni açısından incelendiğinde; keyfi meşguliyet alt boyutunda 3 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (61.93) iken, 4 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (62.61), 5 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (60.68) ve 6 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise, (59.70) olarak belirlenmiştir. Keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını; 4 yaş grubu çocuğa sahip

babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise, 6 yaş grubu çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir.

İlgi ve yakınlık alt boyutunda 3 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (54.79) iken, 4 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (55.51), 5 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (55.53) ve 6 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise, (54.72) olarak belirlenmiştir. İlgi ve yakınlık alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını; 5 yaş grubu çocuğa sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise, 6 yaş grubu çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir.

Temel bakım alt boyutunda 3 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (27.55) iken, 4 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (27.83), 5 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (26.71) ve 6 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise (26.34) olarak saptanmıştır. Temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını; 4 yaş grubu çocuğa sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise, 6 yaş grubu çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir.

Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından 3 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (144.27) iken, 4 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (145.96), 5 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması (142.93) ve 6 yaş grubu çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise, (140.77) olarak saptanmıştır. Toplam puanlar açısından en yüksek puan ortalamasını; 4 yaş grubu çocuğu bulunan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise 6 yaş grubu çocuğu bulunan babalar elde etmişlerdir.

3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamalarının çocuğun yaşı değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.2.2'de verilmiştir.

Tablo 4. 2. 2. Çocuğun Yaşı Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Keyfi Meşguliyet	Gruplar Arası	659.736	3	219.912	1.506	.212
	Gruplar İçi	95667.250	655	146.057		
	Toplam	96326.986	658			
İlgi ve Yakınlık	Gruplar Arası	95.313	3	31.771	1.185	.315
	Gruplar İçi	17564.657	655	26.816		
	Toplam	17659.970	658			
Temel Bakım	Gruplar Arası	197.098	3	65.699	1.259	.287
	Gruplar İçi	34172.028	655	52.171		
	Toplam	34369.126	658			
Toplam Puan	Gruplar Arası	1855.869	3	618.623	1.368	.252
	Gruplar İçi	296231.5	655	452.262		
	Toplam	298087.4	658			

*p<0.05

Tablo 4.2.2.’debabaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarından elde ettikleri puan ortalamalarının çocuğun yaşı değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda $F(1.506) = .212$, $p > .05$, ilgi ve yakınlık alt boyunda $F(1.185) = .315$, $p > .05$, temel bakım alt boyutunda $F(1.259) = .287$, $p > .05$, Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından $F(1.368) = .252$, $p > .05$ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık, temel bakım alt boyutları ile toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade etmemektedir.

4.3. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları çocuğunun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplampuan ortalamalarının ‘çocuğun cinsiyeti’ değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t testi sonuçları Tablo 4.3.1’de verilmiştir.

Tablo 4.3.1. 3-6 Yaş aralığındaki Çocuğun Cinsiyeti Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğun Cinsiyeti		n	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	p
Keyfi	Kız	322	61.05	12.28	657	.106	.915
Meşguliyet	Erkek	337	60.95	11.93			
İlgi ve Yakınlık	Kız	322	55.23	5.43	657	.077	.939
	Erkek	337	55.20	4.92			
Temel Bakım	Kız	322	26.00	7.36	657	3.372	.001
	Erkek	337	27.88	6.97			
Toplam Puan	Kız	322	142.28	22.06	657	1.057	.291
	Erkek	337	144.04	20.50			

3-6 yaş aralığındaki çocuğun cinsiyeti değişkeni açısından babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde; Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda kız çocuğa sahip babaların puan ortalaması (61.05) iken; erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamasının (60.95) olduğu görülmektedir. İlgi ve yakınlık alt boyutunda kız çocuğa sahip babaların puan ortalaması (55.23) iken; erkek çocuğa sahip babaların puan ortalaması (55.20)'dir. Temel bakım alt boyutunda kız çocuğa sahip babaların puan ortalaması (26.00) iken; erkek çocuğa sahip babaların puan ortalaması (27.88)'dir. Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından kız çocuğa sahip babaların puan ortalaması (142.28) iken; erkek çocuğa sahip babaların puan ortalamasının (144.04) olduğu belirlenmiştir. Bağımsız t testiyle gerçekleştirilen analizler sonucunda 3-6 yaş aralığındaki çocuğun cinsiyeti değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet ($t=.106$; $p>0.05$) ve ilgi ve yakınlık ($t=.077$; $p>0.05$) alt boyutları ile Baba Katılım Ölçeğinin toplam puanları ($t=1.057$; $p>0.05$) açısından anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken; temel bakım alt boyutunda ($t=3.372$; $p<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre Baba Katılım Ölçeğinin temel bakım alt boyutu açısından erkek çocuğu olan babaların lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır.

4.4. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları ailedeki çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamalarının “ailedeki çocuk sayısı” değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.4.1.’te sunulmuştur.

Tablo 4.4.1. Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin n, $\bar{x}$ ve Ss Değerleri

	Ailedeki Çocuk Sayısı	n	$\bar{x}$	Ss
Keyfi Meşguliyet	1 Çocuk	132	63.09	11.61
	2 Çocuk	378	61.12	11.98
	3 Çocuk ve Üzeri	149	58.85	12.53
	Toplam	659	61.00	12.09
İlgi ve Yakınlık	1 Çocuk	132	55.99	4.11
	2 Çocuk	378	55.24	5.20
	3 Çocuk ve Üzeri	149	54.44	5.85
	Toplam	659	55.21	5.18
Temel Bakım	1 Çocuk	132	26.74	7.31
	2 Çocuk	378	27.13	7.23
	3 Çocuk ve Üzeri	149	26.73	7.15
	Toplam	659	26.96	7.22
Toplam Puan	1 Çocuk	132	145.82	19.61
	2 Çocuk	378	143.50	21.27
	3 Çocuk ve Üzeri	149	140.04	22.44
	Toplam	659	143.18	21.28

Tablo 4.4.1.’de ailedeki çocuk sayısı değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde; keyfi meşguliyet alt boyutunda tekçocuğa sahip babaların puan ortalaması (63.09), iki çocuğa sahip babaların puan ortalaması (61.12), üçve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise (58.85) olarak belirlenmiştir. Keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını; tek çocuğa sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise, üçve daha fazla çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir.

İlgi ve yakınlık alt boyutunda tekçocuğa sahip babaların puan ortalaması (55.99), iki çocuğa sahip babaların puan ortalaması (55.24), üç ve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise;(54.44) olarak saptanmıştır. İlgi ve yakınlık alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını tek çocuğa sahip babalar elde ederken; en düşük puan ortalamasını ise, üç ve daha fazla çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir.

Temel bakım alt boyutundatekçocuğa sahip babaların puan ortalaması (26.74), iki çocuğa sahip babaların puan ortalaması (27.13), üç ve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması (26.73) olarak belirlenmiştir. Temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını iki çocuğa sahip babalar elde ederken; en düşük puan ortalamasını ise, üç ve daha fazla çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir.

Baba katılım ölçeği toplam puanları açısından bir çocuğa sahip babaların puan ortalaması (145.82), iki çocuğa sahip babaların puan ortalaması (143.50), üç ve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması ise (140.04) olarak saptanmıştır. Baba katılım ölçeği toplam puanları açısından en yüksek puan ortalamasını tek çocuğa sahip babalar elde ederken; en düşük puan ortalamasını ise üçve daha fazla çocuğa sahip babalar elde etmişlerdir. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamalarının ailedeki çocuk sayısı değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.4.2. Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Keyfi Meşguliyet	Gruplar Arası	1265.635	2	632.817	4.367	.013	1-3
	Gruplar İçi	95061.351	656	144.911			
	Toplam	96326.986	658				
İlgi ve Yakınlık	Gruplar Arası	167.480	2	83.740	3.140	.044	1-3
	Gruplar İçi	17492.489	656	26.665			
	Toplam	17659.970	658				
Temel Bakım	Gruplar Arası	25.236	2	12.618	.241	.786	
	Gruplar İçi	34343.890	656	52.353			
	Toplam	34369.126	658				
Toplam Puan	Gruplar Arası	2432.166	2	1216.083	2.698	.068	
	Gruplar İçi	295655.2	656	450.694			
	Toplam	298087.4	658				

*p<0.05

Tablo 4.4.2’de ailedeki çocuk sayısı değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, ailedeki çocuk sayısı değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda F (4.367) =.013, p<.05, ilgi ve yakınlık alt boyunda F (3.140) =.044, p<0.05, temel bakım alt boyutunda F (.241) =.786, p>.05, Baba Katılım Ölçeği toplam puanında F (2.698) = .068, p>0.05 olarak belirlenmiştir. Baba Katılım Ölçeğinin temel bakım alt boyutu ve toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmazken; keyfi meşguliyet ile ilgi ve yakınlık alt boyutlarında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Ortaya çıkan bu farkın kaynağını ve hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış ve farkın kaynağının Baba Katılım Ölçeği keyfi meşguliyet ve ilgi ve yakınlık alt boyutları açısından tek çocuk sahibi olan babalar ile üçve daha fazla çocuğa sahip babalar arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet ile ilgi ve yakınlık alt boyutları açısından en yüksek puan ortalamasını tek çocuğa sahip babalar elde

ederken, en düşük puan ortalaması ise, üç ve daha fazla çocuğa sahip olan babalar elde etmişlerdir.

4.5. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları babanın yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve topla puan ortalamalarının ‘babanın yaşı’ değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.5.1.’da verilmiştir.

Tablo 4.5.1. Babanın Yaşı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin n, $\bar{x}$ ve Ss Değerleri

	Baba Yaşı	n	$\bar{x}$	Ss
Keyfi Meşguliyet	29 Yaş ve Altı	46	56.69	11.40
	30-39 Yaş	441	61.99	12.26
	40 Yaş ve Üzeri	172	59.62	11.50
	Toplam	659	61.00	12.09
İlgi ve Yakınlık	29 Yaş ve Altı	46	53.84	6.46
	30-39 Yaş	441	55.51	4.68
	40 Yaş ve Üzeri	172	54.82	5.90
	Toplam	659	55.21	5.18
Temel Bakım	29 Yaş ve Altı	46	25.71	7.21
	30-39 Yaş	441	27.17	7.23
	40 Yaş ve Üzeri	172	26.74	7.21
	Toplam	659	26.96	7.22
Toplam Puan	29 Yaş ve Altı	46	136.26	22.14
	30-39 Yaş	441	144.68	20.96
	40 Yaş ve Üzeri	172	141.19	21.45
	Toplam	659	143.18	21.28

Tablo 4.5.1.’de babanın yaşı değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde; keyfi meşguliyet alt boyutunda 29 yaş ve altı babaların puan ortalaması (56.69), 30-39 yaş aralığındaki babaların puan ortalaması (61.99), 40 yaş ve üzeri babaların puan ortalaması ise; (59.62) olarak belirlenmiştir. Keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını 30-39 yaş aralığındaki babalar elde ederken; en düşük puan ortalamasını ise, 29 yaş ve altı babalar elde etmişlerdir.

İlgi ve yakınlık alt boyutunda 29 yaş ve altı babaların puan ortalaması (53.84), 30-39 aralığındaki yaş babaların puan ortalaması (55.51), 40 yaş ve üzeri babaların puan ortalaması ise; (54.82) olarak saptanmıştır. İlgi ve yakınlık alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını, 30-39 yaş aralığındaki babalar elde ederken; en düşük puan ortalamasını ise, 29 yaş ve altı babalar elde etmişlerdir.

Temel bakım alt boyutunda 29 yaş ve altı babaların puan ortalaması (25.71), 30-39 yaş aralığındaki babaların puan ortalaması (27.17), 40 yaş ve üzeri babaların puan ortalaması ise, (26.74) olarak belirlenmiştir. Temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını 30-39 yaş aralığındaki babalar elde ederken; en düşük puan ortalamasını ise, 29 yaş ve altı babalar elde etmişlerdir.

Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından 29 yaş ve altı babaların puan ortalaması (136.26), 30-39 yaş babaların puan ortalaması (144.68), 40 yaş ve üzeri babaların puan ortalaması ise (141.19) olarak saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından en yüksek puan ortalamasını 30-39 yaş aralığındaki babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise 29 yaş ve altı babalar elde etmişlerdir.

3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamalarının babanın yaşı değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığı varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonuçları Tablo 4.5.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.5.2. Babanın Yaşı Değişkeni Açısından “Baba Katılım Ölçeği” Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Keyfi Meşguliyet	Gruplar Arası	1613.832	2	806.916	5.589	.004	1-2
	Gruplar İçi	94713.155	656	144.380			
	Toplam	96326.986	658				
İlgi ve Yakınlık	Gruplar Arası	151.086	2	75.543	2.830	.060	
	Gruplar İçi	17508.884	656	26.690			
	Toplam	17659.970	658				
Temel Bakım	Gruplar Arası	100.208	2	50.104	.959	.384	
	Gruplar İçi	34268.918	656	52.239			
	Toplam	34369.126	658				
Toplam Puan	Gruplar Arası	3880.688	2	1940.344	4.326	.014	1-2
	Gruplar İçi	294206.7	656	448.486			
	Toplam	298087.4	658				

*p<0.05

Tablo 4.5.2.’de babanın yaşı değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, babanın yaşı değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda $F(5.589) = .004, p < .05$, ilgi ve yakınlık alt boyunda $F(2.830) = .060, p > 0.05$, temel bakım alt boyutunda $F(.959) = .384, p > .05$, Baba Katılım Ölçeği toplam puanında $F(4.326) = .014, p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler Baba Katılım Ölçeğinin ilgi ve yakınlık ile temel bakım alt boyutları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade etmez iken; keyfi meşguliyet ve Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade etmektedir. Ortaya çıkan bu farkın kaynağını ve hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış olup; farkın kaynağının Baba Katılım Ölçeği keyfi meşguliyet alt boyutu ile Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından 29 yaş ve altı babalar ile 30-39 yaş aralığında olan babalar arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet alt boyutu ile Baba

Katılım Ölçeği toplam puanları açısından en yüksek puan ortalamasını 30-39 yaş aralığındaki babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 29 yaş ve altı babalar elde etmişlerdir.

4.6. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları babanın öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeğinin alt boyut ve toplam puan ortalamalarının ‘babanın öğrenim durumu’ değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.6.1.’de verilmiştir.

Tablo 4.6.1. Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin n, $\bar{x}$ ve Ss Değerleri

		Baba Öğrenim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss
Keyfi Meşguliyet	İlkokul		66	55.72	13.01
	Ortaokul		103	58.93	12.50
	Lise		250	59.86	11.24
	Lisans		171	63.46	11.93
	Lisansüstü		69	67.18	10.41
	Toplam		659	61.00	12.09
İlgi ve Yakınlık	İlkokul		66	54.00	6.97
	Ortaokul		103	55.69	4.70
	Lise		250	54.88	5.13
	Lisans		171	55.80	4.80
	Lisansüstü		69	55.40	4.75
	Toplam		659	55.21	5.18
Temel Bakım	İlkokul		66	24.53	8.18
	Ortaokul		103	27.09	6.99
	Lise		250	26.88	7.16
	Lisans		171	27.25	6.97
	Lisansüstü		69	28.65	7.03
	Toplam		659	26.96	7.22
Toplam Puan	İlkokul		66	134.25	25.23
	Ortaokul		103	141.72	20.93
	Lise		250	141.64	19.90
	Lisans		171	146.51	20.80
	Lisansüstü		69	151.24	20.00
	Toplam		659	143.18	21.28

Tablo 4.6.1.'de babanın öğrenim durumu değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde keyfi meşguliyet alt boyutunda ilkokul mezunu babaların puan ortalaması (55.72), ortaokul mezunu babaların puan ortalaması (58.93), lise mezunu babaların puan ortalaması (59.86), lisans mezunu babaların puan ortalaması (63.46), lisansüstü öğrenim düzeyine sahip babaların puan ortalaması (67.18) olarak belirlenmiştir. Buna göre, keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını; lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise ilkokul mezunu babaların elde ettiği görülmüştür.

İlgi ve yakınlık alt boyutu açısından incelendiğinde; ilkokul mezunu babaların puan ortalaması (54.00), ortaokul mezunu babaların puan ortalaması (55.69), lise mezunu babaların puan ortalaması (54.88), lisans mezunu babaların puan ortalaması (55.80), lisansüstü öğrenim düzeyine sahip babaların puan ortalaması (55.40) olarak belirlenmiştir. İlgi ve yakınlık alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını lisans eğitim düzeyine sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ilkokul mezunu babaların elde ettiği görülmüştür.

Temel bakım alt boyutu açısından incelendiğinde; ilkokul mezunu babaların puan ortalaması (24.53), ortaokul mezunu babaların puan ortalaması (27.09), lise mezunu babaların puan ortalaması (26.88), lisans mezunu babaların puan ortalaması (27.25), lisansüstü öğrenim düzeyine sahip babaların puan ortalaması (28.65) olarak belirlenmiştir. Temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ise, ilkokul mezunu babaların elde ettiği saptanmıştır.

Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından; ilkokul mezunu babaların puan ortalaması (134.25), ortaokul mezunu babaların puan ortalaması (141.72), lise mezunu babaların puan ortalaması (141.64), lisans mezunu babaların puan ortalaması (146.51), lisansüstü öğrenim düzeyine sahip babaların puan ortalaması (151.24) olarak belirlenmiştir. Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından en yüksek puan ortalamasını lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar elde ederken, en düşük puan

ortalamasını ise, ilkokul mezunu babaların elde ettiği görülmüştür. Grup ortalamaları arasında gözlemlenen farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analiziyle incelenmiş olup tablo sonuçları Tablo 4.5.2.'de sunulmuştur.

Tablo 4.6.2. Babanın Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Keyfi Meşguliyet	Gruplar Arası	6276.942	4	1569.235	11.397	.000	1-4, 1-5
	Gruplar İçi	90050.045	654	137.691			2-4, 2-5
	Toplam	96326.986	658				3-4, 3-5
İlgi ve Yakınlık	Gruplar Arası	209.558	4	52.390	1.963	.098	
	Gruplar İçi	17450.411	654	26.683			
	Toplam	17659.970	658				
Temel Bakım	Gruplar Arası	604.954	4	151.239	2.929	.020	1-5
	Gruplar İçi	33764.172	654	51.627			
	Toplam	34369.126	658				
Toplam Puan	Gruplar Arası	12455.280	4	3113.820	7.130	.000	1-4
	Gruplar İçi	285632.1	654	436.746			1-5
	Toplam	298087.4	658				3-5

*p<0.05

Tablo 4.6.2.'de babanın öğrenim durumu değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, babanın eğitim düzeyi değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda $F(11.397) = .000, p < .05$, ilgi ve yakınlık alt boyunda $F(1.963) = .098, p > 0.05$, temel bakım alt boyutunda $F(2.929) = .020, p < .05$, Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından $F(7.130) = .000, p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet, temel bakım alt boyutları ve Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade ederken, ilgi ve yakınlık alt boyutu açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade etmemektedir. Ortaya çıkan bu farkın kaynağını ve hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış olup farkın kaynağının keyfi meşguliyet

alt boyutu açısından ilkokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü babalar arasında, ortaokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü babalar arasında, lise mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Temel bakım alt boyutunda farkın kaynağının ilkokul mezunu babalar ile lisans mezunu babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından farkın kaynağının ise ilkokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü mezunu babalar arasında, lise mezunu babalar ile lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet, temel bakım alt boyutları ile ölçek toplam puanları açısından en yüksek puan ortalaması lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasına ise, ilkokul mezunu babaların elde ettiği saptanmıştır.

4.7. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları eşin öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarında elde ettikleri puan ortalamalarının “eşin öğrenim durumu” değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Varyans Analizi Testi sonuçları Tablo 4.7.1.’da verilmiştir.

Tablo 4.7.1. Eşin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin n, $\bar{x}$ ve Ss Değerleri

	Eş Öğrenim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss
Keyfi Meşguliyet	İlkokul	83	55.49	12.58
	Ortaokul	112	58.83	12.08
	Lise	273	60.41	11.51
	Lisans	148	65.11	11.01
	Lisansüstü	43	66.88	12.04
	Toplam	659	61.00	12.09
İlgi ve Yakınlık	İlkokul	83	54.53	6.16
	Ortaokul	112	54.75	5.24
	Lise	273	55.17	5.00
	Lisans	148	55.99	4.45
	Lisansüstü	43	55.30	6.16
	Toplam	659	55.21	5.18
Temel Bakım	İlkokul	83	25.36	7.62
	Ortaokul	112	26.90	6.96
	Lise	273	26.47	7.17
	Lisans	148	28.05	7.03
	Lisansüstü	43	29.55	7.18
	Toplam	659	26.96	7.22
Toplam Puan	İlkokul	83	135.38	22.43
	Ortaokul	112	140.49	20.92
	Lise	273	142.07	20.48
	Lisans	148	149.16	19.63
	Lisansüstü	43	151.74	23.28
	Toplam	659	143.18	21.28

Tablo 4.7.1.'de eşin öğrenim durumu değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeğine ait keyfi meşguliyet alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; eşi ilkokul mezunu olan babaların puan ortalaması (55.49), eşi ortaokul mezunu olan babaların puan ortalaması (58.83), eşi lise mezunu olan babaların puan ortalaması (60.41), eşi lisans mezunu olan babaların puan ortalaması (65.11), eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip babaların puan ortalaması (66.88) olarak belirlenmiştir. Buna göre, keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını eşi ilkokul mezunu olan babaların elde ettiği görülmüştür.

İlgi ve yakınlık alt boyutunda; eşi ilkokul mezunu olan babaların puan ortalaması (54.53), eşi ortaokul mezunu olan babaların puan ortalaması (54.75), eşi lise mezunu olan babaların puan ortalaması (55.17), eşi lisans mezunu olan babaların puan ortalaması (55.99), eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip babaların puan ortalaması (55.30) olarak belirlenmiştir. İlgi ve yakınlık alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını eşi lisans mezunu olan babalarda ederken, en düşük puan ortalamasını eşi ilkokul mezunu olan babaların elde ettiği belirlenmiştir.

Temel bakım alt boyutunda eşi ilkokul mezunu olan babaların puan ortalaması (25.36), eşi ortaokul mezunu olan babaların puan ortalaması (26.90), eşi lise mezunu olan babaların puan ortalaması (26.47), eşi lisans mezunu olan babaların puan ortalaması (28.05), eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip babaların puan ortalaması (29.55) olarak belirlenmiştir. Temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını eşi ilkokul eğitim düzeyine sahip olan babaların elde ettiği saptanmıştır.

Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından eşi ilkokul mezunu olan babaların puan ortalaması (135.38), eşi ortaokul mezunu olan babaların puan ortalaması (140.49), eşi lise mezunu olan babaların puan ortalaması (142.07), eşi lisans mezunu olan babaların puan ortalaması (149.16), eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip babaların puan ortalaması (151.74) olarak belirlenmiştir. Buna göre, en yüksek puan ortalamasını eşi lisansüstü öğrenim durumuna sahip olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını eşi ilkokul mezunu olan babaların elde ettiği belirlenmiştir. Grup ortalamaları arasında gözlemlenen farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analiziyle incelenmiş olup tablo sonuçları Tablo 4.7.2.'da sunulmuştur.

**Tablo 4.7.2. Eşin Öğrenim Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği
Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları**

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Keyfi Meşguliyet	Gruplar Arası	7130.601	4	1782.650	13.071	.000	1-3 1-4 1-5
	Gruplar İçi	89196.385	654	136.386			2-4 2-5
	Toplam	96326.986	658				3-4 3-5
İlgi ve Yakınlık	Gruplar Arası	152.536	4	38.134	1.425	.224	
	Gruplar İçi	17507.434	654	26.770			
	Toplam	17659.970	658				
Temel Bakım	Gruplar Arası	743.782	4	185.946	3.617	.006	1-5
	Gruplar İçi	33625.344	654	51.415			
	Toplam	34369.126	658				
Toplam Puan	Gruplar Arası	14636.932	4	3659.233	8.443	.000	1-4 1-5
	Gruplar İçi	283450.5	654	433.411			2-4
	Toplam	298087.4	658				3-4

*p<0.05

Tablo 4.7.2.'de eşöğrenim durumu değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, eşin öğrenim durumu değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda $F(13.071) = .000$, $p < .05$, ilgi ve yakınlık alt boyunda $F(1.425) = .224$, $p > 0.05$, temel bakım alt boyutunda $F(3.617) = .006$, $p < .05$, Baba Katılım Ölçeği toplam puanında $F(8.443) = .000$, $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet, temel bakım alt boyutları ve ölçek toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade ederken, ilgi ve yakınlık alt boyutu açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılığı ifade etmemektedir. Ortaya

çıkan bu farkın kaynağını ve hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış olup Baba Katılım Ölçeği keyfi meşguliyet açısından eşleri ilkokul mezunu babalar ile lise mezunu babalar ve lisans ve lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar, eşleri ortaokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar, eşleri lise mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar arasında, temel bakım alt boyutu açısından eşleri ilkokul mezunu babalar ile eşlerilisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar arasında ve ölçek toplam puanları açısından eşleri ilkokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü eğitim durumuna sahip babalar, eşleri ortaokul mezunu babalar ile lisans mezunu babalar ve eşleri lise mezunu babalar ile lisanmezunu babalar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet, temel bakım alt boyutları ile ölçek toplam puanları açısından en yüksek puan ortalamasını eşleri lisansüstü öğrenim durumuna sahip babalar elde ederken, en düşük ortalamasını eşleri ilkokul mezunu babalar elde etmişlerdir.

4. 8. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları eşinin çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve ölçektoplam puan ortalamalarının “eşin çalışma durumu” değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.8.1.’de verilmiştir.

Tablo 4.8.1. Eşin Çalışma Durumu Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları

	Eş Çalışma Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	Sd	t	p
Keyfi Meşguliyet	Çalışan	158	64.01	12.15	657	3.632	.000
	Çalışmayan	501	60.05	11.93			
İlgi ve Yakınlık	Çalışan	158	55.47	4.78	657	.717	.474
	Çalışmayan	501	55.13	5.30			
Temel Bakım	Çalışan	158	28.68	7.14	657	3.459	.001
	Çalışmayan	501	26.42	7.17			
Toplam Puan	Çalışan	158	148.17	20.90	657	3.408	.001
	Çalışmayan	501	141.61	21.17			

Eşin çalışma durumu değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde; Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda eşi çalışan babaların puan ortalaması 64.01 iken, eşi çalışmayan babaların puan ortalamasının 60.05 olduğu görülmektedir. İlgı ve yakınlık alt boyutunda eşi çalışan babaların puan ortalaması 55.47 iken, eşi çalışmayan babaların puan ortalaması 55.13, temel bakım alt boyutunda eşi çalışan babaların puan ortalaması 28.68 iken, eşi çalışmayan babaların puan ortalaması 26.42'dir. Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından eşi çalışan babaların puan ortalaması 148.17, eşi çalışmayan babaların puan ortalamasının 141.61 olduğu görülmektedir. Yapılan t testi sonucunda eşin çalışma durumu değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeği ilgi ve yakınlık alt boyutunda ($t=.717$; $p>0.05$) 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmazken; keyfi meşguliyet ($t=-3.632$; $p<0.05$), temel bakım ($t=3.459$; $p<0.05$) alt boyutları ve ölçek toplam puanları açısından ($t=3.408$; $p<0.05$) 0.5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet, temel bakım alt boyutları ile ölçek toplam puanları açısından eşi çalışan babaların lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır.

4. 9. 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların “Baba Katılım Ölçeği” alt boyut ve toplam puanları babanın ilk baba olma yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puan ortalamalarının “babanın ilk baba olma yaş” değişkeni açısından analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.9.1.'de sunulmuştur.

Tablo 4.9.1. İlk Baba Olma Yaşı Değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin n, $\bar{x}$ ve Ss Değerleri

	İlk Baba Olma Yaşı	n	$\bar{x}$	Ss
Keyfi Meşguliyet	25 Yaş ve Altı	118	58.48	12.09
	26-31 Yaş	339	60.92	12.16
	32-37 Yaş	167	62.53	11.42
	38 Yaş ve Üzeri	35	63.02	13.54
	Toplam	659	61.00	12.09
İlgi ve Yakınlık	25 Yaş ve Altı	118	54.74	5.79
	26-31 Yaş	339	55.15	4.83
	32-37 Yaş	167	55.65	4.94
	38 Yaş ve Üzeri	35	55.25	7.10
	Toplam	659	55.21	5.18
Temel Bakım	25 Yaş ve Altı	118	26.79	7.58
	26-31 Yaş	339	26.85	7.28
	32-37 Yaş	167	27.18	6.72
	38 Yaş ve Üzeri	35	27.51	8.02
	Toplam	659	26.96	7.22
Toplam Puan	25 Yaş ve Altı	118	140.02	22.10
	26-31 Yaş	339	142.93	21.01
	32-37 Yaş	167	145.37	19.96
	38 Yaş ve Üzeri	35	145.80	26.08
	Toplam	659	143.18	21.28

Tablo 4.9.1.'de ilk baba olma yaşı değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeğine ait keyfi meşguliyet alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (58.48), 26-31 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (60.92), 32-37 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (62.53), 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babaların puan ortalaması (63.02) olarak belirlenmiştir. Buna göre, keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların elde ettiği görülmüştür.

İlgi ve yakınlık alt boyutunda; 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (54.74), 26-31 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (55.15), 32-37 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (55.65), 38 yaş

ve üzerinde ebeveyn olan babaların puan ortalaması (55.25) olarak belirlenmiştir. Buna göre ilgi ve yakınlık alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını 32-37 yaş aralığında ebeveyn olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların elde ettiği görülmüştür.

Temel bakım alt boyutunda; 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (26.79), 26-31 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (26.85), 32-37 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (27.18), 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babaların puan ortalaması (27.51) olarak belirlenmiştir. Buna göre temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların elde ettiği görülmüştür.

Baba Katılım Ölçeği toplam puanları açısından; 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (140.02), 26-31 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (142.93), 32-37 yaş aralığında ebeveyn olan babaların puan ortalaması (145.37), 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babaların puan ortalaması (145.80) olarak belirlenmiştir. Buna göre ölçeğin toplamında en yüksek puan ortalamasını 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların elde ettiği görülmüştür. Grup ortalamaları arasında gözlemlenen farkın istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analiziyle incelenmiş olup tablo sonuçları Tablo 4.9.2.'de sunulmuştur.

Tablo 4.9.2. İlk Baba Olma Yaşı Değişkeni Açısından Baba Katılım Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Keyfi Meşguliyet	Gruplar Arası	1286.130	3	428.710	2.955	.032	1-4
	Gruplar İçi	95040.856	655	145.101			
	Toplam	96326.986	658				
İlgi ve Yakınlık	Gruplar Arası	59.968	3	19.989	.744	.526	
	Gruplar İçi	17600.002	655	26.870			
	Toplam	17659.970	658				
Temel Bakım	Gruplar Arası	26.102	3	8.701	.166	.919	
	Gruplar İçi	34343.024	655	52.432			
	Toplam	34369.126	658				
Toplam Puan	Gruplar Arası	2241.085	3	747.028	1.654	.176	
	Gruplar İçi	295846.330	655	451.674			
	Toplam	298087.414	658				

*p<0.05

Tablo 4.9.2.'de ilk baba olma yaşı değişkeni açısından 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, ilk baba yaşı değişkeni açısından Baba Katılım Ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutunda $F(2.955)=.032$, $p<.05$, ilgi ve yakınlık alt boyunda $F(.744)=.526$, $p>0.05$, temel bakım alt boyutunda $F(.166)=.919$, $p>.05$, Baba Katılım Ölçeği toplam puanında $F(1.654)=.176$, $p>0.05$ olarak saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeğinin ilgi ve yakınlık, temel bakım alt boyutları ile ölçek toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmazken; keyfi meşguliyet alt boyutunda 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Ortaya çıkan bu farkın kaynağını ve hangi grubun lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Scheffe testi yapılmış olup farklılığın kaynağının keyfi meşguliyet alt boyutu açısından 25 yaş ve altında ebeveyn olan babalar ile 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet alt boyutu açısından en yüksek puan ortalamasını 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 25 yaş ve altında ebeveyn olan babaların elde ettiği görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amaç ve alt amaçlarına uygun olarak toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucu elde edilen bulguların yorumlanmasına ve ilgili literatür ışığında tartışılmasına yer verilmiştir.

5.1. Babaların Babalık Rol Algısının Baba Katılımı Üzerindeki Etkisinde Eş Desteğinin Aracı Rolünün İncelenmesi

Araştırmada babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinin 0,934 olduğu ancak modele aracı değişken olan eş desteği dahil edildiğinde babalık rol algısının baba katılım üzerindeki etkisinin 0,816'ya düştüğü ve bu kat sayıların anlamlı olduğu; bu sonuçlara göre eş desteğin kısmi aracılık rolü olduğu saptanmıştır. Babalık rol algısı puanlarındaki her bir artış, eş desteği puanlarında .188 birimlik artışa yol açmakta ve bu artışın .623'ü baba katılımına aktarılmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuca göre babalık rol algısının işlevsel hale gelmesinde annelerin ev ortamında olumlu atmosfer oluşturmasının etkili olduğu, böylece babanın sahip olduğu babalık rol algısının davranışa dönüşmesini sağlayarak baba katılımını arttırdığı düşünülebilir. Bu bulgu baba katılımında etki ettiği bilinen nedenlerin yanı sıra bunların arkasında yatan nedenleri ortaya koyması açısından önemlidir.

Ebeveynlerin birbirlerine yönelik tutumları aile içindeki ilişkinin kaynağı olmaktadır. Anne babanın sevgi ve anlayış ile sürdürdükleri evlilik ilişkisi evin genel havasını etkilediği gibi aile uyumuna da biçim vermektedir (Yörükoğlu, 2003). Olumlu bir aile ortamında birbirlerine destek olarak sağlıklı ruh ve bedene sahip olan eşler; yaşam içinde karşılaşılan problemleri daha kolay atlatabilmekte, çocuklarının gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlayabilmektedir (Yıldırım, 2004). Kaliteli bir evlilik ilişkisiyle ebeveynlik memnuniyetleri artan babalar (Doherty, Kouneski ve Erickson, 1998), çocukları ile daha fazla zaman geçirmekte, çocuklarına daha

destekleyici olabilmekte ve onların gelişimlerine olumlu katkıda bulunabilmektedir (Feldman, 2000; Jacobs ve Kelley, 2006). Annelerin eşlerinin ebeveynliklerini eleştirmeleri, baba çocuk ilişkilerini kontrol altında tutmak istemeleri babanın çocuğu ile olan ilişkisini kısıtlamakta (Allen ve Hawkins, 1999), babaların ebeveynliklerini (Waller, 2012) ve baba katılımını olumsuz yönde etkilemektedir (Gallegos, Jacobvitz, Sasaki, Hazen, 2019).

McBride vd. (2005) tarafından annelerin babalık rolü konusundaki inançlarının, baba katılımına etkisini incelendiği araştırmada, babaların ebeveyn rol algılarının ve baba katılım seviyelerinin annelerin babanın rolü konusundaki inançları tarafından belirlendiği saptanmıştır. Sasaki, Hazen ve Swann Jr (2010) tarafından yapılan araştırmada annelerin, babaların ebeveynlik becerilerine ilişkin algıları olumlu yönde arttıkça babaların da ebeveynlik becerilerinin arttığı saptanmıştır. Nugent (1991) tarafından yapılan araştırmada, babanın babalığa adapte olmasında ve bebek bakımına katkı sağlamasında olumlu evlilik ilişkisinin ve doyumun önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Doherty, Kouneski ve Erickson (1998) tarafından sorumlu babalık ile ilgili yapılan araştırmada, evlilik kalitesi ile babanın ebeveynlik memnuniyeti arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bouchard ve Lee (2000) tarafından okul öncesi dönemde çocuğu bulunan babaların motivasyon derecelerinin incelendiği araştırmada; babanın eşinden aldığı babalık kabiliyetine duyduğu güven algısı ile babanın yetkinlik duygusu, motivasyonu, baba katılımı ve ebeveynlik memnuniyeti arasında güçlü bir bağlantı olduğu saptanmıştır. Feldman (2000) tarafından baba katılımının belirleyicileri, ebeveynlerin ev ve çocuk bakımındaki sorumlulukları paylaşmaya yönelik fikirleri, evlilik memnuniyeti, ebeveynlerin uyumu ve ebeveyn-bebek ilişkisinin gelişiminin incelendiği araştırmada eşlerin evlilik doyumunu üzerindeki uyumunun baba-çocuk etkileşimini olumlu yönde etkilediği, babanın sergilediği çocuk bakım aktivitelerinin daha çok anne duyarlılığı ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Coley ve Morris (2002) tarafından yapılan baba katılımı ve ebeveyn tutumlarını yordayan değişkenlerin incelendiği araştırmada, düşük çatışma yaşayan çiftlerde babaların daha fazla baba katılımı gösterdiği saptanmıştır. Jacobs ve Kelley (2006) okul öncesi dönemde çocuğu bulunan

babaların çocuk bakımına katılımı yordayıcılarının incelendiği araştırmada; evlilik memnuniyetinin, baba katılımı ile pozitif yönde, anlamlı bir ilişkili olduğu belirlenmiştir. Nkwake (2009) tarafından babaların çocuk bakım görevlerine katılım sağladığı durumların incelendiği araştırmada, algılanan sadakate dayalı eş desteği ile ilgili durumların baba katılımını etkilediği belirlenmiştir. Williams (2009) tarafından düşük ilişki kalitesinin duygusal babalığı azaltmakta olduğu, güçlü ebeveyn uyuşmasının etkileşimsel babalık düzeyini arttırmakta olduğu, babalık sorumluluğunun duygusal babalığı, ilişki kalitesinin ve ebeveyn uyuşmasının baba katılımını yordadığı belirlenmiştir. Paulson, Dauber ve Leiferman (2010) tarafından anne babanın ilişki durumu ve ebeveyn depresyonunun baba katılımı üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada, evlilik kalitesinin baba katılımı üzerinde yordayıcı etkisi bulunduğu saptanmıştır. Sımsıkı (2011) tarafından baba katılımının ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve çift uyumu açısından incelendiği araştırmada, çift uyumunun bazı boyutlarının ebeveyn tutumları ve baba katılımı arasındaki bazı ilişkilerde biçimlendirici rolü olduğu belirtilmiş, bağlanma stilleri ve baba katılımı arasındaki bazı ilişkilerde de çift uyumunun bazı boyutlarının biçimlendirici rolü olduğu saptanmıştır. Juhari, Yaacob, Talib (2013) tarafından kırsal ve kentsel alanlarda babaların baba katılımını etkileyen faktörlerinin incelendiği araştırmada, evlilik kalitesinin baba katılımını yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Sary ve Turnipa (2015) tarafından 0-12 aylık bebeği olan çiftler arasında çocuk yetiştirme faaliyetlerinde baba katılımına yönelik baba ve annenin tutumu arasındaki farkların incelendiği araştırmada babanın çocuk yetiştirme faaliyetlerine karşı tutumunun anlamlı bir şekilde annenin tutumundan etkilendiği belirlenmiştir. Annenin, baba katılımına karşı gösterdiği olumlu tutum karşısında babanın da olumlu bir tutum geliştireceği; annenin, çocuk yetiştirme faaliyetlerinde baba katılımına karşı gösterdiği olumsuz bir tutum karşısında babanın da olumsuz bir tutum geliştireceği belirtilmiştir. Ayrıca, baba katılımına karşı annenin babaya kıyasla daha olumlu bir tutum içinde olduğu, babanın anneye kıyasla daha az olumlu tutum sergilemesinin sebebinin ise özgüven eksikliği ve çocuk yetiştirme faaliyetlerine yönelik yetersiz olumlu geribildirim aldığı saptanmıştır. Eş tarafından yapılan teşvikin baba

katılımına olumlu etki göstereceği belirlenmiştir. Delibaş (2016) tarafından okul öncesi dönemde çocuğu bulunan çift gelirli ailelerde babaların çocuk yetiştirmeye katılım davranışlarının, toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik doyumunun babaların çocuk yetiştirmeye katılım durumu ile ilişkisinin incelendiği araştırmada, evlilik doyumunun baba katılımını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

5.2. 3-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Baba Katılım Durumlarının Çocuklarının Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları çocuğun yaşı değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır. Ortaya çıkan bu sonuç; üç, dört, beş ve altı yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları açısından benzer nitelikler sergiledikleri, çocuğun yaşı değişkeninin babaların katılım durumlarında farklılaşmaya yol açan bir değişken olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir ifade ile üç, dört, beş ve altı yaş aralığında çocuğu bulunan babaların çocuklarıyla birlikte oynadıkları oyunlar, birlikte yaptıkları aktiviteler, çocuklarına yönelik sergiledikleri ilgi ve sevgi, çocuğun günlük ihtiyaçlarının giderilmesi ve fiziksel bakımının sağlanması bakımından benzer niteliklere sahip oldukları düşünülmektedir.Bu durumun, çocuğun yaşına göre babaların ilgi düzeylerinin değişmediğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Babanın kişilik özellikleri, bebeği ile kurduğu etkileşimde kullandığı hassasiyet ve duyarlılık bebeği kaç yaşında olursa olsun, baba katılımını olumlu yönde etkilemektedir (Volling ve Belsky, 1991).

Volling ve Belsky (1991) tarafından yapılan boylamsal araştırmada; baba katılımının belirleyicileri incelenmiş, çocuğun yaşının baba katılımı düzeyini etkilemediği saptanmıştır. Coley ve Morris (2002) tarafından baba katılımıyla ilgili anne bildirimleri arasındaki görüş birliği, bu bildirimler arasındaki uyum ve uyumsuzluğu yordayan etkenler ile baba katılım düzeyini etkileyen faktörlerin

incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada, çocuğun yaşının baba katılımını etkilemediği belirlenmiştir. Kuruçırak (2010) tarafından yapılan babaların babalık rolü algısı ile baba katılımı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, bebeğin yaşı ile babaların bebek bakımına katılımları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Aydın Kılıç (2016) tarafından baba katılımı ve baba-çocuk arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada ise, babaların baba katılımlarında çocuğun yaşı değişkeni açasından anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Turan (2018) tarafından 60-84 ay aralığında okul öncesi eğitim alan çocukların okul olgunluğu düzeyleri ve babalarının baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, çocukların yaşlarının baba katılım düzeyini etkilemediği saptanmıştır. Ünlü (2010) tarafından sıfır-sekiz yaş aralığında çocuğu bulunan babaların, kendi babalarının baba katılımlarını nasıl algıladıkları ve algının baba katılımı üzerindeki etkisi ile baba katılımının belirleyicilerinin incelendiği araştırmada, çocuğun yaşının babaların baba katılımlarında belirleyici etkisinin olmadığı saptanmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. Bu araştırmaların yanında çocuğun yaşının baba katılımı açasından önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koyan, çocuğun yaşındaki artış ile beraber baba katılımının azaldığını belirleyen araştırmalar da bulunmaktadır (Barnett ve Baruch, 1987; De Luccie, 1995; Öğüt, 1998).

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları çocuğun cinsiyeti değişkeni açasından incelendiğinde, ölçeğin keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık ve ölçek toplam puanları açasından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, temel bakım alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre temel bakım alt boyutunda erkek çocuğa sahip babaların, kız çocuğa sahip babalardan daha yüksek puanlar elde ettikleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç erkek çocuğa sahip babaların kız çocuğa sahip babalara kıyasla çocuklarının günlük ihtiyaçlarının giderilmesi ve fiziksel bakımlarının sağlanması daha fazla katılım sağladıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun, babaların sahip olduğu geleneksel rol

algısından ve erkek çocuğuna verilen önemden kaynaklanıyor olabileceği düşünölmektedir.

Babalar, kız çocuklarına göre erkek çocukları ile daha fazla fiziksel aktiviteler yaparak onları çevreyi keşfetmeye teşvik etmekte, kız çocukları ile de daha çok sözel ifadeleri içeren aktiviteler gerçekleştirmektedirler (Bronstein, 1988). Babaların kız çocuklarına göre erkek çocukların günlük ihtiyaçlarına ve fiziksel bakımına yönelik daha çok katılım sağlamalarında, sahip oldukları toplumsal cinsiyet rolleri etkili olabilmektedir. Babalar kendilerini erkek çocukların temel bakımında daha rahat hissetmekte, erkek çocuklarının cinsiyet gelişiminde kendilerini sorumlu olarak görmekte; bununla birlikte erkek çocukların hayatına daha çok dahil olabilmektedirler (Harris ve Morgan 1991; Hudson, Elek, Fleck, 2001; Sımsıkı, 2011).

Barnett ve Baruch (1987) tarafından yapılan, babaların ev işlerine sağladıkları katılım düzeyini belirlemeye yönelik faktörlerin incelendiği araştırmada; erkek çocuğa sahip olan babaların çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdikleri ve çocuk bakımına katılım sağladıkları belirlenmiştir. Marsiglio (1991) tarafından yapılan araştırmada babaların erkek çocukları ile daha çok ilgilendikleri belirlenmiş; Öğüt (1998) tarafından üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki Türk babalarının okulöncesi dönemdeki çocuklarıyla nasıl ilgilendiklerinin incelendiği araştırmada, erkek çocuğa sahip babaların kız çocuğa sahip babalara göre çocuklarının günlük bakımlarına dair daha çok sorumluluk aldıkları saptanmıştır. Tulananda, Young ve Roopnarine (1994) tarafından babaların baba katılımlarının incelediği araştırmada, her iki kültürde de cinsiyet rol algılarına bağlı olarak babaların kız çocuklarına bakım vermekte daha fazla zorlandıkları, erkek çocuğa sahip olan babalara göre daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları saptanmıştır. Öğüt (1998) tarafından üst ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki Türk babalarının okulöncesi dönemdeki çocuklarıyla nasıl ilgilendiklerinin incelendiği, tek çocuğa sahip babalar ile yapılan araştırmada; erkek çocuk babalarının çocuklarının günlük bakımlarında daha fazla sorumluluk aldıkları belirlenmiştir. Aydın Kılıç (2016) tarafından Ankara-Trabzon-Erzurum örnekleminde

baba katılımı ve baba-çocuk arasındaki ilişkisinin incelendiği çalışmada, Trabzon'da yaşayan erkek çocuğa sahip babaların, kız çocuğa sahip babalara göre temel bakım etkinliklerine daha fazla katılım sağladıkları saptanmıştır. Akgöz Aktaş (2017) tarafından Mersin İlinde okul öncesi kurumlara devam eden dört-altı yaş arası çocuğun anne babası ve öğretmenleri ile yapılan araştırmada erkek çocuğa sahip babaların kız çocuğa sahip olan babalara göre daha çok temel bakım ihtiyaçlarını karşıladıkları saptanmıştır. Turan (2018) tarafından 60-84 ay aralığında okul öncesi eğitim alan çocukların okul olgunluğu düzeyleri ve babalarının baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada erkek çocuklara sahip babaların kız çocuklara sahip babalara göre çocuklarının temel bakımlarından daha fazla sorumluluk almakta oldukları belirlenmiştir. Yağan Güder ve Ata (2018) tarafından, babaların katılımı, babaların cinsiyet algıları ve çocukların cinsiyet klişeleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; babaların cinsiyet eşitliği konusundaki olumlu görüşlerinin çocuklarının temel bakımlarına katılımını etkilediği, babaların özellikle erkek çocukları ile daha fazla ilgilendikleri saptanmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. Bunun yanında Monteiro vd. (2017) tarafından yapılan, baba katılımı ve ebeveynlik stillerinin incelendiği araştırmada; çocuk cinsiyetinin babaların katılımı üzerinde önemli bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

5.3. 3-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Baba Katılım Durumlarının Ailelerin Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları ailedeki çocuk sayısı değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin temel bakım alt boyutu ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Farkın kaynağını belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık alt boyutlarında farkın kaynağının tek çocuğa sahip babalar ile üç çocuk ve daha fazla çocuğa sahip olan babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık alt boyutlarında en yüksek puan ortalamasını tek çocuğa

sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını üç ve daha fazla çocuğa sahip babalar elde etmiştir. Elde edilen sonuç tek çocuğa sahip babaların, üç ve daha fazla çocuğa sahip babalara kıyasla baba katılım durumlarının daha yüksek olduğu, ailedeki çocuk sayısı arttıkça babaların baba katılım durumlarının azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir ifade ile tek çocuğa sahip babaların üç ve daha fazla çocuğa sahip babalara kıyasla çocukları ile birlikte geçirdikleri serbest zaman faaliyetlerinin, çocukları ile birlikte oynadıkları oyunların, çocuğuna yönelik ilgili ve duyarlı olma açısından daha fazla katılım gösterdikleri söylenebilir.

Ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça aileler daha çok tecrübe kazansa da çocuklarına karşı ilgileri azalmaktadır (Mızrakçı, 1994). Çocuk sayısı arttıkça; babanın her bir çocuğa ayıracağı duygusal desteğin, temel bakımın, fiziksel oyunun, zamanın ve sevginin paylaşılmasında yaşanan zorluk; babanın babalıktan duyduğu memnuniyetin ve çocuklarına olan ilgisinin azalmasına neden olabilmektedir (Paquette vd., 2000; Seçer vd., 2007; Şahin, 2012).

Mehall vd. (2009) tarafından bebek özellikleri ve evlilik memnuniyetinin anne-baba katılımı ile olan ilişkisinin incelendiği araştırmada ailedeki çocuk sayısı arttıkça, babaların bebekleriyle daha az ilgilendiği saptanmıştır. Kuruçırak (2010) tarafından yapılan babaların babalık rolü algısı ile baba katılımı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, aile içindeki çocuk sayısı arttıkça babalık rolü algısının olumsuz etkilendiği ve baba katılım düzeyinin düştüğü saptanmıştır. Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından üç-altı yaş grubunda çocuğu bulunan babaların baba katılımını değerlendirmek üzere ölçek geliştirilmesine yönelik yapılan araştırmada, ailedeki çocuk sayısının artmasıyla babaların keyfi meşguliyet boyutunda katılımlarının azaldığı; Aydın Kılıç (2016) tarafından Ankara - Trabzon- Erzurum örneğinde baba katılımı ve baba-çocuk arasındaki ilişkisinin incelendiği çalışmada üç ve daha fazla çocuğa sahip olan babaların, tek çocuğa sahip olan babalar ile iki çocuğa sahip olan babalara kıyasla çocuklarının hayatına katılımlarının daha düşük olduğu; babaların sahip olduğu çocuk sayısındaki artışın baba katılımını olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Turan (2018) tarafından 60-84 ay aralığında

okul öncesi eğitim alan çocukların okul olgunluğu düzeyleri ve babalarının baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; ailedeki çocuk sayısı arttıkça babalarının keyfi meşguliyet boyutunda katılımlarının azaldığı belirlenmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. Ailedeki çocuk sayısı arttıkça baba katılımının azaldığını gösteren araştırmaların aksine; Ishii-Kuntz vd.(2004) tarafından yapılan araştırmada, çocuk sayısının artmasıyla birlikte babaya daha çok ihtiyaç duyulduğu ve baba katılımının bu artıştan olumlu yönde etkilendiği saptanmıştır. Paulson vd. (2010) tarafından yapılan araştırmada ise, baba katılımı ile ailedeki çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları babanın yaşı değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin temel bakım alt boyutu ve ilgi ve yakınlık alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet alt boyutu ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Farkın kaynağının 29 yaş ve altı babalar ile 30-39 yaş aralığında olan babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre keyfi meşguliyet ve ölçek toplam puanları açısından düşük puan ortalamasını 29 yaş ve altı babalar elde ederken en yüksek puan ortalamasını 30-39 yaş aralığındaki babalar elde etmişlerdir. Buna göre 30-39 yaş aralığındaki babaların 29 yaş ve altı babalara kıyasla çocukları ile birlikte daha fazla oyun oynadıkları, çocukları ile birlikte çeşitli aktivitelere katıldıkları görülmektedir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, babaların ilerleyen yaş ile birlikte edindikleri tecrübelerin, çocuklarının hayatına daha fazla katılım sağlamalarında etkili olduğu düşünülmektedir.

Toplumsal yapıdaki değişim ile birlikte değişen aile yapısında babaların sorumluluğu ve babalık ile ilgili rolleri öğrenmeye olan ihtiyacı artmaktadır. İlerleyen yaş ile babaların deneyimleri artmakta ve babanın çocuğun hayatına sağladığı katılım da artmaktadır. Daha olgun yaşa sahip olan yetişkinler, çocukların yeteneklerinin geliştirilmesinde, bağımsızlığını kazanabilmesinde, sosyal ve entelektüel gelişiminin

olumlu yönde geliştirilmesinde etkili olmaktadır (Belsky, 1984; Türkoğlu, 2013; Şahin, 2012).

Marsiglio (1993) tarafından yapılan araştırmada babaların yaşı ilerledikçe baba katılımlarında artış olduğu saptanırken; Castillo vd. (2010) tarafından baba katılımı ile babaların bazı sosyo demografik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmada, yaşı büyük olan babaların yaşı küçük olan babalara göre daha fazla baba katılım sağladıkları saptanmıştır. Şahin (2012) tarafından beş-altıyaş aralığında çocuğu bulunan babaların, babalık rolü algılarını, okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım etkinliklerine katılım düzeylerini ve babalık rolü algıları ile aile katılım etkinlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada babaların yaşı arttıkça aile katılım düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Aydın Kılıç (2016) tarafından Ankara - Trabzon- Erzurum örnekleminde baba katılımı ve baba-çocuk arasındaki ilişkisinin incelediği, dört-altı yaş aralığında çocuğu bulunan babalar ile yapılan çalışmada, Trabzon ilinde yaşayan babaların yaşı arttıkça baba katılımının da arttığı belirlenmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. Araştırma bulgularının aksine; Yağan Güder ve Ata (2018) tarafından babaların katılımı, babaların cinsiyet algıları ve çocukların cinsiyet klişeleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, babaların yaşı arttıkça katılım oranlarının azaldığı saptanmıştır. Kuruçırak (2010) tarafından yapılan araştırmada ise; babanın yaşı ile baba katılımı arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve ölçek toplam puanları babanın öğrenim durumu açısından incelendiğinde, ölçeğin ilgi ve yakınlık alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre farklılığın kaynağını belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda;keyfi meşguliyet alt boyutunda farkın kaynağının ilkökul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü mezunu babalar, ortaokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü mezunu babalar, lise mezunu babalar

ile lisans ve lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu saptanmıştır. Keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını lisansüstü mezunu babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ilkokul mezunu babalar elde etmişlerdir. Temel bakım alt boyutunda ise farkın kaynağının; ilkokul mezunu babalar ile lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını lisansüstü mezunu babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ilkokul mezunu babalar elde etmiştir. Ölçek toplam puanları açısından ise farklılığın kaynağının ilkokul mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü mezunu babalar ve lise mezunu babalar ile lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu saptanmıştır. Ölçek toplam puanında en yüksek puan ortalamasını lisansüstü mezunu babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ilkokul mezunu babalar elde etmiştir. Buna göre keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından babaların öğrenim durumu arttıkça çocukları ile birlikte daha fazla serbest zaman etkinlikleri yaptıkları, oyun oynadıkları, günlük ihtiyaçlarının karşılaması ve fiziki bakımının yapılmasına yönelik aktivitelerdaha fazla katılım sağladıkları söylenebilir.

Yüksek düzeyde eğitime sahip babalar daha fazla kaynağa sahip olabilmekte, kendilerine daha çok güvenmekte ve motive olmaktadır (Coley ve Lansdle, 1999). Yüksek düzeyde eğitime sahip babalardaha olumlu babalık rol algısına sahip olmakta, çocuklarının yaşamlarına ve eğitimine daha kolay erişebilmektedir. Babaların eğitim düzeyi arttıkça baba katılım düzeyleri de artmaktadır (Paquette vd., 2000; Poyraz, 2007; Betawi vd., 2014). Eğitilmiş babalar ayrıca entelektüel deneyimleriyle çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına yönelik bilgi ve beceri edinmekte, bununla birlikte daha fazla katılım sağlamaktadır (Bailey, 1993).

Ahmeduzzaman ve Roopnarine (1992) tarafından bazı demografik değişkenler açısından baba katılımının incelendiği araştırmada, babaların öğrenim durumlarındaki artışın baba katılımını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Amato ve Rivera (1999) tarafından babaların baba katılımı durumları ile çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, ebeveynlerin eğitim

durumları ile baba katılımı arasında pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Nkwake (2009) tarafından babaların çocuk bakım görevlerine katılım sağladığı durumların incelendiği araştırmada; babaların eğitim düzeyi arttıkça, çocuklarının bakımlarına daha fazla katılım sağladıkları saptanmıştır. Mwoma (2009) tarafından babaların çocukların eğitime katılma düzeyleri ile çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarındaki performansları arasındaki ilişkinin ve babaların katılımını etkileyen faktörlerin incelendiği, kırsal ve kentsel bölgelerde yer alan, kamu ve özel okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar ve babalar ile yapılan araştırmada, yüksek eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının eğitimine daha fazla katılım sağladıkları; Paquette vd. (2000) tarafından yapılan, baba katılımı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenerek ebeveynlik türlerinin belirlendiği araştırmada; eğitim düzeyi arttıkça disiplin, bakım ve oyun aktivitelerinin arttığı belirlenmiştir. Juharivd. (2013) tarafından, baba katılımını etkileyen faktörlerin incelendiği araştırmada babanın öğrenim durumunun baba katılımını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından üç-altı yaş grubunda çocuğu bulunan babaların baba katılımını değerlendirmek üzere ölçek geliştirilmesine yönelik yapılan araştırmada, eğitim düzeyleri yüksek olan babaların keyfi meşguliyet boyutuna yönelik aktivitelere daha çok katılım sağladıkları belirlenmiştir. Turan (2018) tarafından 60-84 ay aralığında okul öncesi eğitim alan çocukların okul olgunluğu düzeyleri ve babalarının baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelendiği araştırmada; yüksek düzeyde öğrenim durumuna sahip olan babaların düşük düzeyde öğrenim durumuna sahip babalara göre daha fazla keyfi meşguliyet boyutunda katılım gösterdikleri belirlenmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. Bunun yanında İzci ve Jones (2018) tarafından yapılan, okul öncesi dönemde çocuğu bulunan babaların baba katılımlarının niteliğinin ve kapsamının incelendiği araştırmada; babaların eğitim düzeylerinin baba katılımı üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları eşin öğrenim durumu açısından incelendiğinde,

ölçeğin ilgi ve yakınlık alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre farklılığın kaynağını belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda keyfi meşguliyet alt boyutunda farkın kaynağının eşi ilkokul mezunu babalar ile eşi lise, lisans ve lisansüstü mezunu babalar, eşi ortaokul mezunu babalar ile eşi lisans ve lisansüstü mezunu babalar, eşi lise mezunu babalar ile lisans ve lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu saptanmıştır. Keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını eşi lisansüstü mezunu babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını ilkokul mezunu babalar elde etmişlerdir. Temel bakım alt boyutunda ise farkın kaynağının eşi ilkokul mezunu babalar ile lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre temel bakım alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını eşi lisansüstü mezunu babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını eşi ilkokul mezunu babalar elde etmiştir. Ölçek toplam puanları açısından ise farklılığın kaynağının eşi ilkokul mezunu babalar ile eşi lisans ve lisansüstü mezunu babalar, eşi ortaokul mezunu babalar ile eşi lisans mezunu babalar ve eşi lise mezunu babalar ile eşi lisans mezunu babalar arasında olduğu saptanmıştır. Ölçek toplam puanında en yüksek puan ortalamasını eşi lisansüstü mezunu babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını eşi ilkokul mezunu babalar elde etmiştir. Buna göre keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından eşlerin öğrenim durumu arttıkça babaların çocukları ile birlikte daha fazla serbest zaman etkinlikleri yaptıkları, oyun oynadıkları, günlük ihtiyaçlarının karşılaması ve fiziki bakımının yapılmasına yönelik aktivitelere daha fazla katılım sağladıkları söylenebilir. Bu durumun, eğitilmiş annelerin çocuk bakımı için eşlerinden daha fazla yardım talep etmelerinden, ayrıca babaların bilgi ve beceri kazanmalarına yönelik daha çok destek olmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Yüksek eğitim seviyesine sahip ebeveynler, çocuklarının eğitim performanslarına katkı sağlayacak yönde motive edici tutuma sahiptirler (Haveman ve Wolfe, 1995). Ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça disipline yönelik tutumlarında azalma olurken, demokratik tutuma eğilimlerinde artma görülmektedir. Yüksek

düzyde eğitime sahip kişilerin kurdukları ailelerde çocuk bakımı ve eğitime dair sorumluluklar eşler arasında paylaşılmakta ve eğitimli ailelerde babalar çocuk bakıma daha çok katılmaktadır (Mızrakçı, 1994). Annelerin eğitim düzeyi artıkça; babaların temel bakım, fiziksel oyun ve disipline yönelik baba katılımları artarken, babaların empatik tutumları da pozitif yönde etkilenmektedir (Paquettevd., 2000). Yüksek düzeyde eğitime sahip anneler,babaların bakım ve öğretim / disiplin faaliyetlerinde daha fazla yer almalarına yardımcı olmaktadır (Monteirovd., 2017).

Eker (1994), tarafından babaların çocuk bakımına katılım düzeylerinin ve katılım düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlendiği araştırmada eşlerin eğitim düzeyinin yüksek olmasının baba katılımını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Gaunt (2007) tarafından anne bekçiliği, anne bekçiliğinin geçmişi, psikolojik bulguları ile anne babaların çocuk bakımına katılımlarının incelendiği araştırmada, eşi düşük düzeyde eğitim durumuna sahip olan babaların baba katılımlarının düşük olduğu saptanmıştır.Simsıkı ve Şendil (2014) tarafından 3-6 yaş grubunda çocuğu bulunan babaların baba katılımını değerlendirmek üzere ölçek geliştirilmesine yönelik yapılan araştırmada, eşi lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip babaların keyfi meşguliyet boyutuna yönelik aktivitelere daha çok katılım sağladıkları belirlenmiştir. Kulik ve Sadeh (2015) tarafından baba katılımını açıklayan değişkenlerin incelendiği araştırmada, eşleri yüksek düzeyde eğitim durumuna sahip olan babaların çocuklarının temel bakımına yönelik katılımlarının arttığı belirlenmiştir. Monteiro vd. (2017) tarafından yapılan, baba katılımı ve ebeveynlik stillerinin incelendiği araştırmada; annenin eğitim düzeyindeki artışın baba katılımını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Turan (2018) tarafından 60-84 ay aralığında okul öncesi eğitim alan çocukların okul olgunluğu düzeyleri ve babalarının baba katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelendiği araştırmada, eşi yüksek düzeyde eğitim durumuna sahip babaların çocuklarıyla daha çok oyun oynama ve serbest zaman etkinlikleri gerçekleştirmeye yönelik katılım sağladıkları saptanmıştır. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir.

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları eşin çalışma durumu değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin ilgi ve yakınlık alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından eşi çalışan babaların, eşi çalışmayan babalardan daha yüksek puanlar elde ettikleri saptanmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç eşi çalışan babaların eşi çalışmayan babalara kıyasla çocukları ile birlikte daha fazla serbest zaman etkinlikleri yaptıkları, oyun oynadıkları, günlük ihtiyaçlarının karşılması ve fiziki bakımının yapılmasına yönelik aktivitelere daha fazla katılım sağladıkları söylenbilir.

Uyumlu bir aile geliştirmek ve sürdürmek, her iki ebeveynin de çalıştığı ailelerin karşılaştığı en büyük zorluk olmaktadır. Bu aileler iş dışında kalan zamanlarını ev işlerine, ocuk bakımına ve sosyal ilişkilerine ayırmaktadır. Ev işleri ve ocuk bakımı konusunda daha çok annelerin sorun yaşamasıyla birlikte babalar da ev içlerinde, ocuk bakımında ve çocuğun yetiştirilmesinde daha fazla sorumluluk almakta; çocukları ile daha çok yalnız kalmakta ve bakımlarına yönelik daha çok katılım sağlamaktadırlar (Bryson, Bryson, ve Lohson 1978; Crouter vd. 1987; Raley, Bianchi ve Wang, 2012).

Crouter vd.(1987) tarafından annenin çalışma durumu, eş uyumu ve baba katılımı arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada annenin çalışmasının evlilik uyumunu arttırdığı ve bunun da ocuk bakımına yönelik baba katılımını olumlu yönde etkilediği; fakat serbest zaman aktivitelere yönelik baba katılımında etkisi olmadığı belirlenmiştir. Eker (1994), tarafından babaların ocuk bakımına katılım düzeylerinin ve katılım düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlendiği araştırmada ise, eşleri çalışan babaların baba katılım düzeylerinin eşleri çalışmayan babalara göre daha yüksek olduğu, Yılmazçetin (2003) tarafından baba katılımı ve ergenlik öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada, eşleri çalışan babaların eşleri çalışmayan babalara göre çocuklarının

hayatına dahil olmada daha fazla katılım sağladıkları saptanmıştır(Buckley, Schoppe-Sullivan, 2010)tarafından çocuk bakımı ve oyun aktivitelerine yönelik baba katılımı ile işbirliğine dayalı ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin belirlendiği, okul öncesi yaş grubunda bulunan aileler ile yapılan araştırmada, her iki eşin de çalıştığı ailelerin oyun aktivitelerindeki baba katılımının, işbirliğine dayalı ebeveynlik üzerinde olumlu etkisi olduğu saptanmıştır. Aydın Kılıç (2016) tarafından Ankara - Trabzon- Erzurum örnekleminde baba katılımı ve baba-çocuk arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; Ankara ve Erzurum'da yaşayan eşleri çalışan babaların, eşleri çalışmayan babalara göre daha fazla baba katılımı sağladıkları belirlenmiştir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile literatür taraması sonucunda elde edilen bulgular birbirini destekler niteliktedir. Bunun yanında Coverman ve Sheley (1986) tarafından yapılan 1965 ile 1975 yılları arasında erkeklerin ev işi ve çocuk bakımındaki değişiminin incelendiği araştırmada, babaların ev işleri ya da çocuk bakımına katılımları ile eşlerinin çalışıp çalışmaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Araştırma sonucunda 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları ilk baba olma yaşı ilgi ve yakınlık, temel bakım alt boyutları ile ölçek genel toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmazken, keyfi meşguliyet alt boyutunda 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır. Buna göre farklılığın kaynağını belirlemeye yönelik yapılan analizler sonucunda keyfi meşguliyet alt boyutunda farkın kaynağının 25 yaş veya altında ebeveyn olan babalar ile 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre keyfi meşguliyet alt boyutunda en yüksek puan ortalamasını 38 yaş ve üzerinde ebeveyn olan babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını 25 yaş veya altında ebeveyn olan babaların elde ettiği görülmüştür. Ortaya çıkan bu sonuç keyfi meşguliyet alt boyutundailk baba olma yaşı arttıkça babaların çocukları ile birlikte yaptıkları serbest zaman etkinliklerine ve oyun aktivitelerine daha fazla katılım sağladıkları şeklinde yorumlanabilir.

İlk baba olma yaşının ilerlemesiyle birlikte babaların babalık rolü algıları da olumlu yönde değişirken; babaların ilk baba olma yaşının yeterlilik algılarını, doyumlarını ve genel tutumlarını etkilemekte olduğu görülmektedir (Seçervd., 2007; Poyraz, 2007).

Volling ve Belsky, (1992) tarafından baba-bebek etkileşimi ve bebeklik döneminde babanın sorumluluklarının incelendiği araştırmada ileri yaşta baba olanların çocuklarına karşı da daha duyarlı, uyarıcı ve şefkatli davrandıkları belirlenmiştir. Neville ve Parke'nin (1997) ilk ebeveyn olma yaşı 26 yaşından küçük ve 29 yaşından büyük babalarla yaptığı araştırmada; ileri yaşta baba olanların çocukları ile güçlü bağlantılar kurduğu ve oyun sırasında çocukların ilgisini çekecek sözlü aktivitelere daha fazla yer verdiği, erken yaşta baba olanların ise, daha geleneksel bir babalık tarzı belirledikleri ve çocukları fiziksel uyarımla meşgul ettikleri saptanmıştır. Şahin (2012) tarafından Ankara ilinde resmi bağımsız anaokullarına giden 5-6 yaş grubu çocukların babalarının, babalık rolünü algılayışlarını, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına katılım durumlarını ve babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarları arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada; ilk baba olma yaşı artıkça, babaların aile katılım düzeylerinin de yükseldiği belirlenmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmalarda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak sunulan önerilere yer verilmektedir.

6.1.Sonuç

Araştırmada babaların baba katılımları ile babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinin 0,934 olduğu ancak modele aracı değişken olan eş desteği dahil edildiğinde babalık rol algısının baba katılım üzerindeki etkisinin 0,816'ya düştüğü ve bu kat sayıların anlamlı olduğu; bu sonuçlara göre eş desteğin kısmi aracılık rolü olduğu saptanmıştır. Babalık rol algısı puanlarındaki her bir artış, eş desteği puanlarında .188 birimlik artışa yol açmakta ve bu artışın .623'ü baba katılımına aktarılmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolü olduğu saptanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları çocuğun yaşı değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Üç, dört, beş, altı yaş aralığında çocuğu bulunan babaların baba katılım durumları açısından benzer nitelikler sergiledikleri belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları çocuğun cinsiyeti değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, temel bakım alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Temel bakım alt boyutunda erkek çocuğa sahip babaların, kız çocuğa sahip babalardan daha yüksek puanlar elde ettikleri saptanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları ailedeki çocuk sayısı değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin temel bakım alt boyutu ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken; keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Keyfi meşguliyet ve ilgi ve yakınlık alt boyutlarında farkın kaynağının tek çocuğa sahip babalar ile üç ve daha fazla çocuğa sahip babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Keyfi meşguliyet ve ilgi ve yakınlık alt boyutlarında en yüksek puan ortalamasını tek çocuğa sahip babalar elde ederken, en düşük puan ortalamasını üç ve daha fazla çocuğa sahip babalar elde etmiştir. Buna göre tek çocuğa sahip babaların, üç ve daha fazla çocuğa sahip babalara kıyasla baba katılım durumlarının daha yüksek olduğu, ailedeki çocuk sayısı arttıkça babaların baba katılım durumlarının azaldığı saptanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları babanın yaşı değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin temel bakım alt boyutu ve ilgi ve yakınlık alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet alt boyutu ve ölçek toplam puanları açısından .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Keyfi meşguliyet ve ölçek toplam puanları açısından farkın kaynağının 29 yaş ve altı babalar ile 30-39 yaş arasındaki babalar arasında olduğu belirlenmiştir. Keyfi meşguliyet ve ölçek toplam puanları açısından en düşük puan ortalamasını 29 yaş ve altı babalar elde ederken en yüksek puan ortalamasını 30-39 yaş aralığındaki babalar elde etmişlerdir. Buna göre 30-39 yaş aralığındaki babaların 29 yaş ve altı babalara kıyasla çocukları ile birlikte daha fazla oyun oynadıkları, çocukları ile birlikte çeşitli aktivitelere katıldıkları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları babanın öğrenim durumu açısından incelendiğinde, ölçeğin ilgi ve yakınlık alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, temel bakım ve

ölçek toplam puanları .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından babaların öğrenim durumu arttıkça çocukları ile birlikte daha fazla serbest zaman etkinlikleri yaptıkları, oyun oynadıkları, günlük ihtiyaçlarının karşılanması ve fiziki bakımının yapılmasına yönelik aktivitelere daha fazla katılım sağladıkları saptanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları eşin öğrenim durumu açısından incelendiğinde, ölçeğin ilgi ve yakınlık alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanları açısından eşlerin öğrenim durumu arttıkça babaların çocukları ile birlikte daha fazla serbest zaman etkinlikleri yaptıkları, oyun oynadıkları, günlük ihtiyaçlarının karşılanması ve fiziki bakımının yapılmasına yönelik aktivitelere daha fazla katılım sağladıkları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları eşin çalışma durumu değişkeni açısından incelendiğinde, ölçeğin, ilgi ve yakınlık alt boyutunda .05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmaz iken, keyfi meşguliyet, temel bakım ve ölçek toplam puanında .05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Keyfi meşguliyet, temel bakım alt boyutları ve ölçek toplam puanları açısından eşi çalışan babaların, eşi çalışmayan babalardan daha yüksek puanlar elde ettikleri saptanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanları ilk baba olma yaşı ilgi ve yakınlık, temel bakım alt boyutları ile ölçek genel toplam puanları açısından 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma saptanmazken, keyfi meşguliyet alt boyutunda 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Keyfi meşguliyet alt boyutunda ilk baba olma yaşı arttıkça babaların çocukları ile birlikte yaptıkları serbest zaman etkinliklerine ve oyun aktivitelerine daha fazla katılım sağladıkları saptanmıştır.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler

1. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünün önemini ortaya koyar niteliktedir. Babalara ulaşımın zorluğu bakımından elde edilen bulgular doğrultusunda babaların babalık rol algısı ile baba katılımı arasında eş desteği rolünün önemini kapsayan, anne eğitim programları hazırlanabilir.
2. Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünün önemine yönelik farkındalığı artırmak amacıyla, görsellerle desteklenmiş (“Anneler, çocuk ve baba arasındaki ilişkide sağlam bir köprü oldukça babalar çocukların hayatında daha fazla yer alacaktır.”, “Anne babama güvenir ve destek olursan babam da beni besler, uyutur ve benimle oyun oynar.”) gibi çeşitli etkinlikler düzenlenebilir.
3. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından; babalara anneler üzerinden ulaşılarak çocukların hayatında baba katılımını artırmaya yönelik; ailenin önemi, babanın çocuğun hayatındaki yeri, baba katılımının çocuğun gelişim alanlarına etkileri, baba katılımını etkileyen faktörler ve babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracı rolünün önemine yönelik broşür, afiş gibi bilgilendirme yazıları dağıtılabilir.

6.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırma kapsamında babaların babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracılık rolü incelenmiş olup, baba katılımına etki eden diğer aracı değişkenler kullanılarak farklı çalışmalar yapılabilir.
2. Yapılan bu araştırma Ankara ili merkez ilçelerinde (Çankaya, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Altındağ, Sincan, Keçiören) bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokulları, ilkokul ve ortaokulların bünyesindeki

anasınıflarında yürütülmüş olup farklı illerdeki babalara da uygulanarak araştırma genişletilebilir.

3. Araştırma kapsamında 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan babaların çocuklarına ve ailelerine ait demografik değişkenlerin (Çocuğun yaşı, cinsiyeti, ailedeki çocuk sayısı, babanın yaşı, babanın öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, eşin çalışma durumu, ilk baba olma yaşı) baba katılımı üzerindeki etkisi incelenmiş olup, baba katılımını etkileyen başka değişkenler ele alınarak farklı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2012). *Değişen toplumda değişen aile*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ahmeduzzaman, M. ve Roopnarine, J. (1992). Socio-demographic factors, functioning, style, social support, and fathers' involvement with preschoolers in African-American families. *Journal of Marriage and Family*, 54(3), 699–70.
- Akgöz Aktaş, G. (2017). *Baba katılımı ve çocuk uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi; anne bekçiliği ve evlilik uyumunun etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Aktaş, Y. (1993). Baba yoksunluğunun çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri: *Dokuzuncu Ya-Pa okulöncesi eğitimi yaygınlaştırılması semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Albukrek, İ. (2002). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan babanın çocuğuna karşı tutumu ile çocuğun benlik kavramı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aldous, J., ve Mulligan, G. M. (2002). Fathers' child care and children's behavior problems. *Journal Of Family Issues*, 23(5), 624–647.
- Alibeyoğlu, T., 2009, *Baba destek programının (BADEP) babaların çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Allen, S. M. ve Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 61(1), 199.
- Alpöge, G., Gündüz, E. (2001). Çocuğun yaşamında babanın yeri ve önemi. *Anne-Çocuk Eğitim Vakfı Aralık 2000 Sempozyum Raporu*(Yayın no. 12), İstanbul: Kansu Matbaacılık.
- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 56(4), 1031.
- Amato, P. R., ve Gilbreth, J. G. (1999). Nonresident fathers and children's well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 557–573.
- Amato, P. R., Rivera, F. (1999). Paternal involvement and children's behavior problems. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 375-384.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı. (2017). *Türkiye'de babalığı anlamak serisi-1. Türkiye'de ilgili babalık ve belirleyicileri*(Ana Rapor). İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Aryee, S. ve Luk, V. (1996). Balancing two major parts of adult life experience: work and family identity among dual-earner couples. *Human Relations*, 49(4), 465–487.

- Arditti, A. J., Godwin, D. D. ve Scanzoni J. (1991). Perceptions of parenting behavior and young women's gender role traits and preferences. *Sex Roles*, 25(3-4), 195-211.
- Aycan, Z. ve Eskin, M. (2005). Relative contributions of childcare, spousal support, and organizational support in reducing work-family conflict for men and women: The case of Turkey. *Sex Roles*, 53(7/8), 453-47.
- Aydın, A. ve Akgöz Aktaş, G. (2017). Anne bekleliği üzerine bir derleme, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*: 24 (3).
- Aydın Kılıç, Z. N. (2016). *Ankara - Trabzon- Erzurum örnekleminde babanın çocuğun hayatına katılımı ve baba-çocuk ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğmuş, S. (2018). *48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bağatarhan, T. ve Nazlı S. (2013). Ebeveyn eğitim programının annelerin ebeveynlik öz-yeterliklerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 13(31), 67-88.
- Bailey, W.T. (1991). Fathers' involvement in their children's health care. *Journal of Genetic Psychology*, 15(2), 289-293.
- Bailey, W. T. (1993). Fathers' knowledge of development and involvement with preschool children. *Perceptual and Motor Skills*, 77(3), 1032-1034.
- Barbeta, V. M. ve Cano, T. (2017). "Hacia un nuevo modelo de paternidad" Discursos sobre el proceso de implicación paterna en la España urbana. *Revista española de investigaciones sociológicas*, 159, 13-30.
- Barnett, R. C. ve Baruch, G. K. (1987). Determinants of fathers' participation in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 49, 29-40.
- Barnett, R.C., Marshall N.L. ve Pleck, J.H. (1992). Adult-son parent relationships and their associations with son's psychological distress. *Journal of Family Issues*, 13(4), 505-525.
- Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Basow, S. (1992). *Gender stereotypes and roles*. (32nd edition). California: Brooks/Cole.
- Beitel, A. H. ve Parke, R. D. (1998). Paternal involvement in infancy: The role of maternal and paternal attitudes. *Journal of Family Psychology*, 12, 268-288.

- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83.
- Belsky, J., Crnic, K., ve Woodworth, S. (1995). Personality and parenting: Exploring the mediating role of transient mood and daily hassles. *Journal of Personality*, 63(4), 905–929
- Betawi, I. A., Jabbar, S. K. A., Al-Jabery, M. A., Zaza, H. I. ve Al-Shboul, M. (2014). Father involvement with three-to-four-year olds at home: giving fathers a chance. *Early Child Development and Care*, 184(12), 1992–2003.
- Bouchard, G., ve Lee, C. M. (2000). The marital context for father involvement with their preschool children. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 20(1-2), 37–53.
- Brock, R. L., ve Lawrence, E. (2008). A longitudinal investigation of stress spillover in marriage: Does spousal support adequacy buffer the effects? *Journal of Family Psychology*, 22(1), 11–20.
- Bronte-Tinkew, J., Carrano, J., Allen, T., Bowie, L., Mbawa, K., ve Matthews, G. (2007). *Elements of promising practice for fatherhood programs: Evidence-based research findings on programs for fathers*. Gaithersburg, MD: U.S. Department of Health and Human Services, Office of Family Assistance, National Responsible Fatherhood Clearinghouse.
- Bronte-Tinkew, J., Carrano, J., Horowitz, A., ve Kinukawa, A. (2008). Involvement among resident fathers and links to infant cognitive outcomes. *Journal of Family Issues*, 29(9), 1211–1244.
- Bronstein, P. M. (1988). *Aggression*, by John Klama. London: Longman Scientific.
- Brotherson, S. E., Dollahite, D. C. ve Hawkins, A. J., 2005, Generative fathering and the dynamics of connection between fathers and their children fathering, *Fathering A Journal of Theory Research and Practice about Men as Fathers*, 3(1), 1-28.
- Brunstein, J. C., Dangelmayer, G. ve Schultheiss, O. C. (1996). Personal goals and social support in close relationships: Effects on relationship mood and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 1006-1019.
- Bryan, D.L. ve Ajo, A.A. (1992). The role perception of African American fathers. *Social Work and Research Abstracts*, 28(3), 17–21.
- Bryson, R., Bryson, J. B. ve Johnson, M. F. (1978). Family Size, Satisfaction, and Productivity in Dual-Career Couples. *Psychology of Women Quarterly*, 3(1), 67–77.
- Bulanda, R. E. (2004). Paternal involvement with children: The influence of gender ideologies. *Journal of Marriage and Family*, 66(1), 40–45.

- Burman, B., ve Margolin, G. (1992). Analysis of the association between marital relationships and health problems: An interactional perspective. *Psychological Bulletin*, 112(1), 39–63.
- Buckley, C. K., ve Schoppe-Sullivan, S. J. (2010). Father involvement and coparenting behavior: Parents' nontraditional beliefs and family earner status as moderators. *Personal Relationships*, 17(3), 413–431.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (22. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cabrera, N. J., ve Bradley, R. H. (2012). Latino fathers and their children. *Child Development Perspectives*, 6(3), 232–238.
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H. ve Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Developmental Science*, 11(4), 185-189.
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H. ve Roggman, L. (2014). The ecology of father-child relationships: an expanded model, *Journal of Family Theory & Review*, 6, 336–354.
- Caldera, Y. M., ve Lindsey, E. W. (2006). Coparenting, mother-infant interaction, and infant-parent attachment relationships in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 20(2), 275–283.
- Can, H. (2015). *Babanın çocuk davranış problemleri ve iyi olma hali üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Can, D. (2017). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların akran ilişkileri ve benlik algılarının baba katılım boyutlarına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Canel, A. N., 2012, *Evlilik ve aile hayatı, aile ve sosyal politikalar bakanlığı aile eğitim programı*, İstanbul: Nakış Ofset Matbaa.
- Cano, T. (2018) A matter of time: Father involvement and child, cognitive outcomes. *Journal of Marriage and Family*.81(1), 1-21.
- Carlson, M. J. (2006). Family structure, father involvement, and adolescent behavioral outcomes. *Journal of Marriage and Family*, 68(1), 137–154.
- Castillo, J., Welch, G. ve Sarver, C. (2010). Fathering: the relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement. *Maternal and Child Health Journal*, 15(8), 1342-1349.
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K. A., ve McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 598–606.

- Coley, R. L., ve Lansdale, P. L. (1999). Stability and change in paternal involvement among urban African American fathers. *Journal of Family Psychology*, 13, 416-435.
- Coley, R. L. ve Morris, J. E. (2002). Comparing father and mother reports of father involvement among low-income minority families. *Journal of Marriage and Family*, 64(4), 982-997.
- Coltrane, S. (1995). The future of fatherhood. W. Marsiglio(Ed.),*Fatherhood: Contemporary theory, research, and social policy*(ss. 255-274). London: Sage Publications.
- Coltrane, S. (1996). *Family man: Fatherhood, housework, and gender equity*. New York: Oxford University Press.
- Coverman, S. (1985). Explaining husband's participation in domestic labor. *Sociological Quarterly*, 26, 81-97.
- Coverman, S. ve Sheley, J. F. (1986). Change in men's housework and child-care time, 1965-1975. *Journal of Marriage and Family*, 48(2), 413-422.
- Cox, M. J., Owen, M. T., Henderson, V. K., ve Margand, N. A. (1992). Prediction of infant father and infant mother attachment. *Developmental Psychology*, 28(3), 474-483.
- Crouter, A.C., Perry-Jenkins, M., Huston, T.L. ve Mc Hale, S.M. (1987). Processes underlying father involvement in dual-earner and single-earner families. *Developmental Psychology*, 23, 431-440.
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağdaş, A. (2002). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çağdaş, A. (2012) *Anne-baba-çocuk iletişimi*. (Birinci Baskı). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağdaş, A. ve Seçer Şahin, Z. (2005). *Anne-baba eğitimi*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Çatıkkaş, K. T. (2008). *Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilgili değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, S. B., Yılmaz, M. ve Dicle, A. N. (2011). Baba eğitim programının baba tutumlarına ve babalık rolü algısına ekisi. *XI. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi*, İzmir.
- Çoban, İ. (2017). *Anne bekkiliği davranışı ile ortak anı geçmişi arasındaki ilişkide baba katılımının aracı rolünün incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çoraklı, S. (2007). *Mutluluk ve aile bağları*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.

- Darga, H. (1999). *Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki babaların altı-on-ondört yaşlarındaki çocuklarının eğitimine katılımlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Davaslıgil, Ü. (2004). Bebeklik dönemi. H. Yavuzer (Ed.), *Ana-baba okul (ss. 15-42)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Day, R.D. and Lamb, M.E. (2004) *Measuring and conceptualizing fatherhood involvement*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Delibaş, F. (2016). *Çift gelirlili ailelerde babaların çocuk yetiştirmeye katılım davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DeLuccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology*, 156, 115-131.
- Demir, E. (2016). *Oyun Temelli Baba-Bebek Etkileşim Programının Baba ve Bebek Davranışları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deutsch, F. M. (2001). Equally shared parenting. *Current Directions in Psychological Science*, 10, 25-28.
- Diñer, Ç. (2003). *Babaların 3-6 yaş grubundaki çocukların eğitimine ve bakımına katılım durumlarının incelenmesi*. Türkiye: OMEP2003 World Council and Conference, Kuşadası, 517-528.
- Doherty, W. J., Kouneski, E. F. ve Erickson, M. F. (1998). Responsible fathering: an overview and conceptual framework. *Journal of Marriage and the Family*, 60(2), 277.
- Downer, J., Campos, R., Macwayne, C., ve Gartner, T. (2008). Father involvement and children's early learning: a critical review of published empirical work from the past 15 years. *Marriage & Family Review*, 43(1/2), 67-108.
- Dönmezer İ. (1999). *Ailede iletişim ve etkileşim*. (Üçüncü baskı). İstanbul; Sistem Yayıncılık.
- Duran, A. (2010). *Erkeksi rollerin baba katılımı ile ilişkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durmuş, A. (2006). *Özgüven gelişimi ve karakter eğitimi*. İstanbul: Nesil Yayın.
- Easterbrooks, M. A., ve Goldberg, W. A.1(984). Toddler development in the family: Impact of father involvement and parenting characteristics. *Child Development*, 55(3), 740-752.

- Eker, F. (1994). *Babaların çocuk bakımı ve ev işlerine katılım düzeyleri ve belirleyicileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Engle P.L ve Breaux C. (1994). *Is there a father instinct? fathers' responsibility for children*. New York: The Population Council.
- Erdoğan, A. (2004). Çocuğun psikososyal gelişiminde babanın rolü. *Yeni Symposium*, 42(4), 151.
- Eser, M. (2008). *Ana babaların cinsel kimlik gelişimiyle ilgili tutumların çocuğun cinsel kimlik kazanmasına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ermiş, B. B. (2008). Bir sosyal destek kaynağı olarak aile.V. *aile şurası 'Aile destek hizmetleri' bildirileri*, Ankara, 11-19.
- Esping-Andersen, G. (2009). *The unfinished revolution. Adapting welfare states to women's new roles*. Bristol, England: Polity.
- Ersan, C. (2013). *Baba dil destek programının çocukların dil gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Ersanlı, K. (1996). *Benliğin gelişimi ve görevleri*.(Birinci baskı). Samsun: E Yazı Yayınları.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). *Evlilik ilişkilerini geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Fagan, J. ve Barnett, M. (2003).The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement".*Journal Of Family Issues*, 24/8, 1020-1043.
- Fagan, J., ve Iglesias, A. (1999). Father involvement program effects on fathers, father figures, and their head start children: A quasi-experimental study. *Early Childhood Research Quarterly*, 14(2), 243–269.
- Feldman, R. (2000). Parents' convergence on sharing and marital satisfaction, father involvement, and parent–child relationship at the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal*, 21(3), 176–191.
- Flouri, E. (2005). *Fathering & child outcomes*. Chichester, West Sussex: John Wiley & Sons.
- Flouri, E. (2008). Fathering and adolescents' psychological adjustment: The role of fathers' involvement, residence and biology status, *Child: Care, Health and Development*, 34(2), 152-161.
- Flori, E. ve Buchanan, A. (2002). The Role of Father Involvement in Children's Later Mental Health. *Journal of Adolescence*, 26,63–78.

- Flouri, E. ve Malmberg, L. E. (2012). Fathers' involvement and preschool children's behavior in stable single-mother families. *Children and Youth Services Review*, 34, 1237–1242.
- Franks, M. M. ve Stephens, M. A. (1996). Social support in the context of caregiving: Husband's provision of support to wives involved in parent care. *Journal of Gerontology*, 51, 43-52.
- Frazier, A. P., Tix, A. P. and Barron, K. E. (2004). Testing moderator and mediator effects in counseling psychology research. *Journal of Family Psychology*, 51(1), 115-134.
- Gallegos, M. I., Jacobvitz, D. B., Sasaki, T. ve Hazen, N. L. (2019). Parents' perceptions of their spouses' parenting and infant temperament as predictors of parenting and coparenting. *Journal of Family Psychology*, 11, 1-12.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (1993). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Birinci baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gaunt, R. (2007). Maternal Gatekeeping. *Journal Of Family Issues*, 29(3), 373–395.
- Gauthier, A. H., Semeedding, T. M. ve Furstenberg, F. F. (2004). Are parents investing less time in children? Trends in selected industrialized countries, *Population and Development Review*, 30 (4), 647-671.
- Gecas, V. ve Schwalbe, M. L. (1986). Parental behavior and adolescent self-esteem. *Journal of Marriage and the Family*, 48(1), 37.
- Giray, M.D. ve Ergin, C. (2006). Çift kariyerli ailelerde bireylerin yaşadıkları iş-aile ve aile-iş çatışmalarının kendini kurgulama davranışı ve yaşam olayları ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 83-101
- Gjerdengen, D. K., Froberg, D. G. ve Fontaine, P. (1991). The effects of social support on women's health during pregnancy, labor, and delivery, and the postpartum period. *Family Medicine*, 23, 370-375.
- Gottman, J.M., (1998). Toward a process model of men in marriages. Alan, B. ve Crouter, A. C. (Eds). (1998). *Men in families*. New Jersey:Lawrence Erlbaum,149- 192.
- Grossman, F. K., Pollack, W. S., ve Golding, E. (1988). Fathers and children: Predicting the quality and quantity of fathering. *Developmental Psychology*, 24(1), 82–91.
- Gustafson, B., 2011, *Father involvement in early childhood programs*. Plymouth: Minnesota Fathers & Families Network.
- Gutermana, N. B., Bellamyb, J. L. ve Banmana, A. (2018). Promoting father involvement in early home visiting services for vulnerable families: Findings from a pilot study of “Dads matter”, *Child Abuse & Neglect*, 76 (2018) 261–272.

- Güler Yıldız, T. (2017). *Anne baba eğitimi*. (Dördüncü basım). Ankara: Pagem Akademi.
- Güngörmüş, O. (1986). *Baba yoksunluğunun benlik kavramına etkisi ve babasız çocukların problemlerinin hangi alanlarda yoğunlaştığının saptanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü, İstanbul.
- Güngörmüş, O. (2004). Baba-çocuk ilişkisi. H. Yavuzer (Ed.), *Ana-baba okulu* (ss. 245-254). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2006) *Baba ve çocuk*. (Birinci Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2018). *Baba olmak*. (İkinci Baskı). Remzi Kitabevi.
- Halme, N., Åstedt-Kurki, P. ve Tarkka, M.-T. (2009). Fathers' involvement with their preschool-age children: how fathers spend time with their children in different family structures. *Child & Youth Care Forum*, 38(3), 103–119.
- Hamilton, A. ve De Jonge, D.M. (2010). The impact of becoming a father on other roles: An ethnographic study. *Journal of Occupational Science*, 17(1), 40-46.
- Harold-Goldsmith R, Radin N, Eccles J. (1988). Objective and subjective reality: The effects of job loss and financial stress on fathering behaviors. *Family Perspective*, 22:309–325.
- Harris, K. M., ve Morgan, S. P. (1991). Fathers, sons, and daughters: Differential paternal involvement in parenting. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 531–544.
- Haveman, B. ve Wolfe, B. (1995). The Determinants of Children's Attainments: A Review of Methods and Findings. *Journal of Economic Literature*, 33/4, 1829-1878.
- Hayes, A. F., Montoya, A. K., & Rockwood, N. J. (2017). The analysis of mechanisms and their contingencies: PROCESS versus structural equation modeling. *Australasian Marketing Journal*, 25 (1), 76 - 81.
- Heinowitz, J. (1998). *İmdat baba oldum*. (Çev. E. Sungur). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Henderson, S. (1977). The social network, support and neurosis: the function of attachment in adult life. *The British Journal of Psychiatry*, 131:185-91.
- Henwood, K. ve Procter, J. (2003). The 'good father': Reading men's accounts of paternal involvement during the transition to first-time fatherhood. *British Journal of Social Psychology*, 42, 337–355.
- Hoffman, L. (1974). The effect of maternal employment on the child: A review of the research. *Development Psychology*, 10, 204-228.

- Hook, J. L. (2006). Care in context: men's unpaid work in 20 countries, 1965–2003. *American Sociological Review*, 71(4), 639–660.
- Hudson, D. B., Elek, S. M. ve Fleck, M. O. (2001). First-time mothers' and fathers' transition to parenthood: infant care self-efficacy, parenting satisfaction, and infant sex. *Issues In Comprehensive Pediatric Nursing*, 24(1), 31–43.
- Humphreys, T. (2003). Aile: terk etmemiz gereken sevgili. (Üçüncü baskı) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Hwang, S. Y. (2018). *Parental self-efficacy and father involvement among low-income fathers*, Doctoral thesis, George Washington University, Washington.
- Ishii-Kuntz, M., Makino, M., Kato K. ve Tsuchiya, M. (2004). Japanese fathers of preschoolers and their involvement in child care. *Journal of Marriage and Family*, 66: 779–791.
- İzci, B. ve Jones, I. (2018). An exploratory study of Turkish fathers' involvement in the lives of their preschool aged children. *Early Years*, 1–14.
- İnci, M. A. (2014). *Baba tutumlarının anasınıfı ve ilkökul birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal beceri gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Jacobs, J. N. ve Kelley, M. L. (2006). Predictors of paternal involvement in childcare in dual-earner families with young children. *Fathering*, 4 (1), 23-47.
- Juhari, R., Yaacob, S. N. ve Talib, M. A. (2013). Father involvement among malay muslims in malaysia. *Journal of Family Issues*, 34(2), 210–229.
- Kaçalin, M. S. (2017). *Türkçe sözlük*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kalil, A., Ziolo-Guest K. M. ve Coley, R. L. (2005). Perceptions of father involvement patterns in teenage-mother families: predictors and links to mothers' psychological adjustment. *Family Relations*, 54 (2). 197-211
- Karabulut, H. (2017). *Ergenlerin saldırgan davranışları, baba katılımı ve baba katılımının yordayıcıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*.Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar. N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (10. baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Kato, K., Ishii-Kuntz, M., Makino, K. Ve Tsuchiya, M. (2002). The impact of paternal involvement and maternal childcare anxiety on sociability of three-year-olds: two cohort comparisons. *Japanese Journal of Developmental Psychology*, 13 (1), 30-41.
- Kaya, M. (2009). *Üniversite adaylarının anne-babalarına uygulanan sosyal destek programının eş desteği ve adayın anne-babadan algıladığı desteğe etkisi*.

- Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kesayak, Y. (2018). *Ailede çocuk haklarının uygulanma düzeyine ilişkin ebeveyn görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Kımmet, E. (2005). Baba destek programı. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (ss. 464-472). Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Kmita, G., Kiepura, E., ve Majos, A. (2014). Paternal involvement and attention sharing in interactions of premature and full-term infants with fathers: a brief report. *Psychology of Language and Communication*, 18(3), 190-203).
- Koşkunlu, Y. (2008). *Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin akıl almaz maceraları" serisindeki "aile" kavramının çocuk gelişimi açısından değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 135-149.
- Kotelchuck , M. (1976). The infant's relationship to his father: experimental evidence. M. E. Lamb (Ed.), *The Role of the Father in Child Development*(ss.329-344). (2nd edition). New York: Wiley.
- Kromelow, S., Harding, C. ve Touris, M. (1990). The role of the father in the development of stranger sociability during the second year. *American Journal of Orthopsychiatry*, 60(4), 521-530.
- Kruyer, J. C. and Uzgiris, I. C. (1987). Fathers' and mothers' speech to infants. *Journal of Psycholinguistic Research*, 16 (6).
- Kuhn, A. (2002). *Family secrets: Acts of memory and imagination*. London: Veraso.
- Kulik, L. ve Sadeh, I. (2015) Explaining fathers' involvement in childcare: An ecological approach, *Community, Work & Family*, 18:1, 19-40.
- Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki*.Yayınlanmamış yüksek lisanstezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kuzucu, Y. (1999). *Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2011, 4 (35), 79-91
- Kuzucu Y. ve Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*,38 (168), 96-112.

- Ladage, J. E. (2015). *Motivation, marital quality, maternal gatekeeping, breadwinning, and father identity: models of biological fathers' and stepfathers' involvement in childcare*. Unpublished Doctor of Philosophy (PhD), Dissertation, Psychology, Old Dominion University.
- Lamb, M. E. (1977). Fathers–infant and mother infant interaction in the first year of life. *Child Development*, 48, 167-181.
- Lamb, M. E. (1982). Paternal influences on early socio-emotional development. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, 23(2), 185–190.
- Lamb, M. E. (2004). *The role of the father in child development*. (Third Edition). Inc. John Willey and Sons, 146 – 147.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L. ve Levine, J. A. (1985). Paternal behavior in humans. *Integrative and Comparative Biology*, 25(3).
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L. ve Levine, J. A. (1987). A biosocial perspective on paternal behavior and involvement. *Parenting across the life span: Biosocial dimensions*, 111-142.
- Langois, J. H. ve Downs, A. C. (1980). Mothers fathers and peers as socialization agents of sex typink play behaviors in young children. *Child Development*, 51, 1237 – 1247.
- Levant, R. F., Slattery, S. C., ve Loiselle, J. E. (1987). Fathers' involvement in housework and child care with school-aged daughters. *Family Relations*, 36(2), 152.
- Magill-Evans, J., Harrison, M., Benzies, K., Gierl, M. ve Kimak, C. (2007). Effects of parenting education on first-time fathers' skills in interactions with their infants. *Effects of parenting education*, 5(1), 42–57.
- Masciadrelli, B. P., Pleck, J. H. ve Stueve, J. L. (2006). Fathers' role model perceptions. *Men and Masculinities*, 9(1), 23–34.
- Marsiglio, W., 1991, Paternal engagement activities with minor children. *Journal of Marriage and Family*, 53(4), 973-986.
- Marsiglio, W. (1993). Contemporary scholarship on fatherhood. *Journal of Family Issues*, 14(4), 484–509.
- Maurer, T. W. ve Pleck, J. H. (2006). Fathers' caregiving and breadwinning: A gender congruence analysis. *Psychology of Men and Masculinity*, 7, 101-112.
- McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B. ve Korth, B. (2005). Paternal identity, maternal gatekeeping, and father involvement. *Family Relations*, 54, 360–372.
- McBride, B. A. ve Rane, T. R. (1998). Parenting alliance as a predictor of father involvement, an exploratory study. *Family Relations*, 47 (3). 229-236.

- McBride B. A., Schoppe-Sullivan S. J. ve Ho M. H. 2005, The mediating role of fathers' school involvement on student achievement. *Applied Development Psychology*, 26, 201-216.
- McGill S. B. (2004). Navigating new norms of involved fatherhood: Employment, fathering attitudes, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 35(8), 1089–1106.
- McHale, S. M. ve Huston, T. L. (1984). Men and women as parents: sex role orientations, employment and parental roles with infants. *Child Development* (55), 1349-1361.
- McMahon, G. E., Spencer-Smith, M. M., Pace, C. C., Spittle, A. J., Stedall, P., Richardson, K. vd.(2018). Influence of fathers' early parenting on the development of children born very preterm and full term. *The Journal of Pediatrics*, 205, 195-201.
- McWayne, C., Downer, J. T., Campos, R. ve Harris, R. D. (2013). Father involvement during early childhood and its association with children's early learning: A metaanalysis. *Early Education & Development*, 24(6), 898–922.
- Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N. ve Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: a longitudinal study. *Fathering*, 7(1), 23-48.
- Meteyer, K. ve Perry-Jenkins, M. (2010). Father involvement among working-class, dual-earner couples. *fathering: a journal of theory, Research, and Practice About Men as Fathers*, 8(3), 379–403.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktöeller: demografik özellikleri, kendi yetiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Mickelson, K. D., Claffey, S. T. ve Williams, S. L. (2006). The moderating role of gender and gender role attitudes on the link between spousal support and marital quality. *Sex Roles*, 55, 73–82.
- Monteiro, L., Fernandes, M., Torres, N. ve Santos, C. (2017). Father's involvement and parenting styles in Portuguese families: The role of education and working hours. *Article in Analise Psicologica*, 4 (35): 513-528, 513-529.
- Mwoma, B. T. (2009). *Paternal involvement in children's education: an implication of children's performance at preschool in gucha district*. Unpublished Master thesis, Kenyatta Üniversitesi, Kenya.
- Navaro, L. (2011). *Tapınağın öbür yüzü*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Neville, B. ve Parke, R. D. (1997). Waiting for paternity: Interpersonal and contextual implications of the timing of fatherhood. *Sex Roles*, 37, 45-59.

- Nkwake, A., (2009), Maternal employment and fatherhood: What influences paternal involvement in child-care work in Uganda?. *Gender ve Development*, 17(2), 255 — 267.
- Nugent, J.K. (1991). Cultural and psychological Influences on the father's role in Infant development. *Journal of Marriage and the Family*. 53 (2); 475-485.
- Orvin, G. H. (1997). *Ergenlik çağındaki çocuğunuzu anlamamanın yolları*. (Çev. A. Güran). Ankara: HYB Yayıncılık.
- Öğüt, Ü. (1998). *Üst ve orta sosyoekonomik düzeyden Türk babalarının çocuklarıyla nasıl ilgilendiklerinin çocuğun yaşı, cinsiyeti ve annenin çalışıp çalışmadığına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özbey, S. (2012). Eşlerin algıladıkları sosyal desteğin ailenin bazı özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 167 -181.
- Özdemir, A. F. (2018). *Okul öncesi eğitim alan 66-72 aylık çocukların baba katılımı ile erken dönem matematik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, Ş. (2008). *Okul öncesi eğitim ve aile: anne ve babaların okul öncesi eğitimden beklentileri (Kars ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Özgündüz, Ö. (2015). *Baba katılımı eğitim programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Konya.
- Özgüven, İ.E. (2014). *Evlilik ve aile terapisi*. (Üçüncü baskı). Ankara: Nobel Akademi.
- Özkan, T. (2014). *Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babalara uygulanan baba katılım programının baba-çocuk ilişkisi üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkul, F. B. (2015). *48-60 aylık çocukların babalarının ebeveyn öz yeterlik algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pancsofar, N. and Vernon-Feagans, L. (2006). Mother and father language input to young children: Contributions to later language development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(6), 571-587.

- Paquette, D., Bolte, C., Turcotte, G., Dubeau, D. ve Bouchard, C. (2000). A new typology of fathering: Defining and associated variables. *Infant & Child Development*, 9/4, pp. 213-230.
- Parke, R. D. (1995). Fathers and families. M. H. Bornstein(Ed.), *Handbook of parenting: Vol. 3. Status and social conditions of parenting*(ss. 27-63). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Parke, R. D. (2002). Fathers and families. M. H. Bornstein (Ed.). *Being and becoming a parent*(ss. 27-74). (2nd ed.) New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Paulson, J. F., Dauber, S. E., & Leiferman, J. A. (2010). Parental depression, relationship quality, and nonresident father involvement with their infants. *Journal of Family Issues*, 32(4), 528–54.
- Pleck, J. H. ve Staines, G. L. (1985). work schedules and family life in two-earner couples. *Journal Of Family Issues*, 6(1), 61–82.
- Poyraz, M. (2007). *Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*,Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Preacher, K. J., ve Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40(3), 879-891.
- Perry-Jenkins, M. ve Crouter, A. C. (1990). Men’s provider-role attitudes. *Journal of Family Issues*, 11(2), 139-156.
- Radin, N. ve Harold-Goldsmith, R. (1989). The involvement of selected unemployed and employed men with their children. *Child Development*, 60(2), 454.
- Raley, S., Bianchi, S. M. ve Wang, W. (2012). When do fathers care? mothers’ economic contribution and fathers’ involvement in child care. *American Journal of Sociology*, 117 (5), 1422–1459.
- Reutter, K. K. ve Bigatti, S. M., (2014). Religiosity and spirituality as resiliency resources: moderation, mediation, or moderated mediation?, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 53 (1),56–72.
- Roggman, L. A., Fitzgerald, H. E, Bradley, R H. ve Raikes, H. (2002). Methodological, measurement, and design issues in studying fathers: an interdisciplinary perspective. N. Cabrera veC. S. Tamis-LeMonda (Ed.),*Handbook of father involvement*(ss.186-201). New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Rutherford, M. D., Przednowek M. (2012). Fathers show modifications of infant-directed action similar to that of mothers. *Journal of Experimental Child Psychology*, 111, 367–378.

- Rohner, R. P. ve Veneziano, R. A. (2001). The importance of father love: History and contemporary evidence. *Review of General Psychology*, 5, 382-405.
- Rowe, M. L., Cocker, D., ve Pan, B. A. (2004). A comparison of fathers' and mothers' talk to toddlers in low-income families. *Social Development*, 13, 278-291.
- Ruíz, M. M. R., Carrasco, M. Á., ve Holgado-Tello, F. P. (2016). Father involvement and children's psychological adjustment: maternal and paternal acceptance as mediators. *Journal of Family Studies*, 1-19.
- Sancar, N. (2016). *Algılanan baba tutumu ve benlik saygısı arasındaki ilişki*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sary, M. P. ve Turnip, S. S. (2015). Attitude difference between fathers and mothers toward fathers' involvement in child rearing activities among couples with 0-12 months old babies. Community based study in a primary health care setting. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 190, 92-96.
- Sasaki, T., Hazen, N. ve Swann, W. B., Jr. (2010). The supermom trap: Do involved dads erode moms' self-competence? *Personal Relationships*, 17, 71-79.
- Schober, P. S. (2012). Paternal child care and relationship quality: A longitudinal analysis of reciprocal associations. *Journal of Marriage and Family*, 74, 281-296.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Yasa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 425-438.
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2014). Baba katılım ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (49), 104-123.
- Shannon, J. D., Tamis-LeMonda, C. S., ve Margolin, A. (2005). Father involvement in infancy: Influences of past and current relationships. *Infancy*, 8(1), 21-41
- Spelke, E., Zelazo, P., Kagan, J., ve Kotelchuck, M. (1973). Father interaction and separation protest. *Developmental Psychology*, 9(1), 83-90.
- Suess, G. J., Grossmann, K. E., ve Sroufe, L. A. (1992). Effects of infant attachment to mother and father on quality of adaptation in preschool: from dyadic to individual organisation of self. *International Journal of Behavioral Development*, 15(1), 43-65.

- Şahin, H. (2012). *Beş- altı yaşlarında çocuğu olan babaların babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahinkaya, R. (1979). *Psiko-sosyal yönleriyle aile*. Ankara: Kardeş Basımevi.
- Şen, M. (2017). *Anne baba eğitimi*. (4. Basım). Ankara: Pagem Akademi.
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N. J., ve Lamb, M. E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2- and 3-year-olds: contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75(6), 1806–1820.
- Tanfer, K. ve Mott, F. (1997), “The meaning of fatherhood for men”, *NICHD Workshop: Improving Data on Male Fertility and Family Formation*, Urban Institute, Washington D.C., January, 261.
- Taraban, L. ve Shaw, D. S. (2018). Parenting in context: Revisiting Belsky’s classic process of parenting model in early childhood. *Developmental Review*, 48 55–81.
- Telli, A. (2014). *3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Tezcan, M. (1992). Çocuk eğitiminde ailenin rolüne sosyolojik bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12 (1).
- Tezel-Şahin, F., 1998, *Destekleyici eğitim programlarının 5-6 yaş grubunda çocuğu olan babalar üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tezel Şahin, F. (2003). Çocuğun gelişimi ve eğitiminde babanın rolü. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*(ss. 459-464).. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tezel Şahin, F. ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına baba katılımının önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(1), 39-48.
- Tezel Şahin, F. ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum: 5* (17), 31-39.
- Tulananda, O., Young, D. M. ve Roopnarine, J. L. (1994). Thai and American fathers’ involvement with preschool-age children. *Early Child Development and Care*, 97(1), 123–133.
- Turan, E. (2018). *Okul öncesi eğitim alan 60-84 aylık çocukların okul olgunluğu düzeyleri ile babaların katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tutkun, C. (2017). *Fark yaratan babalar eğitim programının (FAYAB) babaların çocuklarıyla ilişkilerine, tutumlarına ve baba katılımına etkisi*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Türkoğlu, D. (2013). *Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile eşlerinden gördükleri desteğin çocuklarının sosyal beceri düzeylerine etkisinin incelenmesi*.Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uludağı, N., P. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları.*Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-88.
- Updegraff, K. A., McHale, S. M., Crouter, A. C. ve Kupanoff, K. (2001). Parents' involvement in adolescents' peer relationships: a comparison of mothers' and fathers' roles. *Journal of Marriage and Family*, 63, 655 – 668.
- Ünal, F. (2003). *Empatik iletişim eğitiminin okulöncesi çocuğu olan annelerin empatik beceri düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 47.
- Ünlü, Ş. (2010). *Babamın çocuğu çocuğumun babası olmak: 0-8 yaş aralığında çocuğu olan babaların ve onların babalarının çocuk bakımına katılım patternlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünlü Çetin, Ş. (2015). *Erken çocukluk döneminde baba katılımı: Çocukların baba katılımına yönelik algılarının babaları ve annelerinin algıları ile karşılaştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ünüvar, P (2008). *Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme*. Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Vlasova, Y. Y. (2016). Role of family in children upbringing. *IX International Research-to-practice conference*, Belgorod.
- Volling, B. L., ve Belsky, J. (1991). Multiple Determinants of Father Involvement during Infancy in Dual-Earner and Single-Earner Families. *Journal of Marriage and the Family*, 53(2), 461.
- Volling, B. L. ve Belsky, J. (1992). The contribution of mother-child and father-child relationships to the quality of sibling interaction: A longitudinal study. *Child Development*, 63, 1209-1222.
- Wagner, B. M. ve Phillips, D. A. (1992). Beyond beliefs: parent and child behaviors and children's perceived academic competence. *Child Development*, 63(6), 1380.

- Waller, M. R. (2012). Cooperation, Conflict, or Disengagement? Coparenting Styles and Father Involvement in Fragile Families. *Family Process*, 51(3), 325–342.
- Waller, R., Gardner, F., Dishion, T., Sitnick, S. L., Shaw, D. S., Winter, C. E. ve Wilson, M. (2015). Early parental positive behavior support and childhood adjustment: Addressing enduring questions with new methods. *Social Development*, 24(2), 304–322.
- Williams, S. K. ve Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioral problems in adolescence: examining father's influence. *The Journal of Early Adolescence*, 25(2), 168–196.
- Williams, R. A. (2009). Masculinities and fathering. *Community, Work & Family*, 12/1, 57-73.
- Xu, Y. and Burleson, B. R. (2001). Effects of sex, culture, and support type on perceptions of spousal social support: an assessment of the "support gap" hypothesis in early marriage. *Human Communication Research*, 27, 535–566.
- Yağın Güder, S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yağın Güder, S. ve Ata, S. (2018). Father involvement, gender perception and children's gender stereotypes. *Universal Journal of Educational Research* 6(8): 1637-1646.
- Yavuzer, H. (1992). *Çocuk psikolojisi*. (7. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H., 2016, *Ana-baba ve çocuk*. (26. Baskı). İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, İ. (2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 19-26.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar, aile ve toplum. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*. 1(4) 49-58.
- Yılmazçetin, C. (2003). *The Relation between father involvement and behavioral problems of preadolescent*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yogman, M. W., Kindlon, D. ve Earls, F. (1995). Father involvement and cognitive/behavioral outcomes of preterm infants. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 34(1), 58–66.
- Yörükoğlu, A. (1997). *Çocuk ruh sağlığı*. (21. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk ruh sağlığı: çocuğun kişilik gelişimi, eğitimi ve ruhsal sorunlar*. İstanbul: Özgür Yayınları.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.

Zulliger, H. (1991). *Suçlu çocuklar ve çocuk mahkemeleri*. (Çev. K. Şipal). İstanbul: Cem Yayınevi.

EKLER

Yazışma Tarih ve Sayısı: 20/10/2018-47672

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.20083652

24.10.2018

Konu : Araştırma İzni

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) 09/10/2018 Tarihli ve E.23374 sayılı yazımız.

Enstitünüz, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı, Çocuk Gelişimi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Pınar Melike UZUN'un "**3-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Baba Katılımını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi**" konulu çalışması kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerine bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (3 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Elektronik İmza
İşletme Ayrıntısı:
24.10.2018

Sımsık Yayıncılık, Fıstıkdağı cad. İmzavir Mah.4.A
Yenimahalle ANKARA
Elektronik Ayrıntıları: meb.gov.tr
E-posta: iletme@meb.gov.tr

İmza: AKPINAR
T.C. 0340 3574 8640
E-Posta: iletme@meb.gov.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://ekraksistem.meb.gov.tr adresinden 1eaa-0340-3574-8640-c878 kodu ile teyit edilebilir.

BABA KATILIM ÖLÇEĞİ

Hilal Karabulut <sim.hilal@gmail.com>
Alıcı: Pınar Melike Uzun <pinarmelikeuzun@gmail.com>

16 Temmuz 2018 17:42

Merhabalar,

Ölçeğimizi çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte ölçekle ilgili bilgileri gönderiyorum.

Çalıştığınız konu, benim de üzerinde çalıştığım bir konu, o yüzden ilgimi çekti. Baba katılımını yordayan değişken olarak hangi değişkenleri kullanacaksınız acaba? Paylaşırsanız sevinirim.

İyi çalışmalar diliyorum.

Araş. Gör. Dr. Hilal KARABULUT
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı

16 Temmuz 2018 13:34 tarihinde Pınar Melike Uzun <pinarmelikeuzun@gmail.com> yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

3 eklenti

- **Baba Katilim Olcegi (BAKO) Literatur.pdf**
122K
- **Baba Katilim Olcegi (BAKO).pdf**
187K
- **Sımsıkı ve Sendil, 2014.pdf**
620K

BABALIK ROLÜ ALGISI ÖLÇEĞİ

Yasar kuzucu <yasarku@yahoo.com>
Yanıtlama Adresi: Yasar kuzucu <yasarku@yahoo.com>
Alıcı: Pınar Melike Uzun <pinarmelikeuzun@gmail.com>

20 Temmuz 2018 17:20

Pınar merhaba, gecikme için özür dilerim.
Ölçeği kullanabilirsin.
Ölçek ve ölçekle ilgili açıklama ekli dosyada yer almaktadır.
İyi dileklerle

Yasar Kuzucu
Doç. Dr.
Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı,
09100, Aydın, TÜRKİYE

*****

Yasar Kuzucu
Associate Prof.
Adnan Menderes University, Faculty of Education,
Guidance and Psychological Counseling Program
09100, Aydın, TURKEY

Phone: +90 256 214 20 23 - 1561
Fax: +90 256 214 10 61
[Alıntılanan metin gizlendi]

2 eklenti

 BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ-.doc
73K

 BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ-açıklamalar.doc
35K

Eş Destek Ölçeği

İbrahim Yıldırım <ibrahim.yildirim@gmail.com>
Alıcı: Pınar Melike Uzun <pinarmelikeuzun@gmail.com>

18 Ağustos 2018 21:03

Sayın Pınar Melike Uzun,
YL tez çalışmanızda veri toplamanız amacıyla EDÖ ekte sunulmuştur. Kolaylıklar ve başarılar diliyorum.
Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM

15 Ağustos 2018 03:38 tarihinde Pınar Melike Uzun <pinarmelikeuzun@gmail.com> yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

 EDÖ-Eş Destek Ölçeği --2004 .doc
36K

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı	Pınar Melike UZUN
Doğum Yeri-Tarihi	Ankara-25.11.1985
İlkokul	Osman Ünyazıcı İlköğretim Okulu
Lise	Özcan Sabancı Kız Meslek Lisesi
Lisans	Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği
Lisansüstü	Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı
Mail	pinarmelikeuzun@gmail.com